

Betrekken bij
PS-vergadering van
11 november 2020

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Statencommissie Omgevingsbeleid**

gehouden op 21 oktober 2020

Transcript

Vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid

Woensdag 21 oktober 2020

Locatie: digitale vergaderomgeving van het Drents parlement

Aanwezig:

de heer G. Serlie (voorzitter)
de heer M.A.M. Berends (PvdA)
de heer E. Bos (GroenLinks)
de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)
de heer R.A.A. Bosch (PvdA)
de heer R.W. Camies (Forum voor Democratie)
mevrouw L. van Dijken-te Velde (ChristenUnie)
de heer J.W. Drukker (Forum voor Democratie)
mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)
de heer T.A. Koopmans (PVV)
de heer E.E.A.A. van Liempd (GroenLinks)
de heer J.J. Moes (VVD)
de heer W.L.H. Moinat (SP)
de heer K. Neutel (CDA)
de heer H. Omlo (Forum voor Democratie)
mevrouw T. Potharst (Partij voor de Dieren)
de heer H.J. Pragt (D66)
de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)
de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)
mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)
mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)
de heer S.J. Vegter (CDA)
de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)
de heer A.J. Voerman (OpDrenthe)
de heer A. Vorenkamp (PVV)
de heer H. van de Weg (SP)
mevrouw B. Zouine (D66)
mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)
mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)
de heer P.A. Zwiers (PvdA)

mevrouw R. Veenstra, statenadviseur

Voorts aanwezig de leden van GS:

De heer C. Bijl (PvdA)
de heer H. Brink (VVD)
de heer H.G. Jumelet (CDA)
de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)
de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer F.P. Duut (OpDrenthe)
de heer R. Mäkel-van Luttikhuisen (SP)
vervangen door de heer v.d. Meijden
de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)
de heer J. Smits (VVD), vervangen door
mevrouw Udinga
de heer J.R. Wiersema (Sterk Lokaal Drenthe)

1. Opening

De voorzitter: De klok wijst aan dat het nu 09:00 uur is en dat betekent dat wij gaan starten met de digitale vergadering van de Statencommissie Omgevingsbeleid van woensdag 21 oktober 2020. Goede morgen allemaal. Ik zou bijna zeggen als vanouds weer via dit beeldscherm, maar eigenlijk is het helemaal niet vanouds, het is nog steeds bijzonder. We gaan proberen om vandaag 17 agendapunten weg te werken voor dat het avond is. Ik zal mijn best doen, als u dat ook allemaal doet, dan komt het ook allemaal weer goed.

En we hebben afmeldingen van de heren Duut en Voerman en van de fractie van afwezig. En dan de afmelding van de heer Schomaker, Partij van de Arbeid en de heer Smits wordt vervangen door mevrouw Udinga, die er nog niet is, maar in de loop van de dag wel aan zal sluiten. En de heer Makel van Luttkhuizen wordt vervangen door de heer Van der Meijden. Quorum is aanwezig. Wat dat betreft kunnen we beginnen. Gedeputeerde Kuipers komt vanaf 10 uur, dus mochten we al eerder aan zijn agendapunten toe komen, dan moeten we gaan schuiven in de agenda.

2. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Kom ik bij de vaststelling van de agenda zelf. Ik moet even kijken of iemand zich meldt of daar een op- of aanmerking over is. Nou dat is niet het geval, dus dan stellen we hem deze vast. Pagina 1 van de 14 ben ik al kwijt. En dan kom ik bij de mededelingen. Daar heeft? Ja, mevrouw Potharst Partij voor de Dieren wil iets zeggen. Ik vermoed zomaar eventjes toch nog over de agenda?

Mevrouw Potharst: Ja. Ja voorzitter, dat klopt. Renate Zuiker heeft aangegeven dat ze daar een vraag over wil stellen, over de agenda.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Potharst: Ik weet niet of Renate dit hoort?

De voorzitter: Waarom meldt ze zich dan niet?

Mevrouw Potharst: Misschien is ze even...

Mevrouw Zuiker: Ik ben aan het zwaaien. Ik ben de hele tijd aan het zwaaien met twee handen, maar de voorzitter zag het niet.

De voorzitter: Even voor de goede orde, als mensen gaan zitten zwaaien in hun eigen huiskamer, zal ik maar zeggen, dan gaan wij dat echt niet zien. Binnen StarLeaf is voorzien dat er een handje opgestoken kan worden.

Mevrouw Zuiker: O, sinds kort. Ja, op de iPad. Ik zie het, onderin.

De voorzitter: Ja.

Mevrouw Zuiker: Dat was ons niet bekend. Tot nu toe moesten we altijd zwaaien.

De voorzitter: Ja. U mag nog steeds blijven zwaaien.

Mevrouw Zuiker: Ja, nee, maar ik snap dat u dat niet ziet. Goed. Mijn vraag over de agenda. Het gaat over dat Deltaplan Veehouderij wat twee keer op deze agenda heeft gestaan, voor deze commissie. En 16 september en voor vandaag stond het er ook een tijdje op. Het is er weer af en wij vinden dat heel jammer. Wij willen dat anders zelf wel agenderen, maar we willen eerst nog even vragen of de PvdA er toch nog mee gaat komen? Dat is de vraag.

De voorzitter: Ja, verwarring eventjes. Ogenblikje. Ja, ok. Ik krijg hier nu te horen dat het agendapunt Deltaplan Veehouderij door de Partij van de Arbeid is teruggetrokken. Het was op hun verzoek ook geplaatst en als het er nou af is, dan is het eraf. Dus als iemand anders het dan weer wil opvoeren, dan moet iemand anders dat ook daadwerkelijk wel verzoeken.

Mevrouw Zuiker: Nou, ik dacht, misschien heeft de Partij van de Arbeid daar wel een reden voor en kunnen ze dat vertellen. En misschien komt die er nog wel weer op.

De voorzitter: Ja, maar wij gaan nu geen discussie voeren over de punten die er niet op staan. We hebben een agenda, die hier nu voorligt, en de vraag is van of deze agenda zo vanavond behandeld kan worden. Nou, daar is waarschijnlijk geen bezwaar tegen. U vindt misschien dat er iets anders op moet, maar dat moet dan maar via presidium geregeld worden.

Mevrouw Zuiker: Prima, ok.

De voorzitter: Ik kijk nog even naar Peter Zwiers, die heeft zijn hand opgestoken, Partij van de Arbeid. Peter, ga je gang.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. Even kort, we willen gerust alle fracties even een mail sturen met de reden waarom en hoe wij daar een vervolg aan willen geven.

De voorzitter: Uitstekend, dank u wel.

3. Mededelingen

De voorzitter: Goed, dan kom ik bij de mededelingen. En daar krijgt gedeputeerde Jumelet 10 minuten de tijd om iets te vertellen over stikstof. Het woord is aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter voor de gelegenheid om nog iets toe te lichten wat betreft het onderwerp stikstof. Ik hoop dat ik goed verstaanbaar ben, ik krijg geen signaal dat het niet zo is, dus ik ga maar door. Stikstofaanpak, sterkere natuur, perspectief voor de bouw. Het is zo dat vorige week dinsdag de minister, in dit geval minister Schouten, haar wetsvoorstel naar de Kamer heeft gebracht en hem ook heeft gepresenteerd, Wetsvoorstel Stikstofreductie en natuurverbetering. Waar het natuurlijk gaat over hoe het kabinet wettelijk wil vastleggen dat de natuur herstelt en de uitstoot en de neerslag van stikstof zal dalen en bekend is gemaakt, en dat is dus niet helemaal voor ons onbekend want die plannen zaten al wat langer in de pijplijn, maar bekend is gemaakt dat een miljarden pakket beschikbaar zou komen, moet komen voor natuurherstel, maatregelen om de stikstof neerslag terug te dringen. In 2030, het jaar 2030, minimaal de helft van de natuur in beschermde Natura 2000-gebieden op een gezond stikstofniveau. Nou, we weten allemaal dat je eerst aan de natuur moet werken, aan de verbetering daarvan en die stikstof naar beneden moet krijgen om ook weer ruimte te krijgen voor economische activiteiten. In ieder geval heeft de minister het wetsvoorstel gepresenteerd, waarbij extra ook is opgenomen, want het ging eerst over 5 miljard, 5 miljard even nog voor het geheugen, 3 miljard voor natuurherstel en 2 miljard voor allerlei maatregelen die te maken hebben met stikstofreductie. Maar het betreft ook de bouw, de industrie en de landbouw ook mee aan het werk

zouden kunnen gaan. Maar die 5 miljard is opgehoogd met nog een miljard, namelijk voor de gedeeltelijke vrijstelling voor de bouw, waar het gaat om het elektrificeren van allerlei voertuigen die ook in de bouw worden gebruikt. En het pakket is gepresenteerd afgelopen dinsdag, beter gezegd vorige week dinsdag, want het is nu weer woensdag in een nieuwe week, daar heeft het IPO, dus daar hebben de provincies ook op gereageerd. Er is ook een reactie op gang gebracht richting de minister en dat is ook in een persbericht vervat. En dat heeft de titel 'Kabinetsmaatregelen stikstof schept ruimte', maar de puzzel is nog niet gelegd. Het is denk ik goed om op dit moment ook dat aan u mee te geven. We hebben in ieder geval als provincies geconstateerd dat er een begin is gemaakt met in ieder geval het samenwerken aan een oplossing. Dat hebben we natuurlijk in de anderhalf jaar achter ons ook gedaan, maar ligt nu ook, als het goed is zo meteen in een wet vast. Maar we hebben ook in dat persbericht aangegeven, en dat vind ik heel belangrijk om te onderstrepen, dat we heel direct ook hebben aangegeven dat we dat een goede impuls voor de natuur vinden, maar dat we ook de meldingen en andere problemen van het PAS met voorrang moeten oplossen. Dat is ook datgene wat u als Staten ook aan ons al GS hebt meegegeven steeds. Daar moet ook een oplossing voor komen. Het zicht daarop lijkt nu ook wat meer te komen en daarom hebben we met elkaar denk ik goed voor ogen waar we aan werken op dit moment met onze partners. Dit moment wilde ik gebruiken om u daarop te duiden. Dus het wetsvoorstel ligt er nu, u kunt daar zelf ook kennis van nemen. Wij hebben als IPO ook een reactie daarop gegeven, daar kunt u ook kennis van nemen. En we gaan in onze provincie door met het gesprek met de stakeholders, met de partners, in de hele breedte, dus van landbouw, bouw en ook natuurlijk de natuurorganisaties. Ook deze week hebben we weer een overleg. We werken aan een gebiedsgerichte aanpak. En tot slot voorzitter, want ik wil het niet te lang maken, daarnaast willen we ook met de griffie zoeken naar weer nieuwe mogelijkheden om met ook de Staten te overleggen. Uiteraard te vertellen waar we staan, maar ook vooral te overleggen met u en ook informatie te delen. Daar zullen we met de griffie over in gesprek gaan. En ook uiteraard heb ik al begrepen, dat u via het presidium ook een lijstje van zult maken van allerlei activiteiten die ook digitaal kunnen, maar we willen in ieder geval ook graag meer over informeren en meenemen in de stand van zaken. Tot zover zou ik het op dit moment willen laten.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Ik kijk eventjes naar het publiek of er een vraag is. Niet dat ik dat nou wil aanmoedigen, maar als u een korte, bondige vraag heeft aan de gedeputeerde, is dat wel mogelijk. Nou, dat is niet het geval. Niemand meldt zich. Gedeputeerde Jumelet bedankt voor deze? Nou, nee toch? Mevrouw Kleine Deters van de fractie van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Nou voorzitter, in het presidium is hier uitgebreid over gesproken, want wij hadden wel vragen, maar die mochten niet gesteld worden, was de afspraak. Dus daarom denk ik dat niemand zich meldt.

De voorzitter: Ok. Nou, prima. Goed. Dan dank gedeputeerde Jumelet.

4. Rondvraag

De voorzitter: wij gaan door naar agendapunt 4, de Rondvraag, maar daarvoor is niets binnengekomen. Dus dat betekent dat ik nu 2 minuten ga schorsen om de regisseur naast mij de gelegenheid te geven om de mensen die deelnemen aan agendapunt 5 'Zienswijze ontwerp- instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag', om die mensen in de spotlights te gaan zetten. Wij komen over twee minuten weer bij u terug. Onder de noemer huisregisseur.

5. Zienswijze ontwerp-instemmingsbesluit gewijzigd winningsplan 2018 Nedmag; afschrift brief van het college van Gedeputeerde Staten van 30 juni 2020 aan het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat), inclusief onderbouwing Statenfractie SP

De voorzitter: Het is 9.12 uur, dus we gaan starten met agendapunt 5. En agendapunt 5 is een brief die door de fractie van de Socialistische Partij aan de orde is gesteld. En daarvoor ga ik het woord geven aan de heer Van der Meijden en daarna kunnen de overige woordvoerders eventueel hun bijdrage leveren. Het woord is aan de heer Van der Meijden van de SP.

De heer Van der Meijden: Ja, dank u. Kunt u mij verstaan?

De voorzitter: Jazeker, heel erg goed zelfs.

De heer Van der Meijden: Ok. Ik dank u. Goedemorgen. Ja, ik zal even proberen zo kort, daar houd ik zo van, korte toelichting te geven op onze brief en daarna de vragen. Gezien hetgeen wat bewoners van Groningen in de achterliggende jaren is overkomen vanwege gaswinning, zou het voor de SP-Drenthe een onverteerbare zaak zijn als ook bewoners van Drenthe met de kennis van nu in een dergelijke ellendige situatie zouden kunnen komen te verkeren. Temeer daar deze ellendige situatie is veroorzaakt door wel wat falende overheid. Als wij onszelf als politiek serieus willen nemen, dan ligt de kans nu voor het grijpen te laten zien dat wij als provinciale overheid onze Drentse inwoners niet in de kou willen laten staan, zo ook het vertrouwen in de politiek nog verder te laten dalen. Ondanks de bewering dat schade waarschijnlijk beperkt zal blijven, is, wordt en kan schade niet uitgesloten worden. Een goede, duidelijke schaderegeling en afhandeling is bij het doorgaan van zoutwinning van groot belang voor de omwonenden. Dat betekent dat 'coûte que coûte' op voorhand de schaderegeling vereist is, die de omwonenden uit hun ongelijke positie haalt. De ongelijkheid tussen burger en mijnbouwonderneming kan worden weggenomen door het regelen van een bewijsvermoeden met terugwerkende kracht. De SP vraagt dan ook GS deze belangrijke aanvulling van omgekeerde bewijslast alsnog aan de minister kenbaar te maken. Gezien ervaringen uit het verleden met mijnbouw-schade-afhandelingen, zijn wij, GS en PS, aan onze Drentse inwoners verplicht alles te doen wat we kunnen, om te voorkomen dat zij in dezelfde erbarmelijke omstandigheden terechtkomen à la Groningen. Het vorige laat natuurlijk onverlet dat de SP tegen de uitbreiding zoutwinning is, zolang niet onomstotelijk is bewezen dat veiligheid is gewaarborgd. Dat brengt mij op de vragen, de vragen aan de fracties.

1. Zien de overige fracties ook de gevaren als hierboven genoemd? Zo nee, waarom niet?
2. Zijn de overige fracties met de SP eens dat GS duidelijk een stelling moet nemen en mogelijke gevaren zou moeten benoemen en krachtdadige zienswijzen zou moeten geven, die in de richting gaat als genoemd bij de visie van de SP-fractie. Wilt u uw antwoord daarbij alstublieft motiveren?
3. Bent u het eens met de SP, dat net als bij de gaswinning uit het Groningenveld, ook ten aanzien van zoutwinning, een bewijsvermoeden met terugwerkende kracht toegepast moet worden? Met andere woorden, dat door GS voorgestelde goede schaderegeling te onduidelijk geformuleerd is. Zo nee, waarom niet?
4. Zijn de overige fracties het met de SP eens, dat GS de verantwoordelijkheid hebben als wettelijke adviseur inzake effecten van de mijnbouwactiviteiten?
5. Is het de overige fracties bekend dat GS ook een tweede verantwoordelijkheid heeft, als aandeelhouder van de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij NOM, voor 50% aandeelhouder is van Nedmag.
6. In hoeverre schat u de kans dat vanuit aandeelhouderschap GS de verantwoordelijkheid voor het voortbestaan van het bedrijf, denk ook aan het belang van GS inzake kwetsbare regionale economie in Noord-Nederland, laat prevaleren boven de mogelijke genoemde risico's en gevaren.

Dan de vragen aan GS.

1. Ziet GS ook de gevaren als hierboven genoemd? Zo nee?

De voorzitter: Ik ga u wel even manen tot spoed, want u bent al ver over uw spreektijd heen.

De heer Van der Meijden: Ja, ik ga heel snel door. Zo nee, waarom niet en waarop is dan dat gebaseerd?

2. Wil GS overwegen een aanvullende zienswijze te geven, die in de richting gaat als genoemd bij de visie SP-fractie? Zo nee, welke onderwerpen betreft dit en waarom niet?
3. Is GS het eens met SP dat, net als bij de gaswinning in Groninger veld, ook ten aanzien van de zoutwinning met bewijsvoering met terugwerkende kracht moet worden toegepast. En met andere woorden dat het door GS in de huidige situatie voorgestelde goede schaderegeling te onduidelijk is geformuleerd. Zo nee, waarom niet?
4. Hoe ziet GS hun verantwoordelijkheid als wettelijk adviseur inzake tussen aanhalingstekens de effecten van de mijnbouw- klachten, activiteiten?
5. Acht GS het uitgesloten dat met betrekking tot de tweede verantwoordelijkheid van GS als aandeelhouder van de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappijen NOM, namelijk voor 50% aandeelhouder van Nedmag, het voortbestaan van het bedrijf mogelijk laat prevaleren boven genoemde risico's en gevaren. Dat was het voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van der Meijden. Dan gaan wij voor een eerste reactie naar de heer Bosch van de Partij van de Arbeid en daarna de heer Bos van Forum voor Democratie.

De heer Bosch: Ja, dank voorzitter. Allereerst dank vanuit mijn fractie aan de SP voor het agenderen van dit punt. De PvdA heeft vorig jaar in een commissievergadering van 20 september na agendering van de brief van Stop zoutwinning al haar visie gegeven ten aanzien van de zoutwinning en de effecten van gestapelde mijnbouwactiviteiten in de Drentse ondergrond. De PvdA deelt de zorg van de SP en de inwoners van het gebied. De stapeling van gas- en zoutwinning leidt aantoonbaar tot bodemdaling, wat vervolgens tot problemen kan leiden met de waterhuishouding of aardbevingen. De minister laat wat de Partij van de Arbeid betreft te veel ruimte voor verdere bodemdaling met alle volgen van dien. Daarmee stelt Minister de financiële belangen van Nedmag en de Rijksoverheid leefbaarheid en veiligheid in onze regio. In vergadering van vorig jaar hebben we tevens ons standpunt in dit dossier kenbaar gemaakt. Sta geen nieuwe zoutwinning toe voordat onafhankelijk onderzoek heeft uitgewezen dat deze winning veilig is voor mens en milieu. En bovendien moet ook de schade afhandeling wat de Partij van de Arbeid betreft op orde zijn. In het Drents Parlement, maar ook in de Tweede Kamer pleit de PvdA samen met onder andere de SP voor omgekeerde bewijslast. ook voor de gaswinning in de kleine velden en voor de gebieden waar andere mijnbouwactiviteiten ook risico's voor de leefomgeving met zich meebrengen. We zouden dan ook graag van GS horen wat zij precies bedoelt met een goede schaderegeling. Vorig jaar hebben we ook gepleit voor een onafhankelijk landelijk schadeloket. Dit kan voorkomen dat getroffen inwoners bij schade afhandeling van het kastje naar de muur worden gestuurd door de Nedmag of andere mijnbouwbedrijven. Dit standpunt benadrukken we nogmaals. Wanneer zoutwinning dan toch wordt uitgevoerd, dan moeten omwonenden niet wakker hoeven te liggen van eventuele schade en men moet weten waar men aan kan kloppen. Ten aanzien van de laatste twee vragen. We zien zeker de verantwoordelijkheden van de provincie ook als aandeelhouder van de NOM, maar we hebben geen wand- hout ten aanzien van de positie die GS inneemt. Uit de handelswijze van de provincie blijkt wat de Partij van de Arbeid betreft wel degelijk dat GS de gevaren erkent, deze benoemt en ook vanuit haar adviesrol aan het ministerie duidelijk maakt. Alhoewel dat wellicht in deze zienswijze inderdaad wat scherper had gemogen. Dat de provincie in deze als aandeelhouder in de NOM een dubbelrol heeft, maakt haar positie in haar advisering inderdaad wat lastig. Maar de Partij van de Arbeid ziet in het handelen van GS vooral dat het de veiligheid, de leefbaarheid en de zorg van de inwoners van de regio voldoende in ogenschouw heeft. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bosch. Dan gaan we naar de andere meneer Bos, van het Forum voor Democratie en daarna de heer Moes van de VVD.

De heer Bos: Voorzitter dank u wel. Allereerst dank aan de fractie van de SP voor het agenderen van dit punt. Ook onze fractie van FVD deelt de zorgen van de SP. Hoewel er wordt aangegeven dat de kans, sorry hoor, kikkertje in mijn keel? Hoewel er wordt aangegeven dat de kans op incidenten nihil is, is er recentelijk een zoutcaverne ingestort in Tripscompagnie, waar de grond nu bevuild is met dieselolie. Er zit nog in andere cavernes voor 45 miljoen dieselolie. Als je dit combineert met het inzakken van de grond door gaswinning, dan is het duidelijk dat er wel degelijk aanzienlijke risico's hangen aan stapelmijnbouw. Echter is het volledig stoppen hiervan geen optie. Wel is het nodig zoals de SP aangeeft in haar brief waar we het mee eens zijn, dat een volledige compensatie voor schadegevallen nodig is en zonder rompslomp of procedures om Groningse toestanden hier in elk geval te voorkomen. Ook zijn wij van FvD het er volledig mee eens dat GS duidelijk dient te informeren wat te schaderegeling precies inhoudt. Dan over de laatste twee punten. We zien zeker de risico's, maar we hebben het volste vertrouwen in GS als het aankomt op het belang van de burgers zetten boven winstbejag. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Moes van de VVD en daarna de heer Neutel, CDA.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. De VVD is net als de SP en de andere partijen die al aan het woord zijn geweest, elk college de mening toegedaan dat een goede schaderegeling essentieel is, voordat het nieuw winningsplan operationeel is. We steunen het college wel met een ingediende zienswijze en we zijn benieuwd of er al een reactie van gekomen is, want die brief was inmiddels al van juni? Het is ons bekend dat de provincie aandeelhouder is van de NOM voor 50%. We zien dit ook als positief, we zien dit aandeelhouderschap als positief, omdat via deze weg de provincie zeker zijn invloed heeft in het reilen en zeilen van het bedrijf. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Moes. Dan gaan we naar de heer Neutel van het CDA en daarna de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. Ik zie dat u het met stilstaand beeld moet doen, maar wat mij betreft en in mijn geval is dat helemaal geen probleem. In de vergadering van 18 september 2019 heeft de CDA-fractie er al op aangedrongen dat de problemen rond de zoutwinning door de Nedmag dringend bij het ministerie onder aandacht gebracht moeten worden. Inmiddels is een van de toen aangedragen wensen gerealiseerd. Er is één loket waar mijnbouwschade kan worden gemeld. Zijn we daarmee op alle punten gerustgesteld? Wellicht, maar wat is de relevantie van de geruststelling als de onrust onder de inwoners van het gebied aanhoudt? Het optreden van de Rijksoverheid in Groningen heeft ervoor gezorgd dat er weinig vertrouwen is in de schade-afhandeling. Het gevoel van onbehagen onder de bevolking als het gaat over mijnbouwactiviteiten, zal daardoor niet verminderen. Die ongerustheid wegnemen, zal nog een hele klus worden. Missers als het weglekken van diesel, zullen daar niet bij helpen. Bodemdaling als gevolg van mijnbouwactiviteiten hoeft niet ernstig te zijn, als de bodemdaling maar gelijkmatig is. Het bedrijf dat de mijnbouwactiviteiten uitvoert, zal de daarvoor benodigde aanpassingen, zoals het herstel van waterhuishouding, voor haar rekening moeten nemen. De Nedmag doet dat ook. Wat betreft de omgekeerde bewijsvoering is het logisch te wijzen op afspraken die er in Groningen zijn gemaakt. Omgekeerde bewijsvoering kan echter geen algemeen recht worden met mijnbouwschade. En dan naar aanleiding van de opmerkingen van de SP aan het begin. Zij hebben het steeds over bewijsvermoeden met terugwerkende kracht. Ik zou van hun graag willen

weten wat het verschil is tussen bewijsvermoeden met terugwerkende kracht en omgekeerde bewijsvoering. Voorzitter, de CDA-fractie denkt hiermee de meeste vragen van de SP te hebben beantwoord. Rest nog de verantwoordelijkheidsvraag van de SP. Ja, GS is verantwoordelijk voor haar daden. GS gaat er op een zorgvuldige wijze mee om. En ja, GS moet krachtig op de deur kloppen van het ministerie van EZK, als wij denken dat dat nodig is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Neutel. Dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV en daarna mevrouw Van Dijken van de ChristenUnie.

De heer Vorenkamp: Ja dank u voorzitter. Mooi gezegd, heer Van der Meijden allereerst. Goed dat de SP deze zienswijze geagendeerd heeft. De PVV heeft deze problematiek van de Nedmag voor het eerst geagendeerd, dat was 20 september vorig jaar. En we hebben toen uitgebreid kritiek gehad op de gang van zaken met betrekking tot de zoutwinning en de problematische, eigenlijk gewoon berekende, schade afhandeling. Ik beperk me nu even tot de kernvraag van de SP. Inderdaad zijn we het volledig met de SP eens dat de zienswijze van GS duidelijker geformuleerd dient te worden. In die zin, dat wij dienen te eisen van het Rijk, dat bij schademeldingen de omgekeerde bewijslast gehanteerd dient te worden. En het bewijsvoeren moet ook met terugwerkende kracht gehanteerd kunnen worden. Alsmede dat van een ruimhartige schade-opname en vergoeding sprake dient te zijn. Onder andere de reden van meerdere winningsactiviteit in de ondergrond is absoluut valide volgens ons. De term 'een goede schaderegeling' is veel te vaag. En een jaar GS is moreel gezien, als mede-aandeelhouder van NOM, ook extra verantwoordelijke voor de provincie, minimaal niet gezien mag worden als belanghebbende, die het bedrijf waarin we deelnemen daarom de hand boven het hoofd houdt. Dat kan en mag niet voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Vorenkamp. Mevrouw Van Dijken van de ChristenUnie en daarna mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Van Dijken: Dank u wel voorzitter. Als fractie hebben wij ervoor gekozen om in onze bijdrage de vragen samen te vatten. Dit omdat de vragen veel en uitgebreid zijn en omdat we optimaal gebruik willen maken van onze spreektijd. Het SodM heeft een stevig rapport geschreven, met voorwaarden waaronder Nedmag de winning mag uitvoeren, ook in de nieuwe putten of in de gebieden. De lagen waar het magnesiumzout inzit, liggen op een diepte van 1,5 km en hebben een andere vorm als de zoutlagen waar Akzo Nouryon haar natriumchloride uithaalt. Het gaat om dunne platte lagen, waardoor de bodem gelijkmatig en relatief voorspelbaar daalt. In het gebied zijn al 400 schades gemeld. Maar Nedmag schuift verantwoordelijkheid af op Waterschap en op de NAM. Vanuit de samenleving is ook geen draagvlak meer dat er één loket moet zijn voor schade-afhandeling, met de Noord-Nederlandse benaming. Dus als er één is het aantalworden Het ministerie heeft toestemming gegeven in 2045.....

De voorzitter: Mevrouw Van Dijken, wij verstaan u niet meer en ik weet niet waar dat precies eigenlijk door komt, maar het is een zeer haperende internetverbinding volgens mij.

Mevrouw Van Dijken: Ik heb hem iets harder gezet.

De voorzitter: Ja maar, gaat u maar verder, misschien is het vanzelf opgelost.

Mevrouw Van Dijken: Ja. Als je alle voorwaarden in het rapport van de SodM leest, is het wel wat lang en het is niet van deze tijd om in Groningen toestemming te geven tot de bodem van 20.... Tegelijk lezen we in de woorden van de minister Wiebes ... al vragen gesteld door ChristenUnie, dat het gaat om 8 jaar winning. gevolgd door 17

De voorzitter: Mevrouw Van Dijken, ik ga u nu even onderbreken. U zou kunnen proberen nu even de videoverbinding te onderbreken. Dan zien wij u weliswaar niet meer, maar dan blijft er iets meer ruimte over voor uw stemgeluid.

Mevrouw Van Dijken: Ik begrijp u niet helemaal, wat ik moet doen.

De voorzitter: Beeld uit. Ok?

Mevrouw Van Dijken: Ja. Ik heb het beeld uitgezet.

De voorzitter: Ja en dan mag u nu doorpraten.

Mevrouw Van Dijken: Ik begin even weer iets verder terug. Tegelijkertijd lezen we in de beantwoording van minister Wiebes op Kamervragen gesteld door de ChristenUnie, dat het gaat om 8 jaar winning, gevolgd door 17 jaar nazorg. Zo niet, dan vind ik het heel voorstelbaar dat een periode te knippen en tussendoor nog eens tegen het licht te houden, of de maatregelen zinvol en betrouwbaar zijn en de daling voorspelbaar is gebleven. Bij alles wat

De voorzitter: Mevrouw Dijken, helaas. Wij gaan een einde maken aan deze lijdensweg. Wij horen vrijwel niets van wat u aan het zeggen bent. Misschien dat de techniek vanuit deze zaal even contact met u kan opnemen om te kijken of we dat kunnen verbeteren, maar in de tussentijd lijkt het me beter dat we even doorgaan met een andere spreker. Dat betekent dat ik het woord ga geven aan mevrouw Kleine Deters. En die wordt dan weer gevolgd door mevrouw Slagt. Mevrouw Kleine Deters gaat uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. En ik zal er ook voor kiezen om namens D66 alle vragen in een keer te beantwoorden, omdat de lijn van D66 helder is, dat wij van mening zijn dat eerst alle effecten bekend moeten zijn. Nou, dat is ook door een aantal andere partijen al genoemd. Zeker bij gestapelde mijnbouw is er weinig tot niets bekend over de effecten voor bodem, natuur, mensen, noem maar op. D66 is van mening dat eerst helder moet zijn wat de effecten zijn voordat er überhaupt vergunningen verleend mogen worden. Ja, we zijn het met alle andere sprekers eens die zeggen, de formulering had scherper gekund. Maar de zienswijze lezend kunnen wij ons daar wel in vinden. Maar het is allemaal een vervolg op ellende die ontstaat doordat het gewoon onvoldoende bekend is. En daarom pleit D66 en dat doen wij in de Staten, maar dat doet zeker onze woordvoerder in de Tweede Kamer, Matthijs Sienot, die ook twee keer bij ons in het provinciehuis geweest is om met omwonenden te spreken en dat op te pakken. Laten we die effecten in beeld brengen en dan pas een verantwoord besluit nemen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, ik ga u even onderbreken, want de heer Neutel wil een interruptie plegen.

De heer Neutel: Ja, ik hoor u wat zeggen over vergunningen verlenen. Bedoelt u daar ook mee dat de vergunningen die nu verleend zijn niet uitgevoerd mogen worden en dat het bedrijf dus moet stoppen met de winning van zout en dus haar activiteiten moet stoppen?

Mevrouw Kleine Deters: Wat ons betreft moeten inderdaad de effecten duidelijk zijn, dus ook naar de omwonenden. Want ook schade-afhandeling, tuurlijk is dat de compensatie, tuurlijk is dat belangrijk,

maar het volgt pas nadat de ellende ontstaan is. Laten we dan onderzoek doen en laten we die uitkomsten van die onderzoeken afwachten, voordat wij een afgewogen standpunt kunnen nemen of we ja of nee een vergunning willen verlenen. We spreken nu over effecten.

De voorzitter: Nee, nee, nee, nee, nee. Meneer Neutel is nog.

De heer Neutel: Maar hebt u enig idee wat dat betekent voor het bedrijf, als ze geen zout meer mogen winnen tot er allerlei onderzoeken gedaan zijn?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Wij hebben ook geen idee wat de effecten zijn, omdat dat onvoldoende in beeld is. Dus ja, dat is een optelsom en een afweging. En dan staan wij allereerst voor de effecten en dan pas voor vergunningen.

De voorzitter: Gaat u verder mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ik denk dat dat voldoende helder moet zijn voorzitter. En dat is eigenlijk in totaliteit de reactie op de vragen die gesteld zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Slagt van de fractie van GroenLinks en daarna mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren, die ik er al op attent maakt dat zij haar microfoon heeft uitstaan.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, de inschatting van de risico's bij zoutwinning zijn complex. De stapeling van mijnbouwactiviteiten in het gebied is in combinatie met bodemdaling, is daarvan een voorbeeld van complexiteit. Onze fractie vindt een snelle en goede schadeafhandeling een belangrijke voorwaarde voor de voortzetting van de winning. GS schrijft in het coalitieakkoord op pagina 24, 'We vinden dat er een ruimhartige afhandeling van schade moet zijn die ontstaan is door mijnbouwactiviteiten conform de omgekeerde bewijslast, zoals die in werken aan bewustwording in Groningen geldt'. Als GroenLinks zijn wij dan ook van mening dat het onderwerp van een goede schadeafhandeling bij iedere mogelijkheid van het indienen van de zienswijzen door GS als belanghebbende, moet worden benut. De zorgen van Stichting GAS DrOvF en Stichting Stop Zoutwinning nemen wij als fractie heel serieus. Dat was mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Zuiker en daarna de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

Mevrouw Zuiker: Bedankt. We willen eerst de SP bedanken voor het agenderen van dit belangrijke onderwerp voor veel inwoners. We zijn het met de SP eens dat de formulering die door GS is gekozen in de zienswijze te zwak is geformuleerd. Het is nodig dat GS formuleert wat zij concreet onder goede schade-afhandeling verstaan. Wij vragen ons ook af, waarom de provincie Drenthe niet duidelijk aangeeft dat zij niet kunnen instemmen met het ontwerp instemmingsbesluit. Dat heeft de gemeente Aa en Hunze immers ook gedaan. En wij willen ook graag van GS horen hoe het nu zit met die miljoenen weggelekte liter diesel. Is het allemaal al opgeruimd? Zit het nog in de Drentse bodem en vinden we dat allemaal maar best? Kan GS daar wat over zeggen? En het lijkt ons dat het ministerie voor het op het opruimen van deze vervuiling best wat voorwaarden had mogen stellen, voordat ze überhaupt een nieuw winningsplan in behandeling nemen. De Partij voor de Dieren is voor het voorzorgsprincipe. En als een bedrijf de veiligheid van de inwoners en de leefomgeving niet kan garanderen, dan moet je je afvragen of je dat bedrijf wel wilt hebben in Drenthe, en zeker of je daar wel aandeelhouder van wilt

zijn. Wij willen graag weten van GS of de NOM de aandelen niet beter kan verkopen. Inwoners hebben nu te maken met gestapelde mijnbouw, waarvan we de gevolgen niet kunnen overzien. Wie draait er op voor kosten als onze drinkwatervoorziening in gevaar komt? Heeft Nedmag daar voldoende geld voor gereserveerd? Een bedrijf kan failliet gaan en dan zijn de kosten voor de samenleving. Heeft de minister ook garanties gegeven aan de provincie daarvoor? En als je alle kosten van zoutwinning, zowel maatschappelijk als voor het milieu, echt doorberekend, kan je je afvragen of het wel uit kan om hier zout te winnen. En helaas rekenen bedrijven zich al snel rijk en schuiven ze de risico's op de samenleving af. Dat vindt de Partij voor de Dieren onaanvaardbaar. Alle risico's van bodemdaling tot sinkholes tot watervervuiling moeten bij de Nedmag liggen tot in lengte der dagen. Tot zo ver

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. Dan gaan we naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal, gevolgd door de heer Veldsema van de ChristenUnie, die dan de bijdrage van mevrouw Van Dijken overneemt.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De SP levert ons een uitgebreide motivatie en zienswijze met betrekking tot het onderwerp en dank daarvoor. Hierna voelen we ons uitgebreid aan de tand met heel wat vragen die niet heel simpel met een ja en nee zijn te beantwoorden. En als we het gewenste antwoord niet geven, dit even willen motiveren. Wij kiezen voor onze eigen benadering en woorden. In de bodem woelen is nooit zonder risico. Wat de risico's zijn, is niet exact aangegeven. Wel hebben we inmiddels ondervonden wat de gevolgen kunnen zijn. En een gewaarschuwd mens telt voor twee zou je denken. Dat betekent goed onderzoek, diverse scenario's onderzoeken. En zeker wanneer er sprake is van stapeling en bij twijfel niet inhalen. Met andere woorden vooraf je verantwoordelijkheid nemen. Gaat het alsnog mis, leidend tot schade, dan is ruimhartig optreden naar diegenen die schade zal lijden, gewenst. Geen jarenlange juridische touwtrekkerij en omgekeerde bewijslast kan daarbij een prima middel zijn. GS neem je verantwoordelijkheid voor onze inwoners, communiceer dit vooraf helder. Zeker, maar ook naar de minister. Tot slot kunnen wij ons vinden in de zienswijze van de Gedeputeerde Staten. Een goede schaderegeling voordat het instellingsbesluit in werking treedt. En daarbij heel graag de nadruk op de omgekeerde bewijslast, want een Meldpunt mijnbouw is natuurlijk een heel goed initiatief. Je kunt de schade kwijt. Maar op dit moment worden eigenlijk alle claims nog afgewezen, omdat het niet onomstotelijk vaststaat door degene die claimt, dat de schade wel is ontstaan. Een omgekeerde bewijslast idem als in Groningen, zou daar zeer veel verheldering in geven. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Ik zie de hand van de heer Van der Meijden van de SP. Die wil graag een interruptie plegen.

De heer Van der Meijden: Ja, eigenlijk meent de heer Schoenmaker nu dat de zienswijze zodanig zal moeten worden aangepast dat die wat steviger overkomt. En dat er juist ook de omgekeerde bewijslast in wordt genoemd, als zeg maar een voorwaarde om verder te kunnen.

De heer Schoenmaker: Wij, zoals ik ook aan heb gegeven, wij zijn heel erg voor die omgekeerde bewijslast, idem als in Groningen. En dit willen we graag meegeven aan GS. Dat wil niet zeggen dat wij de zienswijzen niet zullen steunen, maar we willen het wel graag meegeven.

De voorzitter: Kan u daarmee iets? Meneer Van der Meijden, als u nou iets wil zeggen bij wijze van interruptie, moet u eerst even uw handje opsteken.

De heer Van der Meijden: Ok.

De voorzitter: Dan zullen we u in de spotlights zetten, en dan kunnen wij u ook verstaan.

De heer Van der Meijden: Excuseer mij. Is het dan niet zinvol om ze te vragen een aanvulling te doen, zoals ook gesteld met betrekking tot die omgekeerde bewijslast, dus een aanvulling op de zienswijze. Dat doet dan verder niets af van de zienswijze, maar een aanvulling van waar die ongeveer uit zou moeten bestaan.

De heer Schoenmaker: Ja, een aanvulling zou alleen een toevoeging zijn en daar zullen wij nooit tegen zijn.

De voorzitter: Nou, dan gaan we naar mevrouw Slagt van de fractie van GroenLinks, voor een interruptie.

Mevrouw Slagt: Ik had een vraag, want het staat al in het coalitieakkoord, dat GS daarvoor is, voor de omgekeerde bewijslast. En ik vroeg mij af in hoeverre het dan nu relevant is, omdat de zienswijze al is ingeleverd, ik denk dat we hier vanuit moeten leren voor volgende trajecten en vervolgende zienswijzen, maar ik ben benieuwd hoe Sterk Lokaal Drenthe hier tegenaan kijkt.

De voorzitter: de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Ja, nee, ik deel die mening, dus dat is helemaal juist.

De voorzitter: Fantastisch. Dat is kort en bondig. Wij gaan door naar de heer Veldsema van de ChristenUnie, voor herhaling van de bijdrage van mevrouw Van Dijken en meneer Vorenkamp is te laat.

De heer Veldsema: Ja dank u voorzitter, ik neem het graag even over. Het blijft toch behelpen met deze manier van vergaderen, daar hebben allemaal last van. Het SodM heeft een stevig rapport geschreven met voorwaarden waaronder Nedmag de winning mag uitvoeren. Ook in de nieuwe putten c.q. gebieden. De lagen waarin het magnesiumzout zit, liggen op een diepte van 1,5 km en hebben een andere vorm als de zoutlagen waar Akzo/ Nouryon haar natriumchloride uit haalt. Het gaat om dunne, platte lagen, waardoor de bodem gelijkmatig en relatief voorspelbaar daalt. In het gebied zijn hierop 400 schades gemeld. Maar Nedmag lijkt de verantwoordelijkheid af te schuiven op het waterschap en de NAM. Vanuit de samenleving is er daarom minder of geen draagvlak voor activiteiten in de bodem. Het SodM geeft aan dat er één loket moet zijn voor de schade-afhandeling bij de Noord-Nederlandse, een Groningse benadering. Dus als er een vermoeden is, dient er betaald te worden. Het ministerie heeft toestemming gegeven voor de winning tot 2045. Als je alle voorwaarden in het rapport van de SodM leest, is dat wel wat lang. En dus eigenlijk niet van deze tijd, om tot voor zo'n periode in een keer het af te geven. Tegelijk lezen we in de beantwoording van Wiebes op Kamervragen gesteld door de ChristenUnie, dat het gaat om 8 jaar winning, gevolgd door 17 jaren daling, nazorg en bodemdaling. Kan de gedeputeerde dat bevestigen dat het dus eigenlijk om 8 jaren gaat? Zo niet, dan vinden we het heel goed voorspelbaarder dat deze periode op te knippen is en tussendoor dat we de zaken nog eens een keer tegen het licht gaan houden. Bovenal is het een maatschappelijk vraagstuk, ook door meerdere partijen is dit al genoemd. Laat mensen niet weer met de scherven zitten. Wat betreft de relatie met het aandeelhouderschap van de NOM sluiten we aan bij de opvatting zoals verwoord door onder andere de PvdA. Samengevat, we zijn kritisch. Als partij willen we alle facetten wegen. Werkgelegenheid en maatschappelijke onrust alleen in balans en met onafhankelijk toezicht, bijvoorbeeld door de SodM, en onafhankelijke schadeafhandeling kan de winning van magnesium op onze instemming rekenen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Veldsema. Het leek alsof u hem zelf geschreven had. Wij gaan voor een reactie van de zijde van de gedeputeerde naar de heer Stelpstra, hier naast mij in de zaal.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja dank u wel voorzitter. Dank u wel voor uw souplesse dat ik aan mocht schuiven, omdat ik wat technische problemen had. Dus. Geweldig. Ik zal even op de vragen ingaan zoals ze zijn gesteld. Laat ik eerst even helder maken, onze positie dat is een adviesrol en wij kunnen inderdaad zienswijzen indienen. We hebben al in een eerder stadium advies uitgebracht aan de minister. Dit is dus de tweede ronde waar we in zitten. En zoals u weet was ons advies wat uitgebreider dan uiteindelijk de zienswijze. En volgens mij is het advies indertijd ook naar u toe gezonden. Maar een suggestie, ik benadruk het elke keer maar weer, dat wij hier een soort beslissende rol in zouden hebben, niemand heeft dat gezegd hoor, maar dat is niet aan ons de beslissing, die ligt echt EZK. Het is dus ook als het gaat om vergunning- verlening, we kunnen wel zeggen van dit en dat en dat, maar wij gaan er uiteindelijk niet over. Wij kunnen er dus alleen wat van zeggen. Op de vragen ingaande, ik pak ze voor het gemak maar even bij?

De voorzitter: Een interruptie van de zijde van mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter, dank u wel. Helder meneer Stelpstra, dat de eindverantwoordelijkheid bij onze partijgenoten in een ander politiek gremium ligt. Maar ik denk dat we niet voor niets lid zijn van landelijke partijen, en dat ik dan toch ook terecht een oproep zou willen doen aan ieder die daar een vertegenwoordiging heeft, om echt gezamenlijk op te trekken, willen we iets bereiken voor onze inwoners en de effecten in ieder geval terugdringen.

De voorzitter: Ik hoorde geen vraag, maar akkoord.

Mevrouw Kleine Deters: Nou, of de gedeputeerde dat met mij van mening is?

De voorzitter: Ja, dat begrijp ik dat u dat daarmee bedoeld.

Gedeputeerde Stelpstra: Wie de schoen past trekke hem aan. Ik zit hier als gedeputeerde, niet namens mijn politieke partij. Ik zit namens het college, dus? Maar ik begrijp wat u zegt. Dus ik moet even in mijn rol blijven, laat ik het zo maar zeggen. De risico's zijn in beeld en er wordt zeer nauwlettend gemonitord. Het SodM heeft ook advies uitgebracht en ook een stevig advies. En ik denk ook dat dat heel goed is in deze zaak, dus. We hebben ook duidelijk gemaakt in onze zienswijze waar de belangen van onze bewoners geadresseerd dienen te worden. En uiteindelijk zoals ik al zei, is het aan de minister om dat af te wegen. En wij hebben ook aangedrongen op een goede schaderegeling. Die schaderegeling is op dit moment nog in de maak. Weet ook dat wij daar onze eerste bevindingen ook wel aan het ministerie van EZK hebben bekendgemaakt. Dat gebeurt dan zeg maar in een soort informele consultatie. En het IPO zal ook gevraagd worden voor advies over die schaderegeling. Ik hoor continu het verhaal van omgekeerde bewijslast. Ja, dat is ook altijd gezegd, wij hebben gezegd in ons college-akkoord, en daar is alleen, dat heeft niet het college gezegd, maar dat hebben de partijen gezegd die dat het akkoord gesloten hebben, dat wij het willen conform die omgekeerde bewijslast. En dat is niet voor niks zo geformuleerd, want ik kan u nu wel zeggen dat die omgekeerde bewijslast er met deze samenstelling van de Kamer er niet inzit. Laat ik daar maar eens een keer heel duidelijk over zijn. Dat is al verschillende keren gepoogd. Dat gaat hem gewoon niet worden. Het is exclusief voor Groningen geregeld. En ik denk ook niet dat die landelijk geregeld gaat worden, überhaupt niet. Dus de vraag is of je aan het dode paard moet blijven trekken. En het is de vraag of het ook wel verstandig is. Want het kan wel eens zijn, dat de schaderegeling zoals die er nu ligt voor kleine velden, misschien wel effectiever is. Want de omgekeerde bewijslast is niet het einde van alle tegenspraak, want anders was het in Groningen allang opgelost. De nieuwe schaderegeling zegt van, er moet aangetoond worden waar de schade vandaan komt. Dus ook als er een melding komt en men wijst hem af, bijvoorbeeld door te zeggen, hij komt niet door bodemdaling of hij komt niet door een trilling, dan

moet de schadecommissie aantonen waar hij dan wel door veroorzaakt wordt. Dus ik denk dat dat op zich best een goede regeling is. Dus in die zin gaan wij daar niet een aanvullende zienswijze op indienen. U vraagt ook nog aan ons, hoe wij onze verantwoordelijkheid zien als wettelijk adviseur. Nou die zien wij inderdaad, zoals ik ook gezegd heb, wij komen op voor de belangen van onze inwoners en dat doen wij, vooral als het gaat om, of ook zeer zeker als het gaat om veiligheid. En laat ik over een ding maar even heel klip en klaar zijn, natuurlijk is de NOM aandeelhouder. In ons eerste advies aan de minister hebben we dat ook gewoon open benoemd. Daar begint onze brief bijna mee. Van, weet ook dat wij aandeelhouder zijn. We doen er niet geheimzinnig over. Maar ook in het college staat als een paal boven water, de veiligheid staat altijd voorop. En zodra het onveilig is, dan kan het niet. Maar als daar risico's zijn, en dat is wat anders dan onveiligheid, dan moeten we ervoor zorgen die risico's zo goed mogelijk zijn afgedekt. En als er dan effecten zijn, dat daar ook een goede schadevergoeding zal plaatsvinden. Helaas, helaas denk ik dat wij in een wereld leven waar risico's niet uit te sluiten zijn. Als dat wel zou zijn, dan zaten we waarschijnlijk ergens anders dan hier. Dus we zullen het daarmee moeten doen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Stelpstra. Ik kijk even naar de heer Van der Meijden, of hij vindt dat dit agendapunt zo voldoende is afgewerkt. Hij krijgt maximaal een minuut.

De heer Van der Meijden: Meneer de voorzitter, in ieder geval de partijen die het standpunt van de SP ondersteunt, waarvoor onze dank, het spijt mij dat niet iedereen en ook de gedeputeerde Stelpstra niet van mening, van zins is om de zienswijze aanvullend te veranderen met betrekking tot de omgekeerde bewijslast. Ook als het gaat, en de heer Neutel met betrekking tot een vraag 'er rijst vermoeden', het gaat natuurlijk hierom, dat ook de mijnbouwmaatschappij niet in staat mag worden geacht zich te beperken tot het stellen dat de schade al is ontstaan voordat überhaupt de mijnbouwactiviteiten zijn aangevangen. Vandaar dat het zo is verwoord. Het spijt mij, ik zie ook dat de gedeputeerde weinig ingaat op de stapelmijnbouw en de mogelijke gevaren die daarbij komen. Ik denk, en ik blijf van mening, en ik hoop dat er ook meerdere bij mij zijn, dat wij er alles aan moeten doen. Ook al zijn de kansen misschien klein, ook al zijn er twijfels, maar je weet maar nooit, dat we er alles met elkaar aan moeten doen om het welbevinden van de mensen zoveel mogelijk te waarborgen. En dat we met eer en geweten kunnen zeggen tegen elkaar, we hebben het ook voor ze gedaan en we hebben er alles aan gedaan, want helaas er zijn andere krachten die een rol spelen. Dat spijt mij dat die zienswijze?

De voorzitter: Meneer Van der Meijden, uw minuut is alweer ruim voorbij en er is geen ruimte meer voor de interruptie van de zijde van de Partij voor de Dieren. Wij ronden dit agendapunt af en we gaan zo meteen over naar agendapunt 6 de 'Expeditie Energie Neutraal wonen 2020-2023'. Daarvoor worden andere mensen in de spotlight gezet en daarvoor gaan we dus een schorsing doen van drie minuten.

6. Expeditie Energie Neutraal Wonen 2020-2023; Statenstuk 2020-953

De voorzitter: Goed, wij gaan verder met agendapunt 6 de Expeditie Energie Neutraal wonen. Deze Expeditie moeten wij gaan vaststellen en we gaan ook de financiering ter beschikking stellen uit de Investeringsagenda. En even kijken, bijna iedereen, ja alle fracties gaan hierover het woord voeren. De spreektijd is in de eerste termijn drie minuten en de volgorde is een beetje door elkaar geschud. En wij gaan beginnen met de bijdrage van de heer Neutel van het CDA, gevolgd door mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. De heer Neutel, gaat uw gang.

De heer Neutel: Dank u wel voorzitter. Allereerst even een opvallend puntje. In het Statenstuk staat... verstaat u mij?

De voorzitter: Jazeker.

De heer Neutel: Ja, ok, want mijn beeld staat weer stil, dus ik was even in onzekerheid. Dat opvallende puntje dat gaat over communicatie. In het Statenstuk staat 'Communicatie niet van toepassing', terwijl communicatie nou juist zo belangrijk is. Maar hoewel er voldoende draagvlak is onder de bewoners om bezig te zijn met energietransitie, blijft communicatie hierover een heel belangrijk punt. Als er over plannen onvoldoende dan graag snel afnemen. Gelukkig begint het hoofdstuk instrumenten wel met een gedeelte over communicatie. De CDA-fractie heeft steeds betoogd, dat deelname van bewoners in de omgeving van duurzame energieprojecten belangrijk is. Dit werkplan maakt het mogelijk. We zijn vooral blij met de oproep in het werkplan om vooral te focussen op de hulp aan inwoners met een niet al te hoog inkomen. Dat is niet de gemakkelijkste weg, maar mede om te zorgen voor draagvlak wel een heel belangrijke. Het steunen van lokale initiatieven en plaatselijke corporaties is een belangrijk punt. Maar ook hier bekwam ons de gedachte dat nu plaatselijke initiatieven nog vaak worden gefrustreerd door netbeheerders die andere keuzes maken. Voorzitter, een mooi initiatief om de energietransitie deels vorm te geven. We hopen en vertrouwen dat de 4 miljoen die hiervoor beschikbaar komt op de juiste plaats terecht komt en niet aan de bureaucratische strijkstok blijft hangen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Neutel. Dan gaan we naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren en daarna de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

Mevrouw Zuiker: De Partij voor de Dieren is van mening dat we alle zeilen moeten bijzetten om klimaatverandering te beperken. En onze woningen verduurzamen is daar een onderdeel van, maar niet een overgroot deel. Echte klimaat klappers zijn te maken bij industrie, inclusief de agro-industrie en het vliegverkeer. En dat zijn twee kansen die wij in Drenthe nog steeds niet met beide handen grijpen. Met de Expeditie Energie Neutraal Wonen wil de provincie dat in 2023 27% minder fossiele energie wordt gebruikt in een Drentse woning dan in 2015. Dat klinkt heel mooi, maar graag willen we weten van GS wat het getal nu dan is, anno 2020. Want alleen dan kunnen we weten of 27% een reëel getal is, of juist te weinig of te veel ambitie. En dit doel van 27% wordt uitgewerkt in zes operationele doelen. En dat lijkt op het eerste gezicht heel concreet, maar dat roept bij ons toch wel heel veel vragen op. Want bijvoorbeeld doel 1 is, 75% van de particuliere wooneigenaren is zich bewust van hun eigen energieverbruik en de mogelijkheden tot verduurzaming. Wat wordt daaronder verstaan? Hebben we dit doel niet allang bereikt? Zijn de meeste huiseigenaren zich niet al bewust van hun energieverbruik en hebben de meeste mensen niet al gehoord van isolatie en zonnepanelen? Graag willen we dat veel scherper aangezet hebben. En dan deel 2. Doel 2. 20% van de eigenaren neemt het besluit tot het nemen van energiebesparende maatregelen. Dus dat gaat om de intentie van huiseigenaren om energiebesparende maatregelen te nemen. Dus niet de concreet uitgevoerde maatregelen. En dan denken wij 20% van de eigenaren, dat zijn dus ook de huidige eigenaren die allang, misschien al jaren geleden, die energiebesparende maatregelen hebben uitgevoerd. En dan wordt 20% inderdaad in eens niet meer zo ambitieus. Waarschijnlijk hebben nu al 20% van de Drentse huiseigenaren die maatregel uitgevoerd. Dus wij willen graag dat GS de operationele doelen 1 en 2 veel scherper en ambitieuzer formuleert. En dan 3. Elke Drent heeft toegang tot een regionaal of lokaal sterk burgerinitiatief. Ja, hoe wil de provincie dit doel bereiken? Want de provincie kan niet zelf burgerinitiatieven beginnen. En dan gaan we nog naar doel 5. Minstens tien innovaties. Voor ons ontbreekt daar nog een werkwoord. Tien innovaties, punt, komma. Er worden drie innovaties genoemd. Gaan we nog innovaties zoeken? Hoe weten we dat we die tien vinden? En tenslotte. De partners ervaren het netwerk als een levend netwerk en beoordelen het netwerk met minimaal 8. Ja, als operationeel doel vinden we dat, het klinkt allemaal heel concreet en meetbaar. Maar de workshops, meeting en lezingen zijn toch geen doel op zich geworden, maar dat is toch altijd nog het middel? Voorzitter, het mag duidelijk zijn, de Partij voor de Dieren kan pas akkoord gaan met dit plan als de doelen veel concreter, ambitieuzer worden geformuleerd en getuigen van meer ambitie. Maar dat had ik al gezegd. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. Dan gaan we naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal en daarna de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Ja, de energietransitie is een van de grote uitdagingen van dit tijdperk. Dit voorstel is een van de vele initiatieven op het terrein van energieneutraal wonen. De 4 miljoen is op het geheel een bescheiden bijdrage, maar elke stap is er een. Het aanspreken van lokale kracht is belangrijk voor het succes en draagvlak, dat spreekt ons zeer aan. Ook het blijvend inzetten van energie coaches hechten wij van groot belang. En het is een proces van de lange adem. Een aantal zaken zijn, zoals voorganger al heeft aangegeven, wellicht al gerealiseerd, maar heel veel doelen moeten ook nog gerealiseerd worden. Dat er speciale aandacht is voor de bewoners met lage inkomens, heeft onze volledige steun. Eigenlijk sluiten we af met, wij kunnen hier achter staan en we zouden zeggen, vooral doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, meneer Schoenmaker. De heer Zwiers Partij van de Arbeid, daarna de heer Camies van het Forum voor Democratie.

De heer Zwiers: Ja voorzitter dank u wel. Het is een verademing om na al tig keer te hebben gesproken over grootschalige energieprojecten nu eindelijk eens terug te kunnen naar waar het echt om gaat. Het verbeteren van de woonkwaliteit van onze inwoners, lokaal eigendom en de opbrengsten naar de inwoners van onze mooie provincie. Daarbij willen we specifiek de PLED nog positief benoemen. Ook kun je van alles vinden van deze afkorting. De doelstellingen, de partijen die samenwerken, de uitgangspunten. Het is voor de Partij van de Arbeid de Drentse norm, de Drentse Maat. Daar worden wij blij van. Kortom, de Partij van de Arbeid is erg positief over dit vervolg van de Expeditie Energie Neutraal wonen. Natuurlijk hebben wel een aantal vragen en opmerkingen. We lezen over de integratie van de aanpak van maatschappelijk vastgoed. Daar lopen nu verschillende programma's met een verschillend aanbod. Wat betekent dit voor de huidige programma's? Blijft maatwerk wel mogelijk? En natuurlijk is de Partij van de Arbeid het eens dat er meters gemaakt moeten worden, maar dat brengt het risico met zich mee dat moeilijke gebieden of moeilijke doelgroepen vergeten worden. We dringen aan op een specifieke aanpak voor gebieden waar het zelf organiserend vermogen minder sterk is. Hoe kijkt GS hier tegenaan? Het is ook een van de operationele doelen. Gemeenten staan ook aan de lat voor de financiering van lokale initiatieven. Gelet op de zware tijden waarin veel gemeenten verkeren, levert dit risico's op bij de uitvoering, of valt het juist wel mee. En tot slot liggen er .. voor extra financiering via de Europese Green Deal van Frans Timmermans. De Europese ambitie om veel woningen te isoleren, sluit naadloos aan bij deze expeditie. We zijn zeer benieuwd naar de uitvoering en de nog te bedenken oplossingen, en dan met name de bestrijding van energiearmoede, wat onze specifieke aandacht heeft. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Zwiers. Gaan we naar de heer Camies van het Forum voor Democratie en daarna mevrouw Zwaan van de VVD.

De heer Camies: Dank u wel voorzitter. Voor ons liggen interessante werken. Een beleidsbrief naar aanleiding van een werkplan en een PLED programmabrochure, met plaatjes van .. zonnepanelen en hier worden een aantal doelen omschreven, zoals strategisch en operationeel. En warempel ook nog een filosofie. Een filosofie genaamd bmi, bewustwording, meters maken en innovatie heet dat. Ik heb echter nergens terug kunnen vinden wat in concreetheid die drie steekwoorden nou precies behelzen, als het op een filosofie aan komt, maar ik ga er vanuit dat de gedeputeerde mij dat graag uit de doeken doet. Maar wat betreft die strategische en operationele doelen. 75% van de huisbezitters is bewust van hun eigen energiegebruik, 20% daarvan neemt daadwerkelijk een besluit tot isoleren, want

de kosten gaan de pan uit rijzen en het wordt dan weer geassocieerd met die filosofie van meters maken schijnbaar. En in 2023 een reductie van 27% van het gebruik van fossiele energie. Hoe al die operationele doelen nu heel concreet moeten worden behaald, werd mij niet helemaal duidelijk. Wel dat het verkocht moest worden blijktbaar. En dit moet dan gedaan worden door herstelprogramma- en projectleiders en een relatie beheerplan, die dan op wordt gezet met seminars, expeditie dagen, themabijeenkomsten, huisroutes, energy coaches, webinar cursussen, kennis- en telexsessies en een communicatiestrategie met storytellers voor farynxverhalen en ambassadeurs met crossmediale uitingen. En hopelijk wat ELENA- in Euregiosubsidies die dan binnen worden gesleept. Het noemen van het gat, dat wanneer het op energietransitie in Drenthe aankomt, ons standpunt altijd is geweest dat er een bottom-up beweging zou moeten zijn. Dus vanuit de burger zelf gedragen. En dat we in dat licht bezien deze expeditie dan ook als iets positiefs ervaren. Afgezien van al die plaatjes van velden vol zonnepanelen natuurlijk, want dat had van ons dan weer niet hoeven. Wel is er nog de vraag die ik aan de gedeputeerde wil stellen?

De voorzitter: Meneer Camies, ik heb een interruptie van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Camies: Ga je gang Ewout.

De heer Bos: Ik hoor jullie nu zeggen, jij namens de fractie Forum voor Democratie, dat jullie graag een over te dragen energietransitie zien en gaan de inwoners van Eext binnenkort een eigen kerncentrale bouwen?

De voorzitter: Meneer Camies.

De heer Camies: Ik begrijp de vraag niet helemaal mijnheer Bos. Hoor ik u nu zeggen dat de inwoners van Eext een kerncentrale gaan bouwen?

De heer Bos: Nou, als ik u hoor zeggen dat de energietransitie bottom-up moet gaan gebeuren, dan vraag ik mij af hoe je dat voor zich ziet met jullie inzet op kernenergie.

De voorzitter: Meneer Camies.

De heer Camies: Nou, als wij het hebben over bottom-up dan bedoelen wij vooral dat er draagvlak zou moeten worden gecreëerd voor het inzetten van een energietransitie. Dus niet dat het van bovenaf wordt opgelegd. En ja, als we het dan toch hebben over een energietransitie, dan lijkt mij dat een kerncentrale daar een veel betere keuze is dan hele velden vol zetten met zonnepanelen. Lijkt mij evident zelfs.

De heer Bos: Maar ook bij goede zonnepanelen, dan vinden jullie het niet erg meer blijktbaar.

De heer Camies: Zou u de vraag kunnen herhalen? Want u viel even weg.

De heer Bos: Nou, je zegt net, als het draagvlak er is, vind je het niet erg. Dus als er draagvlak is voor zonnepanelen, dan bent u niet meer tegen zonnepanelen.

De heer Camies: Nou de heer Bos, ik kan u zeggen, als, stel, puur hypothetisch, in een referendum de Drent wordt gevraagd of ze alle velden vol willen zetten met zonnepanelen en ze stemmen daar massaal ja op, dan ben ik de laatste die zegt van, nou dat gaat niet gebeuren. Dan leg ik me daarbij neer.

De voorzitter: Dat lijkt mij een helder antwoord en ik vraag u om door te gaan met uw betoog.

De heer Camies: Ik ga dan verder met mijn laatste alinea. Wel was er nog een vraag aan de gedeputeerde. Het idee is volgens het plan, dat wij als provincie nu de opstart gaan betalen, maar dat na 2024 deze financiering extern zou gaan plaatsvinden. Het werd mij niet duidelijk wie of wat die externe financiering precies is en waar deze vandaan gaat komen. Wellicht dat daar een concreet antwoord op zou kunnen komen van de gedeputeerde. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos, nee meneer Camies. We gaan naar mevrouw Zwaan VVD en daarna de heer Bos GroenLinks.

Mevrouw Zwaan: Voorzitter dank u wel. Het Statenstuk Expeditie Energie Neutraal wonen. We hebben in het coalitieakkoord afgesproken dat we deze expeditie voortzetten en dat we daarmee onze inwoners met kennis, kunde en middelen ondersteunen, want die hele energietransitie is een hele grote opgave. De financiering hiervan is opgenomen in de in november nog vast te stellen Investeringsagenda. En wat de VVD betreft kunnen wij ons vinden in de genoemde investering van 4 miljoen tot 2023. En voorzitter, laten we ons best doen om iedereen te laten aanhaken. De PvdA gaf het al aan, want immers de kracht van lokale initiatieven, wat we kunnen lezen ook in het stuk, door onder andere de BOKD, Samen Energieneutraal en Buurkracht, maakt dat we het in Drenthe mooi voor elkaar hebben. In de uitvoeringsprojecten komt dat hopelijk goed tot zijn recht. Tot zo ver voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Bos GroenLinks, daarna de heer Van de Weg van de SP.

De heer Bos: mijn microfoon even aan. Voorzitter, in het Statenstuk lezen wij over de ondersteuning met kennis en middelen voor burgerinitiatieven en energie corporaties. Betekent dit dan dat nieuwe en bestaande energiecorporaties een bredere taak toebedeeld krijgen, vraag ik mij af? De verduurzaming van de woningen is echt een andere opgave dan de grootschalige opwek van hernieuwbare energie. En ik weet dat veel bestaande corporaties ook al energiebesparing stimuleren. Maar wordt dit een eis voor nieuwe energiecorporaties om mee te doen aan de nieuwe programma's? En hoe verhoudt de voorgestelde subsidieregeling zich bijvoorbeeld tot het ontwikkel- fonds voor energiecorporaties wat er nog aan zit te komen? Zomaar een paar vragen. In de inleiding van het werkprogramma lees ik over de toename van inwoners die thuis aan het klussen zijn. Dit grijpt uiteraard mooi in op onze vraag uit de vorige OGB-vergadering. Wij zien graag een subsidieregeling op alleen materiaal in plaats van op het uitvoeren van isolatiemaatregelen door een aannemer. De gedeputeerde heeft ons toen gezegd dat hij dit punt zou parkeren voor de Expeditie Energie Neutraal wonen. En wij willen graag dat het idee meegenomen wordt en horen graag als gedeputeerde een mening gevormd heeft. Een dusdanige subsidieregeling zou mooi passen onder bullet 2 van operationeel doel 2. Mevrouw Zuiker heeft de volgende vraag eigenlijk al wegkaapt in haar bijdrage. Het doel van de expeditie is duidelijk omschreven, onze dank daarvoor, maar zijn er op dit moment cijfers bekend over waar we staan in de reductie van fossiel energiegebruik ten opzichte van 1 januari 2015? En is er zicht op de huidige energielabels van onze woningvoorraad, zodat we daar misschien doelen aan kunnen stellen? Van de inwoners horen wij steeds meer over de energiecoaches en dat vinden wij een mooie ontwikkeling. Wij vragen ons wel af hoeveel resultaten hiermee gehaald moeten worden. Welk doel is voor ogen met de inzet van de energiecoaches? Resumerend willen wij meegeven dat deze expeditie erg belangrijk is om ook onze CO2-doelen te behalen. Daarom vinden wij het belangrijk dat isolatie van woningen de grootste eerste stap moet zijn in de expeditie naar energieneutraal wonen. We zien in de stukken dat er veel gesproken wordt over opwek. Maar zoals nu ook te zien is in de eerste resultaten van bijvoorbeeld de proeftuin aardgasvrije wijken, er ligt nog een grote kans om eerst energie te besparen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Dan gaan we naar de heer Van de Weg van de SP en daarna de heer Koopmans van de PVV.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. Dit is een stuk, of eigenlijk twee stukken, de 'Expeditie Energie Neutraal wonen' en het 'PLED', of hoe je of het DUPLED, ik weet niet hoe je het precies moet definiëren, maar met een torenhoge ambitie. Zie daarvoor bijvoorbeeld de laatste alinea op pagina 2 van de inleiding. Wij vinden het zeker geen slecht stuk en ook heel slim om het werkplan te noemen en geen beleidsplan. Werkplan roept meer het gevoel op van de hands-on mentaliteit. Onze 'angst' is dat deze initiatieven een beetje te laat komen en dat investeringsmaatschappijen, energiebedrijven en grootgrondbezitters hun slag al geslagen hebben in de vorm van windmolen- en zonneparken. Waarbij een lokale bewoner, de lokale bewoners, op geen enkele manier meeprofiteren, dat er voor de lokale bewoners alleen nog maar kruimels zijn. Ik wil hier bijvoorbeeld ook nog even verwijzen naar programma van Lubach van twee weken geleden, waarin haarfijn werd uitgelegd hoeveel duurzame energie wordt opgewekt voor datacenters, met ook nauwelijks arbeidsplaatsen. Wij blijven in Nederland blijkbaar machtige bedrijven pleasen. Ik wil verder ook nog even, wat kan de kleine klant nou doen? Het stond gisteren in de krant, een recent voorbeeld dat Wedeka, werkvoorzieningsschap in Stadskanaal en omstreken, wilde voor de zonnepanelen op de daken de energie afvoeren via Enexis. Zij kregen nul op het rekest. Helaas, dat lukt niet. Vol is vol. Komt dit werkplan niet twee jaar te laat, als mosterd na de maaltijd? Een punt waar wij ook een opmerking over willen maken, dat heb ik afgelopen maandag bij de voorbespreking van de Woonagenda ook al een opmerking over gemaakt, dat wij te weinig linken zien tussen deze twee onderwerpen, terwijl ook de Woonagenda toch ook heel erg gaat over de duurzaamheid in de woonomgeving. Omdat beide initiatieven vanuit de provincie komen, zouden er toch veel meer dwarsverbanden moeten zijn. Zeker binnen de provincie moet je dan toch op zoek naar de synergie. Wij missen dus het integrale aspect, het over de schutting kijken bij mekaar. Wat kunnen we samen doen? Voorzitter, twee korte vragen aan het eind. Op pagina 8, of op 24 van 34, wordt duidelijk het verband tussen de RES en de PLED aangegeven. Wat zijn de consequenties als ze bij het implementeren van de RES-stagnatie optreedt? Is dat een één op één lineaire reactie voor het PLED? En wat ik, de laatste opmerking of vraag is eigenlijk, dat in oktober 2018 heeft de Partij van de Arbeid een amendement ingediend, dat is ook aangenomen, en dat ging erover dat het project, als mensen een project ontwikkelen voor hernieuwbare energie, dat men daarvoor de om- en aanwonenden moet inschakelen. Men moet die daarbij betrekken. En dan moeten de participatieplannen worden opgesteld. Mijn vraag aan de gedeputeerde is, hoeveel van die participatieplannen liggen er al? Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van de Weg. Dan gaan we naar de heer Koopmans van de PVV en daarna de heer Pruijscher van de ChristenUnie.

De heer Koopmans: Dank u wel voorzitter. Ben ik te horen? Uitstekend. Mooi zo. In zijn algemeenheid vinden wij het verhaal vrij veel tekst en weinig concreet. Dat heeft voor een deel te maken met feit dat de RES natuurlijk niet definitief is, maar ook de onbekendheid met de materie. Corona heeft voor uitstel gezorgd, nou dat is niet zo erg, want nu kunnen we er nog even wat langer over nadenken. Er zitten twee belangrijke speerpunten in. Het PLED en de subsidieregeling Collectieve energie-initiatieven. Als we even naar de PLED kijken, die is bedoeld om lokale energie-initiatieven te ondersteunen, zichtbaar maken voor bewoners. Een nobel streven, maar als je ziet dat het de bedoeling is dat het PLED over drie jaar zelfstandig gaat functioneren, dan vragen wij ons af of de vrijwilligheid die bedoeld is in de hele energietransitie, of die niet onder druk komt te staan. Want het PLED moet zichzelf gaan bewijzen. Wat we heel duidelijk missen in het hele stuk, is eigenlijk de uitleg van het begrip lokaal eigenaarschap? Wat wordt hier bedoeld? Nemen de burgers financieel deel, krijgen ze een deel uit de winst, of misschien een spel 'Rondje door de zonne-akkers'. Er wordt gesproken over een streven naar 50% lokaal eigenaarschap. En wij, maar wij zijn eigenlijk van mening dat je niet kunt zeggen 50%

lokaal eigenaarschap. Er moet een minimum komen, in onze optiek van zeg maar 30%. En dat moet voorkomen dat de inwoners gepaaid worden met spiegeltjes en kraaltjes en de opdrachtgevers ervan door gaan met het geld. Kom ik straks nog even op terug? Kortom, eigenlijk vinden wij het hele verhaal van participatie te vrijblijvend. Dat moet vooral concreter gesteld worden. Het moet leiden tot prestatie-eisen waar ook een PLED aan getoetst kan worden. Precies datgene wat de Noordelijke Rekenkamer ook al zei. Er moeten duidelijke criteria gesteld worden. Wij willen dus, even terugkomend op die participatie, voorkomen dat we in Drenthe de situatie gaan krijgen dat er lokaal energie wordt opgewekt met subsidie of steun van de provincie of het Rijk en de gemeente, die daarna wordt opgesoupeerd door multinationals. De SP gaf het voorbeeld al in Noord-Holland. Dat is het laatste wat wij willen. In dit kader hebben wij een drietal vragen aan GS. Is de gedeputeerde met ons van mening dat er een heldere definitie moet komen van lokaal eigenaarschap? Is de gedeputeerde het ook met de PVV eens dat het stellen van een ondergrens van bijvoorbeeld 30% voor lokaal eigenaarschap een goed idee is en zo nee, waarom niet? En de derde is, of de gedeputeerde het met de PVV eens is dat voorkomen moet worden dat derden van buiten onze provincie een groot deel of soms de hele opbrengst van de duurzaam opgewekte energie gaan verbruiken? En zo nee, waarom niet? En als laatste punt nog even de Subsidieregeling Collectieve energie- initiatieven, een heel mooi initiatief. In de tekst staat dat het de opvolger is van het Groene Energieakkoord, wat niet voldeed aan de verwachtingen. En onze vraag aan GS daarover is, waarom denkt GS nu dat deze nieuwe afspraak wel gaat werken? En voor alle wilde plannenmakers hebben wij een goed advies. Isolatie is de meest efficiënte weg naar een lager en duurzaam energieverbruik. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel meneer Koopmans. Gaan we naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie en daarna tenslotte naar de heer Pragt van D66.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. De ChristenUnie is blij met het voortzetten van de Expeditie. Energie Neutraal wonen, waar we een grote opgave als samenleving, is ook al genoemd, en de gebouwde omgeving speelt daarbij een belangrijke rol. Het is goed dat we als provincie onze inwoners niet alleen stimuleren, maar ook financieel ondersteunen om verantwoordelijkheid te nemen. Eerder hebben we met elkaar geconstateerd dat inwoners die energie- initiatieven wilden ontplooiën tegen beperkingen aan liepen. Er is simpelweg geld nodig om aan de oprichting van een coöperatie echt stappen te kunnen maken. Het is dan ook goed om te zien dat we als provincie naar deze oproep hebben geluisterd en de nieuwe subsidieregeling maken. Voor wat betreft het werkplan en het Programma Lokale Energietransitie Drenthe, het PLED, het noem ik het maar, allereerst onze complimenten. Want we hebben vaak het commentaar dat voorstellen hoog over zijn of weinig concreet, maar vergeleken met de Energietransitie agenda is dit echt een aantal stappen verder en duidelijk concreter. Ik begreep van andere fracties dat dat nog veel concreter kan. Ik sta een beetje in de stand, 'Tel uw zegeningen dan maar nu'. Maar ik zie dat mevrouw Zuiker daar toch anders over denkt.

De voorzitter: O, jij kan dit ook al zien, dat wist ik niet. Nou goed. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Mijn vraag is zo van, concrete doelen, we zijn al blij dat er iets instaat, dat is ongeveer de teneur van de ChristenUnie, maar wij willen toch echt concrete doelen en niet zoiets van 85% gaat het overwegen, of 10 innovaties. Bent u dat niet met ons eens, daarover?

De heer Pruisscher: Nou?

De voorzitter: meneer Pruisscher.

De heer Pruischer: Dank u wel voorzitter. Ik zal het nog even netjes doen, zoals we het gewend zijn. Wat we, wat ik een beetje in uw verhaal hoor, was dat er toch nog steeds verdere verduidelijking kan worden in bepaalde of percentages of termen die gebruikt worden. Dat snap ik. Ik vind deze doelen al heel duidelijk geformuleerd en ook de punten die daar weer onder staan geven duidelijk aan welke werkzaamheden daarvoor ontplooid worden. Dus ik ben al wel heel blij met deze stap die gezet wordt.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker berust, dus u mag doorgaan.

De heer Pruischer: Dank u wel voorzitter. Ik zou ook graag willen stilstaan bij een wat uitgebreider punt en ook een belangrijke inzet van dit programma, namelijk het professionele, het professionaliseren van het initiatief. Het PLED richt zich op de ontwikkeling van die lokale initiatieven, zodat zij zelfstandig die projecten kunnen uitvoeren en dan ook de middelen en kennis weten te vinden. Het is een goed voornemen, omdat we daarmee ook aan die norm van 50% lokaal eigenaarschap kunnen voldoen, wat we in de RES ook met elkaar hebben afgesproken. En bij de behandeling van de RES heb ik ook al aangegeven dat daar toch wat vragen ontstaan. En wanneer we zo inzetten op professionaliseren en op een bedrijfsmatige manier verenigen van inwoners, geeft dat wat ons betreft ook aan dat dat niet helemaal de normale situatie is. Het heeft iets kunstmatigs, zo op die manier toch te gaan doen. De vereiste professionaliteit om iets bewegen in de energiemarkt vraagt dus om een bepaald bedrijfsniveau. Ik zie nu de tendens dat we inwoners op dat professionele niveau willen brengen. Maar zouden we ook kunnen kijken hoe we dat systeem toegankelijker kunnen maken? Want niet iedereen wil bedrijfje spelen of energieleverancier worden of überhaupt participeren in initiatieven. Dus ik zou graag willen dat de voorzitter daar, of voorzitter, dat de gedeputeerde daar nog even op ingaat. Het is niet bedoeld om zijn programma te ondermijnen, maar een meer algemene beschouwende vraag, die vraagt om reflectie. Dank u wel meneer Pruischer.

De voorzitter: Daar gaan we nu luisteren naar de enige echte waarheid van de heer Pragt. Nou meneer Pragt, het zou al helpen als u de microfoon aan zet.

De heer Pragt: ga ik doen, dank u voorzitter van de tip. Het doel van de expeditie neutraal wonen is, de Drentse woonomgeving is in 2040 energieneutraal. Dat is een prima doel die we als D66 van harte onderschrijven. Maar we hebben wel een paar opmerkingen, vragen voor de gedeputeerde. Op pagina 2 bij de staat wordt in 2023 een reductie van 27% van het gemiddelde fossiele energiegebruik in de RES-woningen ten opzichte van 2015. Waarom is gekozen voor het referentiejaar 2015? En wat is de reductie op dit moment? Zoals ook GroenLinks en de Partij voor de Dieren gevraagd heeft? Dan kun je echt beoordelen waar we staan. Het werkplan. Weer een werkplan en mooie woorden, maar wat is de functie en toegevoegde waarde van dit werkplan? Hoe gaat de Expeditie Energie Neutraal wonen ervoor zorgen dat de woningen in 2040 energieneutraal zijn in Drenthe. Ook lezen wij dat het grootste gedeelte van de gevraagde 4 miljoen gaat naar de organisatiekosten en niet naar de inwoners van Drenthe, om hun huizen te verduurzamen. Helpt dat? En waarom is dat? En bij de argumenten 2.1 lezen we dat de expeditie al in het coalitieakkoord is opgenomen. Welke keuze hebben we nu als Staten? Of is het al bepaald? En op bladzijde 2 van het werkplan lezen we bij de operationele doelen subsidie voor inwoners en bij de begroting is een bedrag van 600.000 bestemd voor deze subsidie. Onze vraag is, wat houdt deze subsidie concreet in en met welk doel en voor wie is deze beschikbaar gesteld? Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Pragt. En voor wij nu doorgaan naar de gedeputeerde, wijs ik u er maar eventjes op dat het presidium heeft afgesproken dat, als er een tweede termijn komt, dat die tweede termijn dan wordt behandeld tijdens de PS-vergadering. Het is wel mogelijk, nadat de gedeputeerde het woord heeft gevoerd, om nog een verhelderende vraag te stellen en even aan te geven of het een hamerstuk of een bespreekstuk gaat worden. Dat mag u even in uw achterhoofd houden als ik

het woord geef aan de gedeputeerde, die acht minuten krijgt als hij niet onderbroken wordt en wat langer als dat wel het geval is. Het woord is aan gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja dank u wel voorzitter. Ik zal het proberen in die acht minuten te doen. Dank voor uw bijdragen. Ik proef toch weer over de hele linie wel veel support voor dit stuk en met name omdat het heel erg gaat richting onze inwoners en de betrokkenheid van de inwoners waar we heel strak opzitten. De concreetheid van het stuk. Ja ik vind het stuk aardig concreet. Je kunt altijd meer vragen, maar volgens mij is wat we hier doen een kaderstellend stuk voor u neerleggen en daar gaan wij gewoon hands-on mee aan het werk. En het is echt hands-on en dat heeft de praktijk uit de afgelopen 4-5 jaar ook wel bewezen. Dat is ook de reden waarom wij 2015 als referentiejaar hebben genoemd. Dat is het jaar waarin we met de Expeditie zijn gestart, dit is een voortzetting daarvan.

De voorzitter: Gedeputeerde, ik ga u onderbreken, want er is al een interruptie van de zijde van mevrouw Zuiker, Partij voor de dieren. Gaat uw gang. Mevrouw Zuiker, u moet niet steeds uw microfoon uitzetten, want dat doen wij wel voor u. Ok?

Mevrouw Zuiker: Ok, dank u wel ja. De gedeputeerde vindt het heel erg concreet, maar dat snap ik echt niet, dat er een operationeel doel '10 innovaties' wordt genoemd. Wat is daar concreet aan? Ik snap ook niet dat het nemen tot het besluit van een maatregel als een operationeel doel wordt genomen en dan hebben we het ook nog maar over 20% van alle huiseigenaren. Ik kan me echt niet voorstellen dat u dit concreet kunt noemen.

De voorzitter: Dank u wel. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Nou, '10' is hartstikke concreet. Dat is concreter dan 'een aantal' om maar iets te noemen. We hebben '20% neemt een besluit', een besluit nemen, is dat je iets gaat doen. Dus voor mij is dat redelijk concreet. Ik vind dat u met een erg zwarte bril naar het stuk kijkt, zou ik zeggen. Zet uw roze bril op, en het is, of uw gewone bril, en dan ziet u dat het best wel concreet is. Maar waarschijnlijk worden we het daar niet over eens. Ik vind het wel hartstikke concreet.

De voorzitter: Nog even mevrouw Zuiker dan.

Mevrouw Zuiker: Ja nou ja, ik kan me niet voorstellen dat de rest van de Staten dit hartstikke concreet vindt. Twintig procent van de eigenaren neemt het besluit tot het nemen van een maatregel, en we weten niet eens welke maatregelen. Dat kunnen we toch niet ambitieus noemen? Ik wil best een roze bril opzetten, maar ik heb geen roze bril als ik kijk naar de klimaatverandering. En daarvoor ben ik zo kritisch. En daarvoor wil ik graag doelen.

De voorzitter: Dank mevrouw Zuiker, ik hoor verder geen vraag, dus we gaan door naar de volgende interruptie van de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ja dank u wel voorzitter. Ja, ik stel mede vast dat het hoofddoel wel concreet is, dus 27% fossiele energie en ook wel dat 20% van de woningeigenaren uit wil nemen om iets te doen. En, ik zit nu al vroeg in de bijdrage van de gedeputeerde en misschien dat u er nog iets over wou gaan zeggen, maar hoe denkt hij over het koppelen van doelstellingen aan energielabels?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Die suggestie hebt u meegegeven in uw bijdrage, die vind ik best interessant moet ik zeggen. U hebt ook iets gezegd over die materialen bijvoorbeeld. Daar heb ik u al eerder toegezegd dat we daarnaar zullen kijken. Uiteindelijk staan hier een aantal zaken in, wij kijken gewoon heel simpel naar verbruik. Hoeveel neemt het verbruik af? En ik kan u wel wat getallen geven hoor. Ik heb alleen niet de eenheden erbij. Maar bijvoorbeeld voor gas zaten we op 1770 nog iets, met een eenheid. En dat is nu gedaald naar 1600. Voor de elektriciteit zaten we op 3200, zitten we nu op 2760. Dus die daling zit er echt wel in. En die gaan we ook steeds doorzetten. Volgens mij zijn dat de concrete cijfers waar we naartoe willen, gewoon minder fossiel. En of we dat nou ergens aan een label koppelen of niet, uiteindelijk gaat het, iemand met een C-label die koud wil zitten, verbruikt sowieso minder energie, dus ik denk niet dat dat het enige is, maar ik vind het een interessante gedachte.

De voorzitter: We hebben nog veel meer interrupties. We gaan eerst nu naar meneer Koopmans van de PVV.

Gedeputeerde Stelpstra: Ok. Nou ja.

De heer Koopmans: Nog even over die, u vond het best concreet. Als ik kijk naar het bedrijfsleven waar over het algemeen gezegd wordt, als je plannen maakt moeten ze smart zijn. En 'smart' staat voor specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden. Die laatste twee, realistisch, ik vind het niet echt realistisch dat we, het is veel wensdenken. Dus het is niet specifiek. Het is zeker niet meetbaar. Dus ja, waarom u denkt dat het concreet blijft? Ik denk dat het heel lastig wordt om straks voor een PLED te zeggen van, wij hebben ons best gedaan, maar er is te weinig uitgekomen. Je kan het niet toetsen. Er is geen kader.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Nou, dat ben ik gewoon helemaal niet met u eens. In De PLEDS staat dat wij streven naar een dekkend netwerk van energievoorzieningen. Nou, volgens mij is dat hartstikke goed te meten. Het is heel goed te meten als je vandaag X gebruikt aan gas en morgen x min nog wat. Dat is hartstikke concreet en daar staan die percentages op. Ik weet niet waar en ook nog in de tijd gemeten, dus ik kan het moeilijk nog concreter maken.

De voorzitter: Dan heb ik er nog eentje voor u.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, dat begreep ik al.

De voorzitter: En dat is de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u. De cijfers die u net noemde, zouden wij die voor de PS-vergadering niet kunnen krijgen? En onderbouwing van het verhaal van de reductie?

Gedeputeerde Stelpstra: Ja hoor, ik wil even de cijfers, dat wil ik wel doen. Dat is prima.

De voorzitter: Dan mag u door.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja nu mag ik door?

De voorzitter: Meneer Zwieters, het is nu te laat, kom op.

Gedeputeerde Stelpstra: Even...

De voorzitter: Meneer Zwiers wil toch per se. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Mag ik weer?

De voorzitter: Ok. Niet? Toch niet? Ok?, prima. Gedeputeerde mag toch weer door.

Gedeputeerde Stelpstra: Er is op gewezen dat de deelname van inwoners dus heel belangrijk is. De heer Neutel vroeg zich dat, die meldde dat. Mevrouw Zuiker zei, ja iedereen is zich al zo bewust. Dat is een beetje een rare constatering van mevrouw Zuiker. Aan de andere kant ze zegt, het moet allemaal steviger, het moet allemaal meer concreet worden. Onze constatering is dat we er continu aan moeten werken, dat mensen zich bewust zijn dat die energietransitie nodig is en daar ziet dit ook op. Meneer Schoenmaker heeft ook gezegd, het aanspraak maken op lokale kracht, dat is heel belangrijk en ook op de lagere inkomens. Dat is door meerdere gezegd, meneer Neutel ook en 'Ik moet weer stoppen'?

De voorzitter: Ja, mevrouw Zuiker krijgt nu voor de laatste keer de gelegenheid om te interrumperen.

Mevrouw Zuiker: Ok, is dit mijn laatste keer, want ik wil gewoon, ik wil na de bijdrage van de gedeputeerde nog wel een vraag stellen na deze interruptie, dat wou ik nog even zeggen, voordat ik het woord niet krijg. Ja, u zegt, mensen zijn zich niet bewust. Nee, mensen zijn zich wel bewust, maar die hebben allerlei blokkades om hun energieverbruik omlaag te halen. En u zegt 75% moet zich bewust zijn. Ja dat vind ik gewoon geen concreet doel. En hoe gaat u dat dan meten als u dat wilt, als u dat in concreet doel vindt?

De voorzitter: Dank u wel.

Gedeputeerde Stelpstra: We hebben de vorige Expeditie ingezet met de bmi, daar wees de heer Camies ook wel op. Dat bewust worden, meters maken en, wat was het nou, bewust meters maken, en ik ben hem zelf wel even kwijt meneer Camies. En die bewustwording is heel erg afhankelijk en je ziet het dus in het aantal meters dat je gaat maken, dat die bewustwording ook gaat toenemen. Dus, wij denken dat het nog steeds belangrijker is dat we elke keer weer zeggen van, dit kun je doen en dat kun je doen. Heel veel mensen weten wel dat er een energietransitie nodig is, maar heel veel mensen missen ook handelingsperspectief en daar gaat het hier ook heel erg om. Ik ga naar meneer Zwiers. De PLED heeft hij positief genoemd. Hij heeft ook gewezen op de Drentse markt en op de integratie van maatschappelijk vastgoed. En natuurlijk blijft maatwerk altijd nodig, want het gaat ons uiteindelijk om de resultaten. En ik ben het helemaal met u eens dat, ook alles gaat om meters maken, dat we de moeilijke doelgroepen juist niet moeten vergeten. Want daar loop je misschien wel makkelijk aan voorbij, maar dat is nu precies waar we heel erg op in willen zetten. Maar tegelijk heten ze, noemt u ze toch niet voor niks moeilijke doelgroepen? Want het is inderdaad best wel moeilijk. We hebben we het al eens eerder over gehad toen we het hadden over bijvoorbeeld de lagere inkomens. Daar is niet de oplossing een-twee-drie voor handen. Gemeenten staan nu ook aan de lat als het gaat om financiering. Kunnen ze dat? Nou, we weten dat gemeenten het zwaar hebben, maar gemeenten zien hier ook wel een speerpunt in de energietransitie. En tegelijk merken we ook, dat we ook vanuit de gemeenten namelijk, met behulp van de gemeenten ook redelijk veel subsidies kunnen binnenhalen vanuit Europa. Terecht wijst u op het Innovatiefonds wat er vanuit Europa komt. Maar we hebben rondom de Elena-subsidie goede resultaten geboekt. We hebben Strong-House, dat is een project geweest waar we goede resultaten hebben geboekt. We hebben een RRE-subsidie gekregen onlangs. En ik heb afgelopen weken in de herfstvakantie overleg gehad om een tweede ronde RRE te gaan doen

voor gemeenten. Dus daar is best wel heel veel mogelijk. De heer Camies, de bmi, de i is van innovatie natuurlijk. En u zegt, hoe worden de doelen gehaald, dat is niet duidelijk? Ja, ik vind de hoe vraag is dan ook typisch een vraag voor het college. U stelt met z'n allen hier de doelen. En wat wij vooral gemerkt hebben de afgelopen periode, dat heel belangrijk is om samen met de bedrijven, samen met inwoners de dingen te doen. En soms weten jullie beter de oplossing te bedenken dan wij nog. Alleen men moet daar wel in willen gestimuleerd worden en erin begeleid worden. En is het dan een bureaucratisch gebeuren? Mijnheer Pragt wijst daar ook op van, er gaat heel veel werk naar zeg maar, niet naar de concrete isolatie, om het maar zo te noemen, maar het gaat heel van naar procesgeld. Ja, dat is precies wat hier nodig is. Als wij die 4 miljoen zouden inzetten om te gaan isoleren, dan is het denk ik vanmiddag al op. Dus daar redden wij het niet mee. Wij zullen echt moeten doen met het aanjagen van corporaties, met het aanjagen van installateurs, met het aanjagen van aannemers. En dat is de afgelopen periode in ieder geval ook goed gelukt. Wie gaat straks dan extern financieren? Dat zullen natuurlijk de corporaties zelf moeten zijn of banken of gemeenten. En we streven ernaar om dat in de drie jaar zover te krijgen. Ik kan het niet garanderen, dat zeg ik u ook maar heel eerlijk, maar we beginnen er wel aan te jagen, omdat het dan ook waarschijnlijk meer logisch wordt om dit soort dingen te doen. En je zult ook zien, dat zien we nu ook in andere energieprojecten waar externe financiers nu veel sneller instappen dan dat ze dat bijvoorbeeld vijf jaar geleden deden. De overheid moet vooral vaak even aanjagen.

De voorzitter: Gedeputeerde, ik heb een interruptie van de heer Camies van het Forum voor Democratie. Meneer Camies, gaat uw gang.

De heer Camies: Dus er is een streven om het extern gefinancierd te krijgen, maar de kans is dus gerede dat dat niet gebeurt en dan klopt u weer bij ons aan om in te stemmen met een nieuw pakket aan financiën. Begrijp ik dat goed?

Gedeputeerde Stelpstra: Nee. Ik begrijp dat u er al van uitgaat dat u er de volgende keer weer zit? Maar ik ben net zo optimistisch als u. Dus ik geloof dat het gaat lukken. Alleen, ik geef daar geen garantie op. Maar dat is wel waar we naartoe zullen werken. Mocht het dan op een andere manier toch nog eens een keer bij u, doe maar even de Staten, terug moeten komen, dat zien we dan wel weer. Want onze inzet is nu even voor drie jaar en volgens mij moet je dat ook niet tot in lengte van dagen blijven doen. Want dan is het niet meer echt stimulering, want dan ben je gewoon structureel aan het financieren. En dat is volgens mij niet wat we moeten willen. Mevrouw Zwaan is positief over het verhaal. Meneer Bos, ben ik al op ingegaan. De energiecoaches. Ja, dat werkt goed. Ook daarin speelt mee dat we wel hebben gezegd daar zal wel een soort professionalisering moeten plaatsvinden, omdat dat ook niet alleen een advies moet zijn, maar ook moet volgen, dat er ook handelen moet volgen op advies van de energie coaches. Dus daar wordt naar gekeken. En isoleren meneer Bos, en dat heeft ook meneer Koopmans gezegd, staat altijd, altijd voorop. Het is beter om niet te gebruiken, om gebruik te voorkomen, dan wel te gebruiken. Meneer Van de Weg, mooi dat u zegt dat het inderdaad een werkplan is, het is inderdaad een werkplan. En zo staan we er ook in, gewoon hands-on. En zeker ik heb met mijn collega Kuipers daar ook overleg over, ook in de Woonagenda. Want we gaan natuurlijk niet dingen dubbel zitten doen, dus die connectie is er, alleen het is wel goed om het ook in dit stuk klaar te leggen. De RES en de PLED. Ja natuurlijk zit daar wel enige verhouding in. Alleen voor wat mij betreft, is het opstarten van lokale initiatieven niet per se aan de RES gebonden. Als je naar structuur wilt waarin je eigenlijk van onderop je energietransitie ook wilt vormgeven, dan hoeft dat niet per se als iets heel straks aan elkaar verbonden te worden.

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Voorzitter, de gedeputeerde zegt dat alsof ik het verzonnen heb, maar het staat toch echt in het stuk op pagina 8 hoor, over duidelijk verband tussen de RES en de PLED. Ik verzin dit niet zelf. Dus vandaar mijn vraag over de eventuele start.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, nee, heel terecht meneer Van de Weg. Dat verband is er ook, alleen, je zou kunnen zeggen vanuit de RES naar de PLED toe, zou u zeggen, eigenlijk zou dat gerealiseerd moeten worden wat er in de RES als ambitie wordt opgelegd. Aan de andere kant staat de PLED er niet alleen de weg dat je ook buiten de RES om natuurlijk best iets aan corporaties, corporatievorming kunt doen. Dit is even vanuit welke kant je het aanvliegt. Meneer Koopmans heeft het alleen maar over subsidie gehad. De 30 als ondergrens? Nee. Er is niet voor niets 30%, niet voor niets gezegd er wordt gestreefd naar 50%, omdat het gewoon echt situatie en plaats afhankelijk is. Ik zal u één voorbeeld geven. We zijn bezig met een groot project rondom de A37. Dat vraagt heel veel landschappelijke inpassing. Het kan best zijn dat de participatiegraad daar wat lager zal moeten zijn, financiële participatie, omdat we anders teveel concessies moeten doen aan de landschappelijke inpassing. Ja, dan is het aan u zegt u. Ik wil heel veel geld weggezet hebben, dan komt er een lelijk project. Of zegt u, ik wil iets moois in het landschap, ja, dat moet wel ergens van betaald worden. En ik ben het helemaal met u eens dat het geld van de overheid niet is om multinationals te subsidiëren. Meneer Pruijscher. U hebt ook gezegd een professionalisering.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de heer Koopmans van de PVV.

De heer Koopmans: Ik vind die laatste opmerking van de gedeputeerde toch wel een beetje simpel. Als je kijkt wat er in Noord-Holland gebeurd is, waar eigenlijk zoveel stroom opgewekt wordt en wat dat windpark, wat dus echt met me redelijk support van de bevolking, want het was van de bevolking voor de bevolking, en uiteindelijk is alle stroom, wordt afgenomen door twee grote multinationals. En de gemeenten en de provincie staan erbij en die zeggen, ja daar kunnen we niks aan veranderen. Ik zou graag van de gedeputeerde willen horen dat die dat op voorhand zo goed mogelijk wil blokkeren.

Gedeputeerde Stelpstra: Twee opmerkingen erover. Als u ook de laatste uitzending van Lubach hebt gezien van afgelopen zondag, dan hebt u ook gezien dat uw nieuwsgaring waarschijnlijk wat beperkt is gebleven tot die uitzending daarvoor. Het gaat om meer namelijk. Namelijk de helft van Noord-Holland gaat naar de datacenters en ongeveer de helft gaat ergens anders naartoe. Zoals u uit de, als u de nieuwsgaring even breder neemt dan alleen die ene. Dat is de eerste opmerking. En de tweede opmerking is, vanzelfsprekend proberen wij, en dat heb ik u begrepen, niet met onze subsidies, het is zo dat, zo had ik uw opvatting opgevat, dat de grote zonneboeren en dat soort dingen daar allemaal maar rijker van worden. Maar we hebben in dit land al subsidies nodig. Sorry we hebben in dit land wel energie nodig. En op dit moment, terwijl wij nu zitten te vergaderen, wordt er ergens in een datacentrum wel heel hard gewerkt om dit mogelijk te maken. Dus we kunnen daar ook niet zonder. Dus we zullen energie nodig blijven hebben. Dan ga ik tot slot naar mijnheer Pruijscher. Neen, meneer Pragt is de laatste. Mijnheer Pruijscher heeft gezegd, over de toegang tot ingewikkelde systemen, kunnen we dat ook eenvoudiger maken? Dat is me uit het hart gegrepen meneer Pruijscher. Het is soms best wel ingewikkeld en wij proberen het daarom ook zo simpel mogelijk te houden. Alleen ik kan niet soms hele de wereld veranderen met allerlei ingewikkelde rijkswetgeving. We hebben meer Pragt 2015, heb ik al gehad. Hoe gaat dit werkplan ervoor zorgen dat de huizen verder geïsoleerd gaan worden? We hebben u, ik dacht de afgelopen periode of begin van deze periode, dacht eind van de vorige periode, ook verslag gedaan van de vorige expeditie, of de lopende expeditie. En daarin kunt u zien gewoon, er zijn getallen in aangegeven, wat de resultaten zijn geweest van die expeditie in de afname van energiegebruik, maar ook aan investeringen. Dus volgens mij gaat dat helemaal goedkomen. En ik zie dat de tijd klok stilstaat, dus ik kan maar door blijven praten, maar dat doe ik niet voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Stelpstra. Dan ga ik u nu al even vragen om even op te letten. Want wij gaan nu, ik ga nu een aantal vragen stellen. Nee, als u vindt dat dit onderwerp een besprekingsstuk wordt in de Staten, mag u nu uw handje opsteken. En als u vindt, als u nog een verhelderende vraag wil stellen aan de gedeputeerde, mag u ook uw handje opsteken. En dan blijven er een aantal handjes over die automatisch van mening zijn dat het dus een hamerstuk wordt. Daarmee kan ik dan al wel vaststellen dat het geen hamerstuk zal gaan worden en we gaan u het rijtje van de handjes af. Aangezien ik mevrouw Zuiker al eerder de mond heb gesnoerd, zal ik haar nu als eerste de gelegenheid geven om die verhelderende vraag nog even te stellen. Mevrouw Zuiker gaat uw gang.

Mevrouw Zuiker: Ja, ik zag mijn knopje uitstaan, en toen, maar dat maakt niet uit. De vraag die ik wil stellen aan de gedeputeerde. Eerst wil ik nog wel even kwijt dat wij niet twijfelen aan de goede bedoelingen in dit stuk, maar juist vanwege de urgentie willen we de doelen scherper, ambitieuzer en meetbaarder formuleren. En wij willen vragen of de gedeputeerde dat nog kan doen voordat hij het stuk naar PS gaat sturen. Dat is onze vraag.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Ik had al eerder mijn handje opgestoken, omdat ik met name het antwoord miste van de gedeputeerde op mijn vraag over het project van hernieuwbare, op project-ontwikkelaars voor hernieuwbare energie, die samen met om- en aanwonenden participanten, participatieplannen moeten opstellen. En dat ik vroeg aan de gedeputeerde, is bij de gedeputeerde bekend hoeveel participatieplannen zijn er intussen bijvoorbeeld bij de provincie bekend, die initiatieven dat er samen met om- en aanwonenden, dat die zijn opgesteld. Dit is op basis van een amendement van de Partij van de Arbeid in oktober 2018. Daar heeft de gedeputeerde geen antwoord op gegeven.

De voorzitter: Dank u wel. Nu heeft de regisseur mijn lijstje weggehaald, dus daar kan ik even niet meer zien waar ik nu aan toe ben. Kijk, de heer Koopmans PVV, gaat uw gang. Meneer Koopmans, misschien dat u eventjes... ok... Sorry, was een foutje hier zo in de zaal. Meneer Koopmans ga uw gang.

De heer Koopmans: Ben ik nu hoorbaar?

De voorzitter: Ja, ja, ja.

De heer Koopmans: Nou de vraag was, of de gedeputeerde onze mening deelt dat er een heldere, betere, duidelijke definitie moet komen van lokaal eigenaarschap. Daar heeft hij niet op gereageerd, maar ik hoop dat hij dat nog even kan doen.

De voorzitter: Ok, dank u wel. Dan de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Wij missen de beantwoording op onze vraag betreffende de 600.000 die in de begroting staat voor subsidie. De vraag is waar die concreet voor bedoeld is, met welk doel die beschikbaar is. Maar er mag ook bij de PS-vergadering beantwoord worden.

De voorzitter: Ok en de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ja, op een paar vragen nog geen antwoord gekregen. Wordt het een eis voor nieuwe energiecorporaties om mee te doen aan nieuwe programma's energiebesparing? Hoe verhoudt de voorgestelde subsidieregeling zich tot het ontwikkelfonds dat er aan zit te komen? Misschien was ik

toen even uit de verbinding, dat kan ook ja. Wil de gedeputeerde de mogelijkheid van isolatiesubsidie opnemen, want anders...

Gedeputeerde Stelpstra: Kunt u die ene vraag even herhalen meneer Bos.

De heer Bos: Sorry, excuus.

Gedeputeerde Stelpstra: Kunt u die eerste vraag nog even herhalen, die miste ik even, die u hiervoor had.

De heer Bos: Ja, er wordt een, een eis gesteld aan nieuwe energiecorporaties om ook mee te doen aan de programma's om energiebesparing te stimuleren. En wij zitten te denken over een motie om eventueel isolatiematerialen nog te laten subsidiëren in plaats van het hele werk voor isolatie.

De voorzitter: Meneer Bos, u moet zich beperken tot een vraag of de melding dat het een bespreekstuk wordt en geen andere varianten graag.

De heer Bos: Ok, dan houd ik hierbij op en dan wordt het een bespreekstuk.

De voorzitter: Ja, maar dat was het al. Dank u wel. Nou, dan zie ik verder geen handjes meer. Ook geen protesten tegen deze conclusie. Dus gaan we nu voor het laatst naar de gedeputeerde.

Gedeputeerde Stelpstra: Ok. Ik ben intussen even iets aan het uitzetten. Even kijken, meneer, eh mevrouw Zuiker, komt u met een concreet voorstel? Het antwoord daarop is neen, omdat ik al heb gezegd dat ik dit concreet genoeg vind. Meneer Van de Weg, u hebt dat gevraagd, daar kan ik u geen antwoord op geven, dat ligt vooral bij de gemeenten over die participatie. Dus daar moet ik u het antwoord op schuldig blijven. Meneer Koopmans, u heeft iets gevraagd over die, even kijken wat was het nou, lokaal eigenaarschap. Ja, daar komt kan ik u melden, daar komt binnenkort met u een workshop voor. Dat lijkt mij een hele goeie plek om het daar met z'n allen over te hebben Meneer Pragt die 600.000 is voor de Nationaal Energiebespaarfonds, waar wij een bijdrage aan leveren en waar mensen dus leningen uit kunnen halen. Meneer Bos u zegt, wilt u bij corporaties ook een besparingseis inzetten? Ik weet niet of dat zo makkelijk te hanteren is. Ja, u zegt wel hele logische dingen. Dat is de grap eigenlijk elke keer. Maar of je dat dan weer vanuit het systeem moet gaan regelen? Ik denk wel dat het, laat ik het zo zeggen, ik vind uw suggestie om te zeggen, als wij met de energiecorporaties bezig gaan, dat het niet alleen maar gaat om opwek, maar ook vooral om hoe je energie kunt besparen, dat ze daar een rol in spelen, vind ik een interessante gedachte en die zal ik ook wel kijken wat we daarmee kunnen gaan doen. En u wilt een motie indienen, dat is aan u. Maar volgens mij heb ik daar een toezegging op gedaan en meestal wordt dan even afgewacht wat er met zo'n toezegging gebeurt.

De voorzitter: en die toezegging over die cijfers, die komen nog voor de PS-vergadering?

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, we zullen even kort die cijfers sturen, die meneer Pragt, van die besparingscijfers enzovoort. Dat komt goed.

De voorzitter: Ok, dan sluit ik het agendapunt af. Volgens mij is het een bespreekstuk geworden, want er zijn meerdere fracties die daar nog wel over door willen gaan. En als dat niet zo mocht zijn, dan zien we dat tijdens de Statenvergadering wel. En dan schors ik de vergadering nu voor vijf minuten. Dus dat is tot 10.55 uur. En dan gaan wij door met het agendapunt van de RUD Drenthe.

7. GR RUD Drenthe; brieven Dagelijks Bestuur van 27 juli 2020 over Begroting 2021 en 4-maandreportage 2020; brief van het college van Gedeputeerde Staten van 17 september 2020

De voorzitter: Het is tijd en wij gaan door met agendapunt 7, de RUD Drenthe. Een aantal brieven van het DB over de Begroting en de 4-maands- reportage, rapportage zal dat wel zijn. En de brief van GS van 17 september. U wordt verzocht om daar eventueel een zienswijze op te geven, hoeft niet, mag wel. U krijgt 3 minuten de gelegenheid om dat te doen. Ik zie overigens dat ik gedeputeerde Kuipers, ja die zie ik nu ook zitten inmiddels, ja. Zoals gezegd 3 minuten spreektijd. En wij beginnen met de heer Berends van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Camies van het Forum voor Democratie. Heer Berends gaat uw gang.

De heer Berends: Dank u wel voorzitter. De volgende punten willen wij als PvdA-fractie graag onder uw aandacht brengen. Allereerst viel het ons op dat, en dat stellen we dus ook vast, dat de provincie heeft gepleit voor het verhogen van het weerstandsvermogen van de RUD. Maar helaas was dat geen meerderheidsstandpunt in het bestuur. Het weerstandsvermogen krijgt daardoor de kwalificatie matig, gezien de ratio van 0.9 en dat is matig en niet voldoende kortom. Gesteld wordt ook dat formeel een GR niet over een weerstandsvermogen hoeft te beschikken. Maar dat zal inderdaad zo zou zijn dat tekorten die worden opgevangen door de bijdragen van de deelnemers. Dat is het eerste punt. Het tweede punt voorzitter, is dat GS stelt voor, gegeven de moeilijke financiële situatie van de gemeenten, om af te zien van verrekening over de jaren 2018 en 2019. Dat betekent kiezen voor scenario 2. Als PvdA kunnen we daarmee leven. We willen wel graag weten wat dan precies het bedrag is waar de provincie voor staat. En we hebben wel een memo gezien van het eigenaren- overleg van 19 juni. En daar staat bij scenario 2 dat er een bedrag mee is gemoeid van min (-) 240.941. Klopt dat? Drie. We hebben het al eens eerder gehad over het ziekteverzuim. Dat komt uit op 8,5%, maar dat is deels blijkbaar niet beïnvloedbaar vanwege lang verzuim, zelfs extra lang verzuim. Het streven is 6% in 2021. Helaas geen 4% zoals het aanvankelijk bedoeld is. Kort verzuim zit wel op 0,18% en dat vinden we verheugend. Voorzitter, als laatste punt de Drentse maat wordt als uitvoeringsniveau verder losgelaten. Het gaat om risicogericht werken, gebaseerd op risico inschatting en milieurendement. Prima. We hebben wel een vraag in dit verband. Dat is of de Omgevingswet ingaat per 1 januari 2021. Want dat is afhankelijk van of het digitale stelsel van Omgevingswet DSO, of dat voldoende geïmplementeerd kan worden. En hoe staat het daarmee? Want over twee maanden is het kortom al zo ver. En als laatste 'Versnellingsaanpak asbestdaken' juichen we toe. Een ander inhoudelijk punt is, dat de klimaatdoelen in Parijs in relatie worden gebracht met energiebesparing bij bedrijven. Dat is ons ook uit het hart gegrepen. Tot zover. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Berends, dan gaan we naar de heer Camies van het Forum voor Democratie en daarna de heer Vegter van het CDA.

De heer Camies: Voorzitter, dank u wel. Nou, daar gaan we weer, de RUD. Er liggen een drietal stukken ten grondslag aan dit agendapunt. En ik zal ze even een voor een bij langs. De Voorjaars- reportage, rapportage. Daaruit komen twee zaken naar voren. Primair dat de RUD heel hard haar best doet te midden van alle transitie waar ze zich in begeeft. En ten tweede dat de meest belangrijke projecten, zoals het databestand op orde krijgen, digitale aanlevering en het ziekteverzuim niet zo voo spoedig gaat als gedacht en dus blijkbaar meer kost. Excuseer, ik werd even overvallen door 'dèjà vu'-ervaring, dat ik dit al eerder beleefd heb. Goed, waar was ik mee bezig. De extra kosten. Er wordt om volgende projecten voor te laat gaan, veel geld besteed aan het inhuren van extern personeel. Het werk moet namelijk wel gedaan worden. Nu lezen we dat de RUD de intentie heeft om die inhuur terug te dringen. En indien zo, wat betekent dit dan voor de dienstverlening. Ten tweede hebben we de begroting van 2021. Ook hierin komen zaken als kwaliteit van de digitale dienstverlening en data aan-

was en de aandacht voor een hoog verzuim in terug, hetgeen het budget, productie en energie wegvreet uit de organisatie. Door het wegvallen van 5% incidentele bijdragen, omdat de eigenaren het financieel niet kunnen missen, lopen veel pas ingezette processen gevaar in 2021. Wat mij opvalt is, dat vanuit de gemeentes wordt geredeneerd vanuit de invalshoek van wat zij kunnen missen en niet van wat heeft de RUD eigenlijk nodig om de gewenste productie en kwaliteit te leveren die van ze verlangd wordt. Maar gelukkig zijn wij een positieve partij voorzitter, dus wij zien ook kansen. Want de oplossing die wordt zelf al aangegeven, namelijk risico gericht werken. Waarbij we hopelijk mogen zien dat dit resulteert in een efficiëntere manier van milieuresultaat bereiken. Echter, naast deze aanpak lopen nog wat projecten, zoals het databestand op orde krijgen. Het is nodig om middels data-analyses kwaliteit, excuseer, dit is nodig om middels data-analyses een kwalitatief en goed onderbouwd milieu afweging te kunnen maken. Hoe gaan we zorgen dat die ontwikkelingen niet in gevaar komen? Dat is de vraag. Dan het derde stuk, ik ben bijna klaar. De brief van GS. GS verzoekt ons in te stemmen met scenario 2, het niet verrekenen over de jaren 2018 en 2019. Voor de gemeenten is dit financieel het meest interessant. Echter, wij zouden liever kiezen voor scenario 3. De onvrede omtrent de RUD vanuit de gemeenten en de provincies is namelijk onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. En de kern hierbij is de vraag, wat heeft de RUD nodig om te slagen? Niet de broekriem aantrekken, dunkt me, althans niet op korte termijn. Wacht daarmee tot, wacht daarmee totdat je de zaken weer op orde hebt en niet terwijl je nog in allerlei transities zit. Want dan blijf je aan de gang en word ik volgend jaar weer op een 'déjà vu'-ervaring getraakteerd. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Camies. Dan gaan we naar de heer Vegter van het CDA en daarna mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

De heer Vegter: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Als je gewoon geschoold bent zoals ik, dan valt het lezen van de stukken van de RUD soms niet mee. Er wordt gesproken over vereiste doorontwikkeling, nieuw afwegingskader, herijking, herprioritering, risico inschatting, milieurendement, afijn en meer van dit soort termen, bladzijde 11. In deze gruwelijke mist van woorden, van dure woorden, wordt vervolgens een winstwaarschuwing gegeven op bladzijde 15, waarbij aangegeven wordt dat het onmogelijk is een betrouwbare inschatting voor 2021 te geven. Vraag is dan mijnheer de voorzitter, heeft het nog zin om verder te lezen? De brief van 30 juni van het RUD en van GS, de reactie daarop op 8 juli die wij hadden willen agenderen voor vandaag, die laat duidelijk zien dat de RUD moeite heeft met goede communicatie. En niet alleen met communicatie, maar ook met registratie van het uitgevoerde milieutoezicht. En dit moet beter mijnheer de voorzitter. De CDA-fractie is hier zwaar ontevreden over. Je kunt een rookgordijn leggen met een mist van moeilijke en dure woorden, maar daar trappen we niet in. Het is eigenlijk vrij simpel. De RUD moet gewoon doen waarvoor het in het leven is geroepen. En dan kan het niet zo zijn dat een aantal provinciale bedrijven niet zijn bezocht, terwijl dat wel had moeten. Als GS constateert dat het milieutoezicht niet is uitgevoerd volgens de afspraken met de provincie, dan vinden wij dat zeer ernstig zo niet rampzalig. En daarmee is de basis, de reden van het bestaan van het RUD gewoon niet op orde. En het RUD dient zich dus gewoon aan de afspraken te houden. De CDA-fractie is niet bereid om onnodige milieurisico's te accepteren. Graag vernemen wij van de gedeputeerde de stand van zaken op dit moment en de opvolging op de aanwijzingen van GS. Nou, wij kunnen instemmen met scenario 2 als het gaat om de verrekening. Het is overigens heel logisch dat men daar in een algemeen bestuur geen overeenstemming over kon bereiken, want uiteindelijk zijn er partijen die moeten betalen en partijen die wat terugkrijgen. Dus om dan unaniem op een lijn te komen, dat is best lastig. Maar wij stemmen dus in met scenario 2 en ik hoop dat dat nog op tijd is, want in de stukken lees je dat dat al op 5 oktober had moeten en dat het DB van het RUD dat op 19 oktober zou behandelen. Ik mag aannemen dat die vergadering is uitgesteld. En daar wou ik het graag bij laten mijnheer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vegter. Dan gaan we naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren en daarna de heer Pragt van D66.

Mevrouw Potharst: Ja dank u wel voorzitter, ben ik te horen?

De voorzitter: Jazeker, luid en duidelijk.

Mevrouw Potharst: Voor ons ligt het voorstel van GS met betrekking tot het verrekenen van de deelnemersbijdrage 2018-2019 en de wijziging van voorschotten 2025 en het aanpassen van de deelnemersbijdrage van 2021. Het weerstandsvermogen van de RUD is een knelpunt volgens het GS. En de Partij voor de Dieren is dat met GS eens. Wij pleiten ervoor dat de RUD structureel meer te besteden middelen heeft, want zij kan haar taken niet voldoende uitvoeren. Wat de RUD doet is belangrijk voor onze leefomgeving. De vele schandalen die de media halen, bekrachtigen dat. Er was onlangs weer een nieuwe situatie bij de opslag van blusmaterialen ... samenleving Gelukkig is dat nog iet in Drenthe, maar die kans bestaat natuurlijk wel. Iedere euro die we kunnen besteden aan de aanpak van de milieuvvervuilers is goed besteed en als de gemeenten niet kunnen betalen, dan De gemeentelijke financiën zullen immers onder het huidige kabinet niet verruimen. Dus moet de provincie zoeken naar een structurele oplossing waarvoor alle noodzakelijke werkzaamheden van de RUDvoordat we kunnen instemmen met die ... berekening met terugwerkende kracht van de deelnemersbijdrage, zouden we eerst willen weten welk ... in 2014 Scenario 1. ... dat antwoord en met het verzoek aan GS om te zoeken naar structurele financieringsmogelijkheden, bijvoorbeeld betaalt, gaan wij akkoord met het voorstel van de RUD. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Uw microfoon die kraakt een beetje.

Mevrouw Potharst: Ok.

De voorzitter: Volgens mij is de internetverbinding wel goed, maar ik had het gevoel dat er ergens een draadje los zit of zo. En ik kijk even naar de gedeputeerde of hij het belangrijkste heeft opgepikt. Ja, dat is het geval. Ok, dan gaan we door naar de heer Pragt van D66 en daarna de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Pragt: Ja dank u voorzitter. De 4-maands rapportage en Begroting 2021 geven het beeld van een organisatie die zijn beste doet om te voldoen aan de vragen en doelstellingen en opdrachten. Maar u geeft ook aan dat heel fragiel is en D66 blijft zich zorgen maken over de organisatie RUD, nu en in de toekomst. Het ziekteverzuim blijft onveranderd hoog en wordt telkens in de begroting te laag meegenomen. Het weerstandsvermogen is nul. En misschien wel het belangrijkste, de productiedoelen worden niet gehaald. Het lijkt voor de provincie Drenthe mooi, dat bedrag terugkrijgen van onze deelnemersbijdrage. Deze verdeling is echter gebaseerd op de werkelijk gerealiseerde uren per deelnemer. De vraag die D66 hierbij heeft, of en welke werkzaamheden en controles er niet zijn uitgevoerd en welke gevolgen dit heeft voor Drenthe. Want dat is eigenlijk het allerbelangrijkste. Dan hebben we wel de vraag over de keuze die voorligt voor scenario 2 en 3. Is het alleen gebaseerd op de financiële situatie bij de gemeentes, of zijn er nog andere ten grondslag? Wij kunnen het niet helemaal goed volgen, want in beide gevallen heeft de ene gemeente voordeel en de ander nadeel. Dus. En we hebben ook de vraag, die ook de heer Vegter stelt, van het CDA, de vergadering van 19 oktober is die doorgaan en is daar al een besluit genomen, of praten we nu hier nu werkelijk over dit voorstel of alleen maar voor de bühne. En als laatste hebben we de vraag, het is nu vijf jaar geleden dat de RUD is opgericht, het is een verplichte samenwerking. Wordt het geen tijd voor een evaluatie te gaan houden over de RUD en of het huidige takenpakket nog wel past bij de vraag en de daarbij behorende financiën. Zijn we goed bezig of moet het anders? Want dat is eigenlijk de vraag. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pragt. De heer Veldsema van de ChristenUnie en daarna de heer Van der Meijden van de SP. O, we hebben een bijzonderheidje hier nu. De heer Vegter van het CDA wil graag de heer Pragt nog even interrumpen.

De heer Vegter: Uw laatste oproep meneer Pragt, was ik gewoon even benieuwd, wat vindt u er zelf van?

De voorzitter: Moet je Pragt wel geluid geven natuurlijk. Hij heeft een paar dubbelrollen hier. Gaat uw gang meneer Pragt.

De heer Pragt: Wij vinden dat er een evaluatie dient te komen ook de RUD om te kijken of het allemaal wel gaat zoals wij dat graag willen en of ze met de middelen die ze nu hebben en de organisatie die er staat, hun taken kunnen uitvoeren. Maar dat zal wel onderzocht moeten worden. Maar we maken ons daar ernstige zorgen over.

De voorzitter: Ok, dank u wel. Heer Veldsema, ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u. Wij hebben de toegezonden informatie op ons in laten werken, besproken en gewerkt. En hier onze puntige bijdrage. In algemeenheid, de organisatie lijkt in ieder geval in de goede richting te bewegen en daar zijn we blij om. Ook goed om te lezen dat er flink doorgepakkt wordt wat betreft asbest, en dat er dus mee na onze motie door gepakt wordt om van dit materiaal af te komen in onze mooie provincie. Het ziekteverzuim was hoog en is hoog, maar de trend wordt beschreven, is licht positief. Nu zijn de aangeleverde data van het eerste kwartaal. En we zijn ondertussen een half jaar verder. Dus kan de gedeputeerde aangeven of die positieve trend zich ook heeft doorgezet? U vraagt om mijn mening over die scenario's. Gezien de financiële positie van onder andere de gemeenten kunnen we leven met het voorstel om scenario 2 te ondersteunen. Wat betreft de controles, D66 heeft er ook onder andere over gesproken, we hebben er de afgelopen jaren steeds op gewezen dat de controles van belang zijn. Moeten we ons, nu we te maken hebben met corona en er heel veel thuis gewerkt wordt, ook zorgen gaan maken over het vervolg? En tot slot paragraaf 4.2, het project 'Locatie bestand'. Ik meen het ook te horen in de bijdrage van het Forum, het LIS, het GIS, het LOS, hoe die systemen ook maar genoemd worden. Het komt veel vaker aan bod. Bij Prolander staat het ook op de agenda en die krijgen de vingers er niet lekker achter. Wat is er met die systemen aan de hand? Kan daar gelijk opgetrokken worden met andere organisaties? Kunnen we de onderwerpen breder bekijken? Want het is een soort breuk die ik op lagere school ook moest maken, deel 10 door 3 en je krijgt nooit een eind. Een repeterende breuk noemen ze dat. Dus, misschien in zijn algemeenheid om daar eens over na te denken, de vraag aan de gedeputeerde. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Veldsema. Dan gaan we naar de heer van der Meijden van de SP en daarna de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Van der Meijden: Dank u voorzitter. Nou, ik kan me nog even herinneren de bijeenkomst die we vorig jaar gehad hadden met betrekking tot voorlichting van de RUD. En daar kwam wat mij betreft naar voren, u krijgt waarvoor u betaalt. Ik denk ook dat hier op dit moment met de begroting die nu voorligt, inderdaad hieraan wordt voldaan. Maar we hebben ook sterk onze twijfels over de uiteindelijke taak die de RUD zou moeten doen, of die in optimale vorm kan worden uitgevoerd. Ik denk, wij menen dat daar mogelijkwijs de middelen voor ontbreken. Met D66 ben ik het eens dat het goed zou zijn om eens goed te bekijken wat de RUD nu nodig heeft om haar taak optimaal te kunnen verrichten. Vervolgens ben ik ook benieuwd, dat is eigenlijk naar de rapportage met betrekking tot de eerste vier maanden, als het gaat om het aanschrijven van bedrijven met betrekking tot de energiebesparing. Ik

heb begrepen dat daar een aanzet toe is gedaan, maar niet nog in concreto resultaten te bespeuren zijn. En hopelijk komen de komende tijd daar de resultaten op tafel. In hoeverre het bedrijfsleven aan haar verplichtingen, wat tot op heden voor zo ver ik weet nog niet is gebeurd, is voldaan. Met betrekking tot ziekteverzuim en daarin terug. Ja, ik denk dat we daar niet al te lang meer over moeten zeuren. Er zijn langdurig zieken. En kort verband, korter ziekteverzuim en op middellangere termijn is prima. Ik denk dat we daar gewoon een keer over op moeten houden. En vooralsnog, gezien ook de verdeling van de armoe kiest ook de partij SP voor scenario 2. Ik dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van der Meijden. Dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV en daarna de heer Van Liempd van GroenLinks.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. In reactie op de scherpe kritiek van het CDA moet hier toegegeven worden dat het ambtelijke stukken zijn, maar die wel goed doorvlochten zijn. Het zijn ambtelijke ...

De voorzitter: Meneer Vorenkamp, meneer Vorenkamp, wij horen u bijna niet.

De heer Vorenkamp: Maar daar kan ik weinig aan doen, want ik heb hem op maximale sterkte staan. Is het zo beter?

De voorzitter: Nou, dat de regie hier aan de knoppen draait hebben we in de zaal wel aardig geluid, maar ik zou me kunnen voorstellen dat je op andere, dat bij andere mensen de verbinding..., maar probeert u het nog maar eens verder. Schreeuw maar een beetje zou ik zeggen.

De heer Vorenkamp: Ik zal zo hard mogelijk spreken is. Moet ik opnieuw beginnen soms? Hallo?

De voorzitter: Ja, doe maar, doe maar.

De heer Vorenkamp: In reactie op de kritiek van het CDA moet toegegeven worden dat het ambtelijke stukken betreft, maar die echt doorvlochten zijn. Het zijn ambtelijke kwaliteitsproduct in onze ogen. Het enige wat ontbreekt, dat is de afkortingenlijst en de verklarende woordenlijst voorzitter en dat doen ze wel eens vaker. Maar dat zou voor burgers namelijk wel erg handig zijn. We krijgen naar het lijkt met deze stukken ook redelijk goed inzicht in hoe de stand van zaken is en in de ontwikkelingen. Natuurlijk zijn er nog allerlei zorgpunten, die zijn al genoemd. Het locatiebestand is nog niet op orde en dat is zorgelijk. En ik heb dan nog wat technische opmerkingen over, maar die laat ik nu maar even zitten. Zorgelijk is ook de opmerking van sommige gemeenten dat het LOS-systeem ze nog zoveel werk bezorgt, ondanks dat in 2019 het opstarten van het zaakgericht werken met het LOS afgerond zou zijn. Dat lijkt dus een permanent probleem te worden. Het ziekteverzuim is natuurlijk nog zorgelijk. Maar goed, er zijn meer zorgelijke ontwikkelingen, ik laat het er verder even bij zitten. Er zijn ook positieve ontwikkelingen, zoals het risicogerichte toezicht. Wat zich goed lijkt te ontwikkelen. De overhead, die blijft relatief hoog. Daar heb ik aan zitten rekenen en ik heb een vraag. Kan die in de toekomst nog naar beneden? Want zo langzamerhand zou de RUD na vijf jaar toch ingewerkt moeten zijn. Zou een ingewerkte organisatie moeten zijn toch? Dat hoop ik tenminste. Bij dat rekenen kwam ik erachter, dat ze in de berekende loonontwikkeling in de begroting 1% te weinig is doorberekend ten opzichte van de opgave die gedaan is in bijlage A. Dus als ik ga rekenen aan die loonontwikkeling, zowel voor de overhead als voor het primaire proces, kom ik 1% lager uit dan wat daar opgegeven is. Dus dat kan wel eens onderschatting zijn. Dan de onderlinge verrekeningssystematiek, waarnaar gevraagd wordt in de brief. Die lijkt ons goed in elkaar te zitten en is akkoord. En als het AB en GS nu voorstellen om nu nog voor scenario 2 te kiezen in verband met de precaire situatie van de Drentse gemeenten, dan

kunnen we daar wel mee instemmen. En mijn vraag is, hebben de gemeenten daar soms een voorkeur voor? Ik vermoed van wel, maar ik hoor het graag. Met als laatste opmerking, als in de toekomst maar de nieuwe systematiek toegepast gaat worden, dus de nieuwe verrekenings- systematiek, want die is eerlijker. Tot zover. En de afkortingenlijst, die ontbreekt. Dat vind ik jammer, daar wil ik toch nog een keer op wijzen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vorenkamp. Wij gaan naar de heer van Liempd van GroenLinks en daarna de heer Moes van de VVD.

De heer Van Liempd: Dank u wel voorzitter. Met dank aan het college voor toesturen van deze stukken van de RUD. Met het lezen van het verslag van januari tot april rees bij GroenLinks de vraag, hoe de werkzaamheden uit te voeren zijn in tijden van corona. Met name toezichts- en handhavings- taken komen hier wellicht door in het geding. We horen graag van het college hoe de RUD daarmee omgaat of denkt te gaan. De begroting 2021 geeft een mooi beeld van de werkzaamheden van de RUD in dat jaar, voor zover nu in te schatten. Hier en daar zal het stuk wellicht nog aangepast moeten worden voor het jaar 2021 start. De Ondernemingswet gaat immers niet in 2021 in werking, maar 1 januari 2022. Dat betekent wellicht nog een verschuiving in de werkzaamheden. Hoewel het ziekteverzuim nog altijd hoog is, is het mooi te zien dat de cijfers licht gedaald zijn. De RUD lijkt daarmee en op andere vlakken op de goede weg te zijn de benodigde organisatorische verbeteringen te bereiken. Als GroenLinks hopen we dat dit zich voort blijft zetten. Aandacht voor de medewerkers, zeker in deze tijd waarin contact met medewerkers lastig is, is heel belangrijk in de ogen van GroenLinks. In het kader van goed risicomanagement vragen wij het college toe te zien op een verdere verbetering van het ziekteverzuim en de financiële situatie van de RUD en ook haar taakuitvoering uiteraard. Voor wat betreft de verrekeningsystematiek volgen wij graag het advies van het college en kiezen voor scenario 2. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Van Liempd. Dan tenslotte de heer Moes van de VVD.

De heer Moes: Ja, dank u wel voorzitter. Het meeste is al gezegd, maar ik zal toch mijn zegje nog doen. Deze brief is ter info en de Begroting van 2021 is in juni alle vastgesteld. Als je die begroting ziet, dan zijn we gematigd positief over die begrotingscijfers. We kunnen instemmen met scenario 2, voor het niet verrekenen van de jaren 2018 en 2019. De heer Berends had er ook al over, die had het over € 240.000. Wij konden zien dat het 5% was. Dus ja, onze vraag is, is die 5%, is dat die € 240.000 waar de heer Berends het over had? De rapportage van de eerste vier maanden in verband met corona zijn er ook bij gegeven. Maar onze vraag is, zijn er ook al gegevens van hoe het tot nu toe gegaan is met de corona? Want we zitten er nog middenin en zoals het nu lijkt heeft dat het hele jaar invloed. En dat kan nog wel eens van grote invloed zijn op de financiën van de RUD. Want vanaf 2020 gaat er gerekend worden op basis van het verschil tussen betaalde uren en de gerealiseerde uren. Mijn theorie is dan, als er veel wegvalt door een coronamaatregel, dingen die niet uitgevoerd zijn, ja dan kan dat de begroting nog wel eens heel erg gaan benadelen. Plus de extra deelname- bedrag wat dus ook nog wegvalt. Met de combinatie van het weinige weerstandsvermogen, wat ook al veel genoemd is, kan er nog wel eens in de komende jaren een lelijke boodschap voor de deelnemers komen, dat ze toch extra, toch nog wel heel wat extra moeten gaan betalen aan de RUD. Maar voorzitter, de CDA, de heer Vegter heeft het uitstekend verwoord. De zorgen die wij ook hebben bij de RUD, daar sluiten we ons volledig bij aan. Want de RUD moet niet bestaan uit veel moeilijke woorden en weinig daden, de RUD moet bestaan uit weinig woorden en veel daden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Moes, dan schakel ik over naar de gedeputeerde Kuipers, die inmiddels tien zienswijzen heeft gehoord en een aantal vragen. En daar mag hij dan de komende acht minuten op gaan reageren. Het woord is aan gedeputeerde Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Ja dank u wel voorzitter. Ik hoop dat ik goed te verstaan ben. Ja, dan heeft mijn laptop geen kuren meer. Allereerst zal ik even de zienswijze bij langs gaan, die wij u hebben gevraagd en wat daaraan gerelateerd is. Dan ga ik even proberen de rest van de tijd te vullen met alle opmerkingen die naar aanleiding van de stukken gemaakt is. U werd gevraagd om uw zienswijze te geven over de verrekening van de deelnemers bijdrage 18/19 en daar zijn drie scenario's voor gemaakt. En ik hoor u al zeggen in grote meerderheid, dat u zegt, scenario 2 is voor ons het meest acceptabel en een van u zei ook al, het is niet raar dat het algemeen bestuur daar niet uitkomt, want het zijn gewoon verschillende tegengestelde belangen. Dat is nou precies waarom we die scenario's voorleggen aan alle raden en Staten en dat zal uiteindelijk het algemeen bestuur de knoop door moeten hakken. En we hebben daar afgelopen maandag in de DB-vergadering bij stil gestaan, zoals ook in de brief stond. Dat was de 19e. Waarbij we wel zien dat een meerderheid van de gemeenten al zich uitgesproken heeft voor de zienswijze voor scenario 2. Een definitief besluit over wat wij als dagelijks bestuur voorleggen aan het algemeen bestuur hebben wij nog niet genomen, omdat onder andere uw zienswijze nog niet binnen was, maar ook die van de gemeente Emmen niet. Maar die zullen wel er dan bij voegen en ook in het algemeen bestuur zal dan de knoop worden doorgehakt. Maar omdat een grote meerderheid aangeeft in de zienswijze voor scenario 2 te kiezen, zal dat ook wel het scenario zijn wat er gebeurt. Dan vraagt de heer Berends mij nog om hoeveel geld gaat het precies voor 2018/ 2019. Nou, dat is een beetje, kijk, er is afgesproken in het verleden we gaan verrekenen onderling. En dat heeft dus niks met de RUD te maken. Dat is onderling, enkel mensen die meer hebben afgenomen, zullen wat moeten bijbetalen en mensen die minder hebben afgenomen dan in het boek stond, die krijgen geld terug. De RUD merkt in principe niks van de verrekening. Het gaat over 2018/ 2019 voor ons om een bedrag van € 185 000 ongeveer. En u ziet in de drie scenario's dat het zou uitkomen op dat we € 16.000 zouden moeten bijbetalen. Maar dat is scenario 1, daar kan ik me zelf niet eens in vinden. Ik kan niet eens begrijpen hoe dat scenario tot stand komt. Ik ben blij dat u mij daar niet mee op pad stuurt. In scenario 2 zeggen wij, niemand krijgt geld terug, maar dus ook niemand hoeft bij te betalen. Want voornamelijk voor de gemeenten die bij moeten betalen, een bedrag dat nergens in de boeken staat, is nogal ingewikkeld, en in het andere scenario zouden we € 95.000 terugkrijgen. Dat is de afgesloten periode waarvan we eigenlijk dan met z'n allen constateren, laten we niet verrekenen. Dat is ook wat u mij meegeeft. Dan voor 2020 gaan we de voorschotting aanpassen en voor 2021. Verder gaan we ook gewoon verrekenen op basis van het aantal uren dat is afgenomen. Dat is een systematiek waar het volledige AB unaniem achter staat. Alle gemeenten zijn het hier mee eens. Dit is gewoon een eerlijke systematiek op basis van waar de RUD nu staat. En dat zou dus inderdaad betekent dat onze bijdrage omlaaggaat, onze deelnemers bijdragen, dat is een bedrag van € 240.000 en later € 62.000. En de heer Moes die merkte daar nog wat over op. Dat als de productie omlaaggaat, dan kan het effect hebben voor die bijdragen. Maar alle algemene uren en administratieve uren die zijn verrekend op basis van het aantal uren aan de individuele deelnemers, zoals vergunningen en zoals toezicht. Het staat ook op bladzijde 3 van dat memo. Voorzitter, ik zal even de overige opmerkingen bij langs en dan hoop ik dat u mij daaraan herinnert als ik iets niet beantwoord heb. De heer Berends vraagt, gaat de Omgevingswet in op 1 januari? Nou, toen we met de begroting bezig waren nog wel, inmiddels niet meer. Dus de heer van Liempd zei het ook al, die zal moeten worden aangepast. De voorbereiding gaat daarop gewoon verder overigens, maar een aantal dingen zal wel anders zijn en sommige bevoegde gezagen zouden ook wisselen en dat gebeurt dan ook later. U, de heer Berends, maar ook Forum voor Democratie en anderen maken opmerkingen over dat weerstandsvermogen. Wij hebben daar wel zorgen bij. En een gemeenschappelijke regeling hoeft geen weerstandsvermogen te hebben, want is er een tekort dan moeten de deelnemers dat gewoon bijpassen? Maar waarom maak ik me, daar maak ik me niet zo'n zorgen om. Ik maak me er meer zorgen om dat, als het weerstandsvermogen niet toereikend is om te doen wat er moet gebeuren, dan kun je twee dingen doen. Of allemaal bijpassen, of je gaat het jaarprogramma bijstellen. Maar goed. Deze zorgen heeft u mij meegegeven, heb ik ook een aantal keer geuit in het bestuur. Maar een

meerderheid van de gemeenten ziet het toch niet mogelijk om hun bijdrage aan de RUD te verhogen. En daarmee is dit, ja, ik blijf hier aandacht voor houden, ook als u dat vandaag weer aan mij meeg geeft. Maar dat is iets wat we met z'n allen moeten bekijken en we moeten in ieder geval zorgen dat de RUD ook voor alle gemeenten op het juiste niveau blijft acteren. Even kijken hoor. Ja, dan zegt Forum nog, risicogericht werken kan daar een oplossing voor zijn. Ik wil daar wel bij opmerken, dat we moeten oppassen met z'n allen dat dat niet financieel ingestoken wordt, maar dat, we moeten toezicht houden op de plek waar het meest grote risico loopt, of waar we het meeste risico mee vermijden. En het is leuk en een mooi neveneffect als het daardoor efficiënter gebeurt en het minder geld kost. Laat het wel in die volgorde blijven behandelen. Nou, de scenario's, die zijn neutraal voor de RUD's. Voor de RUD maakt het natuurlijk niet uit welke deelnemer het betaalt. Dat is echt iets tussen de verschillende gemeenten en de provincie. Het CDA zegt, nou de stukken die vallen niet mee. Daar hebben we het maandag ook uitgebreid over gehad. Kijk, in de, een jaar of vier, drie/vier/ vijf geleden, toen het niet zo goed ging met de RUD, hebben wij als deelnemers telkens gevraagd om meer inzicht in hoeveel uren en hoeveel productie wordt er nu gemaakt. En dat zijn doorvlochten stukken, zoals de heer Vorenkamp zegt. Maar bijvoorbeeld het aantal uren dat is ingezet, zegt nog niks over waaraan is het dan besteed. Daar kwam ook even dat akkefietje wat wij met de RUD hadden in juni. De rapportage leek redelijk in orde, maar wat er dan gebeurd is, geven deze rapportages niet zo'n zicht in. Dus we hebben ook afgesproken dat we gaan kijken welke kwaliteit van de stukken, wat zijn nou de dingen die wij moeten opleveren in zo'n stuk om inzichtelijk te maken waar de RUD mee bezig is. En de kwantiteit van de stukken wordt nog tegen het licht gehouden. Uw oproep meneer Vegter, maar anderen ook, daar zijn we mee bezig. Hoe staat het nou? We hebben, in juli kwamen we erachter dat het geen de RUD deed...

De heer Vegter: Ik wil even reageren.

De voorzitter: Dat mag weer meneer Vegter.

De heer Vegter: U noemt het gebeuren in juni en de constatering dat er geen toezicht is uitgeoefend op provinciale bedrijven, dat noemt u een akkefietje. En ik noemde het nogal ernstig wat er gebeurd was. En ik ga er dus van uit dat als u zelfs op schrift zet dat het beter moet, wat u ook kritisch gaat volgen, wat daarmee gedaan is en of u de garantie hebt gekregen dat het ook op dat punt nu beter is. Want wij twijfelen gewoon aan de aansturing van bovenaf in de RUD

De voorzitter: het woord is aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Ik was net toe aan, uw opmerking die u heeft gemaakt en u nog een keer maakt over juni. Kijk waar wij, daar hebben we ook in onze brief een aantal afspraken gemaakt met de RUD, die hebben zij ook bevestigd, waardoor wij wat meer, ook nog weer extra gaan controleren wat er nou precies gebeurd is, maar ook het inzicht in hoeveel bedrijven zijn er nou bezocht. En ik kan u aangeven dat het uiteindelijk, op het moment dat we in de commissie spraken, was de lijst van bedrijven waarvan wij dachten dat ze niet bezocht waren, die was veel langer, uiteindelijk ging het om een of twee bedrijven waar geen bezoek is gebracht in 2019 als ik het wel heb. We hebben daar een aantal afspraken opgezet. Wij kijken ook zelf naar onze opdrachtgeversrol als provincie, hoe wij de RUD aansturen en hoe wij daar controle op hebben. Ik heb regelmatig nu overleg met de directie en het management van de RUD. Dus wij houden daar zeker een vinger aan de pols. Dan, even kijken. De Partij voor de Dieren, het weerstandsvermogen heb ik iets over gezegd. Ik kon u even niet zo goed verstaan mevrouw Potharst, maar de kern van uw betoog was, als de gemeenten het nou niet kunnen financieren, dan moeten we als provincie ook kijken hoe we de RUD wel kunnen financieren. Ja, dat ben ik met u eens, maar dan moeten we wel gezamenlijk doen met de gemeenten. Want wij hebben een 30, 35 bedrijven bij de RUD, het leeuwendeel is van de gemeente, en wij voeren dus continu die

discussie over de financiën, hoe zorgen we dat de RUD zijn taak kan uitvoeren en wie betaalt dat. En ook als de gemeenten zeggen onze bedragen zijn eigenlijk gelimiteerd, we indexeren ze nog wel, maar meer kan er niet bij. Hoe moeten we dan de RUD insteken? Dat is niet iets wat, wij bepalen met zijn allen hoe de deelnemersbijdragen tot stand komen en die betalen wij dan. En dat is niet iets, we kunnen niet naast onze deelnemersbijdragen extra projecten doen, zoals het energietoezicht waar de heer Van der Meijden nog even aan refereerde, maar dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle eigenaren. D66 maakt een aantal opmerkingen. Nou, daar heb ik het een en ander ook over gezegd. U vraagt naar een evaluatie. Nou er zijn op dit moment diverse dingen gaande. De eigenaren zijn de gemeenschappelijke regeling RUD aan het evalueren, dat was ook een afspraak van bij de oprichting van de RUD. Wat vindt nu plaats? Er vindt ook nog een landelijk stelsevaluatie plaats door de commissie van Van Aartsen. Dat zijn dingen die nu plaatsvinden. Ik heb het tijdpad hier ter plekke even niet scherp, maar ik kan me zo voorstellen dat dat in de loop van, ik ga daar geen datum aan noemen, maar die lopen nu en het gaat niet eindeloos duren. En op het moment dat het klaar is, kom ik bij u terug. Dus u wordt op uw wenken bediend.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Ja, dan weer niet, toen weer wel, want ja, het komt er aan, het zit in de planning. Dat zijn natuurlijk vage dingen. U kunt toch een indicatie geven van wanneer wij een evaluatie mogen verwachten, of daarop sturen. Want anders zijn het loze woorden.

Gedeputeerde Kuipers: Nee ja, nou ja, loze woorden voorzitter, ik zeg u alleen dat ze nu plaatsvinden en dat ik hier ter plekke even niet het tijdpad voor me heb. Maar een ander, een aantal anderen vroegen ook al, kunt u niet wat meer inzicht geven. Begin november staat volgens mij in de planning dat u de Najaarsrapportage van de RUD krijgt. Dus ook met de corona-effecten van hoe staat het er tot nu toe mee. Ik stel voor dat in de brief die wij als GS daarbij sturen, daar even extra bij aanhechten hoe het tijdpad van zowel de eigen evaluatie van de eigenaren als dat van de commissie Van Aartsen op rijksniveau, hoe dat tijdpad in elkaar steekt. Maar u hoort, dit is niet een evaluatie waar nu over gesproken wordt. Er is geloof ik al een bureau aangewezen en aangesteld om die evaluatie uit te voeren. Dus het is niet zo dat het loze woorden zijn voorzitter, die indruk zou ik niet willen achterlaten. De ChristenUnie vraagt nog naar, inderdaad naar de corona, hoe staat het ermee? Volgens mij de heer van Liempd ook nog. Even kijken, over toezicht. Er is altijd op incidenten en calamiteiten, is continu het RUD gewoon op blijven uit gaan, ook weekenddienst. Op meldingen is ook geacteerd. En ik heb in ieder geval mondeling, en dan komen we dus binnenkort met een rapportage van het DB Najaarsrapportage. Ik heb het mondeling in ieder geval aangegeven gekregen, dat er ook geen, dat het toezicht geen problemen heeft ondervonden door corona. En dan maak ik misschien een uitzondering en dat is dat onaangekondigd toezicht wel ingewikkeld is. Want er zijn goede afspraken te maken, als het toch, als toezicht niet vanachter het bureau kan en als het gaat om de administratieve controle, maar je moet naar een bedrijf. Kun je daar goede afspraken over maken? Nou u kunt zich voorstellen dat niet alle bedrijven er zomaar op staan, op zitten te wachten, dat je nu onaangekondigd aan de deur komt. Maar daar krijgt u dus in november een rapportage over. Kijk, voor andere zaken, locatiebestand op orde daar werd al aan gerefereerd, er wordt nog heel hard aan gewerkt. Dat is ook een blijvend ding. We hebben heel veel locaties, wordt met name dus vanuit de gemeentes, vanuit de provincie, ik zeg het al, dat zijn 30, 35 bedrijven op dit moment, dat is goed in beeld. Maar voor de gemeentes zijn heel erg veel bedrijven en dat moet gewoon goed in beeld worden gebracht op allerlei manieren, om te controleren of daar de juiste codes aanhangen et cetera, et cetera. Aan de andere kant zien we dat dit jaar bijvoorbeeld, er worden minder vergunningen aangevraagd in coronatijden, het gebeuren, in andere zaken. Die uren zijn nuttig ingezet op onder andere deze programma's. En dat is met name dus het niet-planbare deel van de RUD, waar dus vraaguitval is. Of als er minder meldingen

worden gedaan, ja dan gebeurt daar ook minder, want dat zijn dingen, op meldingen of klachten zit je toch te wachten, en dan acteer je daarop. Maar die uren zijn nuttig ingezet.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de zijde van de heer Vorenkamp. Mijnheer Vorenkamp gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Ja, hij staat nu aan. Ja dank u voorzitter. De gedeputeerde spreekt over de codes voor het LOS-systeem. Ik heb er zelf naar gekeken. Dat had ik al gezegd, maar dat gedeelte heb ik overgeslagen. Het gaat onder andere over die SBI-codes, dat zijn de Standaard Bedrijfsindeling codes van het CBS. En ik vraag me af, die staan, zijn toch gewoon bekend bij de Kamer van Koophandel. Ieder bedrijf is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, dus ze kunnen die gewoon, volgens mij kunnen ze die gewoon overnemen van de Kamer van Koophandel. Dat is zo simpel als wat. Sorry, ik hoor het graag.

Gedeputeerde Kuipers: Nou, het ligt wel iets ingewikkelder, want we, als u een bedrijf start dan meldt u zich aan bij de Kamer van Koophandel en die hangt er dan op dat moment ook een aantal SBI-codes aan. Het blijft wel altijd een aandachtspunt. Gebeurt er nou werkelijk op locaties wat daar op papier plaats hoort te vinden? Dat is ook een onderdeel van het locatiebestand. Dat blijft dus ook een continu proces. Dat vindt deels plaats door gewoon met Google Maps te kijken, wat vinden, wat zien we op Google Maps. Geen reclame, met professionele beelden op straat te kijken, wat zit daar nou precies in zo'n pand? Strookt dat met wat wij op papier zien? Kloppen daar die codes en eventueel gaan we daar in het veld naartoe. Dus dat blijft wel een aandachtspunt, dat er gecontroleerd moet worden of alles op papier ook klopt of dat?

De voorzitter: Ik heb nog een interruptie van de zijde van de heer Berends van de Partij van de Arbeid.

De heer Berends: Dank u voorzitter. Gezien de antwoorden van de heer Kuipers, kijk in de aanbiedings- brief daar staat duidelijk dat er een productie-achterstand wordt verwacht, mede als gevolg van de pandemie. Een aantal fracties heeft erop gewezen en zeer scherp door de heer Vegter van het CDA. En terecht, want het heeft te maken met de bestaansreden van de RUD. Mijn vraag is dan aan de gedeputeerde, is hij bereid om in een vroegtijdig stadium ons te informeren over aard en omvang van het verwachte, van de verwachte productie-achterstand?

Gedeputeerde Kuipers: Ja dus, voorzitter, daarvan heb ik al aangegeven dat begin november het DB de Najaarsrapportage stuurt en dan kunnen we ook goed in beeld brengen hoe het staat met de productie dit jaar. Volgens mij kan ik daar ook op dat moment, ik heb er al iets over gezegd dat ik voor de heer Pragt daar iets extra in uitleg, en we zullen datzelfde doen in hetgeen de heer Berends mij vraagt. Nog een paar korte opmerkingen.

De voorzitter: Ik ga u wel vragen om de boel af te ronden, want u bent al zwaar over tijd.

Gedeputeerde Kuipers: O, ik ga afronden voorzitter. De heer Van der Meijden vroeg me nog naar het aanschrijven over de energiebesparing, waar wij een extra opdracht hebben gegeven aan de RUD. Ik heb op dit moment geen idee van de status daarvan en het is ook een opdracht uit de portefeuille van de heer Stelpstra, maar ik neem aan dat u daar op een gegeven moment over wordt geïnformeerd hoe het daarmee staat. En de PVV heeft een aantal opmerkingen gemaakt over, nou ik heb al een aantal dingen gezegd over het LOS, maar over uw afkortingenlijst. Dat hebben we inderdaad meege-nomen. Er was geen tijd meer om dat mee te nemen in de definitieve vaststelling van de begroting, maar daar hebben wij aandacht voor gevraagd en dat wordt opgepakt door de RUD.

De voorzitter: Ik heb nog een interruptie van de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Ja, zou u, ik snap dat het met dat LOS dat dat complex is, maar zou u kunnen vragen of ze wat concreet op een rijtje kunnen zetten waar de uitdagingen voor de komende periode zitten, zodat we daar een beetje een beeld van kunnen krijgen. Dus als ze iets concretere, onze gegevens op een rijtje kunnen zetten en dat aan ons toe kunnen laten komen.

Gedeputeerde Kuipers: Ja, ik breng het verzoek van de heer Veldsema over aan de directie van de RUD.

De heer Veldsema: Dank u wel.

Gedeputeerde Kuipers: Tot slot voorzitter wou ik afrondend zeggen dat, richting de PVV, de overheid, eh de overhead, continu onze aandacht heeft. Volgens mij heb ik dan de meeste opmerkingen behandeld en dank dat ik niet ben afgekapt.

De voorzitter: Dank u wel. Dit stuk komt verder niet terug in de Statenvergadering. De zienswijzen zijn gedeeld. Ik geef alle fracties nog de gelegenheid om een minuut in de tweede termijn daar iets over te zeggen. Als dat het geval is, wil ik uw handje nu zien en die van de heer Vegter zie ik. Ik zie geen handjes meer. Dat gaat verrassend mooi. Dan is alleen de heer Vegter van CDA die nog een bijdrage heeft in tweede termijn.

De heer Vegter: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde die heeft het probleem wat ik neergelegd heb een klein beetje afgeschaald, geprobeerd kleiner te maken. Aangegeven dat het nu nog over één of twee bedrijven gaat. Eén of twee, dat zijn er dus gewoon twee. En mijn simpele vraag is, heeft u inmiddels de bevestiging en de zekerheid dat die twee bedrijven inmiddels wel het toezicht hebben gekregen wat ze op grond van de afspraken verdienden?

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, deze bedrijven zijn na deze constatering ook, direct is daar nog een inhaalslag op gemaakt. Dus volgens mij is het antwoord op de vraag van de heer Vegter simpelweg ja.

De heer Vegter: Even ter afronding, als u zegt volgens mij, dan denk ik, u weet het nog niet helemaal zeker. U weet het zeker?

Gedeputeerde Kuipers: Ja, daarom vat ik mijn antwoord samen als 'ja'.

De voorzitter: Ok. Dank u wel. Dan ronden we daarmee dit agendapunt RUD af en zijn wij drie minuten voor op schema. En dat betekent dat wij de vergadering nu gaan schorsen gedurende 45 minuten. En dat betekent dat wij om 12.27 uur doorgaan met deel 2 van deze heuglijke dag. Ik wens u, eet smakelijk!

SCHORSING

8. Woonagenda; Statenstuk 2020-958

De voorzitter: Zo, het is 12.27 uur en wij gaan de vergadering hervatten, anders ben ik mijn drie minuten voorsprong kwijt. Aan de orde hebben wij de Woonagenda, Statenstuk 2020-958 en gevraagd

wordt aan de Staten om de Woonagenda vast te stellen en 2 miljoen te onttrekken aan de Reserve investeringsagenda 2023 voor de uitvoering van die Woonagenda. Voor zover ik kan bekijken gaan alle fracties hier iets over zeggen. En de allereerste die het woord gaat voeren is de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal, gevolgd door de heer Bosch van de Partij van de Arbeid. Wat zeg je? Nou mooi. Het woord is aan de heer Schoenmaker en daarna is de heer Bosch van de Partij van de Arbeid. Maar meneer Schoenmaker is er niet, dat is een boeiende. Oké. Dan is zijn beurt voorbij. Dan gaan we naar meneer Bosch van de Partij van de Arbeid, gevolgd door mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

De heer Bosch: Ja dank u wel voorzitter. situatie. Het is één van de grondrechten waar de Partij van de Arbeid voor staat. De PvdA wil dat mensen zo lang mogelijk van hun huis kunnen genieten. Het levensloopbestendig maken van huizen is daarvoor van belang. Maar ook starters moeten op de Drentse woningmarkt aan hun trekken kunnen komen. Betaalbaarheid van een passende woning staat voorop. En iedereen in Drenthe, of hij nu in een huur- of koopwoning woont, moet kunnen meedoen aan het verduurzamen van zijn woning en daar ook zelf de financiële vruchten kunnen plukken. Voorzitter, de PvdA is blij met het feit dat de provinciale Woonagenda hier voorligt en we zijn in grote lijnen tevreden met de gekozen inzet van het college, kijkend naar de vijf hoofdthema's die gekozen zijn. De provincie geeft met deze Woonagenda vorm aan de verbindende en coördinerende rol die het wil spelen tussen gemeenten, woningbouwcoöperaties en marktpartijen, om vraag en aanbod op de Drentse woningmarkt zoveel mogelijk in balans te brengen. Of het nu gaat om flats wonen, Tiny Houses, kangoeroe wonen, wonen met zorg, de PvdA is verheugd om te lezen dat de provincie zich de aankomende jaren gaat inzetten om ook kwalitatief het woningaanbod te laten meebewegen met de ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling. Ook zijn we verheugd met het feit dat juist het sociale aspect aan bod komt. We maken duurzaam bouwen ook mogelijk voor mensen met een smalle beurs en waken voor energiearmoede. Wat ook positief is, is de wijze waarop verbindingen worden gelegd met kansen rondom herstructurering en de mogelijkheden om ook voort te kunnen bouwen op het Binnenstadsfonds om juist de woonopgaven in de vier stedelijke kernen de aankomende tijd aan te pakken. Voorzitter u merkt, de PvdA is uitermate te spreken over deze Woonagenda. De Partij van de Arbeid heeft eigenlijk alleen nog een vraag naar aanleiding van het voorwoord van de gedeputeerde. Daarin spreekt de gedeputeerde terecht over de effecten van de huidige corona-crisis op de veranderende balans tussen wonen en werken en het afnemende belang van de afstand tussen woonplaats-werkplek. De PvdA ziet mogelijk kansen voor Drenthe om zich nog meer als de woonprovincie te profileren, waar wonen en werken fantastisch te combineren zijn. De gedeputeerde werpt, zo schrijft hij, een voorzichtige blik in de toekomst. Zou de gedeputeerde met de Staten willen delen wat hij in de toekomst ziet en of hij net als de PvdA kansen ziet voor Drenthe, binnen de grenzen van de financiële middelen en met het uitgangspunt dat de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe niet wordt aangetast. Ik dank u. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bosch. Intussen hebben wij gezien dat de heer Schoenmaker toch weer teruggekeerd is, hij was namelijk van zijn plek af, ik had hem al het woord gegeven als eerste, maar ja, toen was hij er niet. Dus nu krijgt hij alsnog de gelegenheid om als, in ieder geval als tweede, zijn bijdrage te doen over de Woonagenda. Het woord is aan de Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Ja, ik was even iets later van de lunch. Excuus. Voorzitter. Wie kan ertegen zijn, is de gedachte die je overvalt. Mooie uitgangspunten als balans, levensloopbestendig, betaalbaar, duurzaam en leefomgeving. Maar ook zelden een plan gezien wat zo vaag in zijn aanpak en uitvoering is. Ruim 20 pagina's wollig taalgebruik en open deuren, zonder concrete resultaten te benoemen. Veel verder dan bevorderen, helpen, realiseren komt de nota niet. De oplossing is een impulsteam, een voortdurend van samenstelling wisselend team, dat per vraag en project

wordt aangepast. Vooral een papieren tijger dus, welke weinig vertrouwen uitstraalt voor de echte resultaten. De gedeputeerde zal zich echt iets meer moeten, echt iets meer moeten komen om ons enthousiast te krijgen. Hij kan direct ook even meenemen, welke specifieke woon- milieus hij ziet ontstaan bij de transformatie van niet-vitale vakantieparken op pagina 15. Wat onze fractie zeer positief heeft gehoord op de bijeenkomst afgelopen maandag, is het multipliereffect, waardoor met relatief beperkte middelen toch het vliegwiel in gang gezet kan worden. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker en dan gaan we naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren en daarna mevrouw Zwaan van de VVD.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel voorzitter De Woonagenda is een goede eerste aanzet om het woonaanbod in Drenthe passender te maken. We willen wel wat punten nog aanbrengen voor verdere uitwerking. We willen meer aandacht voor binnenstedelijk bouwen met stimulans voor vergroening in de bebouwde kom. Want wij pleiten voor het benutten van braakliggende terreinen voor woningbouw en het aanpakken van leegstand. En er is een tendens waar te nemen door de coronacrisis dat heel veel kantoorgebouwen eigenlijk niet meer nodig zijn. Ons idee is om vaart te zetten achter het ombouwen van deze kantoren voor jongeren, maar ook voor ouderen, om zo leegstand aan te pakken en een vastzittende woningmarkt vlot te trekken. Ook moet het gemakkelijk worden om leegstaande boerderijen om te bouwen tot meerdere woningen. Om de sociale samenhang te vergroten willen we meer inzetten op meergeneratiewoningen. Ook zouden we in kaart willen hebben hoe de knelpunten weggenomen kunnen worden om circulair te bouwen. Veel kwaliteit, beeldkwaliteitsplannen in gemeentes zijn nu nog niet te combineren met circulair bouwen. En ten derde het aanleggen van nieuwe woonwijken mag niet ten koste gaan van kwetsbare natuur. De natuur die we nu weghalen voor woningen komt niet meer terug en dieren hebben ook leefruimte nodig. Voor de volgende commissievergadering willen we daarom de natuurvergunning Kloosterveenuitbreiding agenderen. We vragen ons af hoever in de toekomst wordt gekeken door dit college. Er worden nu al door Nederlandse wetenschappers verschillende scenario's uitgewerkt over de gevolgen van de stijging van de zeespiegel. En een van die scenario's is, dat we gecontroleerd plaatsmaken voor het water en dat er meer mensen naar het noorden en het oosten van Nederland moeten verhuizen. Het lijkt nu misschien nog ver van ons bed show, maar als de coronacrisis ons iets geleerd heeft, is dat een crisis dichterbij is dan je denkt. En graag horen we van de gedeputeerde of hij heeft gehoord van deze scenario's en de gevolgen voor Drenthe en of hij daar nu al gaat, mee rekening kan houden? Dan de gekozen strategie van deze Woonagenda. We gaan lobbyisten en deskundigen inhuren. Daar zou het knelpunt zitten. Wij zien dat niet onderbouwd in de beleidstekst. Wij vinden het onderdeel 'Wat gaan we doen voor dit geld', te vaag geformuleerd. 'We gaan deskundige en lobbyisten inhuren', is te kort door de bocht. De Partij voor de Dieren wordt niet gelukkig van de toenemende lobbycratie in Nederland. Lobbyen is per definitie geen transparant proces. We vragen ons af, of we als overheid wel mee moeten doen met dit schimmige spel. Het feit dat het gebeurt, betekent niet dat wij dat ook moeten doen. Lobbyen kost veel geld en de diepste zakken zullen uiteindelijk aan het langste eind trekken. Samengevat, wij horen graag wat de concrete doelen zijn die het college wil bereiken met de Woonagenda. En graag horen we wanneer de gedeputeerde de uitvoerings- agenda aan ons voorlegt. En wij vinden het logisch dat we daar eerst kennis van nemen, voordat we deze 2 miljoen ter beschikking stellen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zuiker. Gaan we naar mevrouw Zwaan van de VVD, gevolgd door de heer Vegter van het CDA.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Voor ons ligt de Woonagenda en wat de VVD betreft een prima weergave van de vraagstukken op de Drentse woningmarkt. Want wat de VVD betreft moet Drenthe een provincie zijn waar het betaalbaar en prettig wonen is, voor jong en oud. En als dat dan ook nog een beetje duurzaam kan, zodat je dat ook in je portemonnee merkt, is dat alleen maar een

win- winsituatie. En dat kan alleen met een woningmarkt die ook in balans is. Voorzitter, de VVD vindt dat met deze Woonagenda in beginsel recht wordt gedaan aan deze vraagstukken en stemmen in met het advies deze woningen vast te stellen en de daarmee genoemde 2 miljoen tot en met 2023 te halen uit de Reserve investeringsagenda voor de uitvoering. En uiteraard zijn we heel benieuwd naar de resultaten. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. Dan geef ik het woord aan de heer Vegter van het CDA en daarna aan de heer Camies van het Forum voor Democratie.

De heer Vegter: Dank u wel voorzitter. Het is wel wat abstract, deze Woonagenda en het was beslist noodzakelijk dat we afgelopen maandagavond enige verheldering kregen tijdens de digitale bijeenkomst, waarvoor dank aan de gedeputeerden. De vraag is, is het concreter geworden en begrijpen we nu wat er gaat gebeuren? Want ja, ook hier geldt hoe concreter, hoe beter. We hebben begrepen dat we een onderbouwing gaan krijgen wat betreft de aanwezige knelpunten op de woningmarkt en hoe een en ander optelt tot een behoefte aan circa 10.000 nieuwe woningen, verdeeld over de verschillende categorieën; in het rapport genoemd in balans, vitaal oud, betaalbaar, duurzaam en prettig. Wij als CDA, wij denken dat we het snappen als het doel is dat de provincie helpt om gemeenten een extra duw in de goede richting te geven, zodat projecten ook daadwerkelijk van de grond komen, al dan niet met financiële steun van de Rijksoverheid. En dat we als provincie nu eenmaal de totale markt beter in beeld hebben en de gemeenten kunnen helpen met de grote uitdagingen die er liggen. De CDA-fractie gaat ervan uit dat we vanuit de 12+ -gedachte in een goede samenwerking, zoals we dat gewend zijn, concrete resultaten zullen bereiken. En we begrijpen dat het budget op dit moment slechts globaal is en daarom verwacht de CDA-fractie van het college van GS dat we jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen, welke antwoord gaat geven op vragen als wat wilden we bereiken, wat hebben we gedaan en wat heeft het gekost? Graag ontvangen we hierop uw toezegging. We kijken met belangstelling uit naar de uitvoerings- agenda die een dezer dagen zal verschijnen. Einde bericht.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vegter. De heer Camies, Forum voor Democratie en daarna de heer Pragt van D66.

De heer Camies: dank u wel voorzitter. Voor ons ligt de Woonagenda. Een ambitieus document waar een hoop uit te halen valt. Al is niet elke ambitie even concreet uitgewerkt, toch kan het ons bekoren dat er een vijftal thema's aangevoerd worden waar wij ook erg mee zijn begaan. En laat ik daarbij mijn beperkte tijd in ogenschouw nemend, het vooral bij het eerste thema houden. Namelijk, de woningmarkt is uit balans. Dat is landelijk natuurlijk bijna dagelijks in het nieuws. En het heeft wat ons betreft dan ook topprioriteit om dat aan te pakken. Er is namelijk een huizen- tekort in Nederland en zelfs in delen van Drenthe speelt dit. Denk bijvoorbeeld maar aan de regio Groningen-Assen. We maken ons grote zorgen namelijk, om een gebrek aan betaalbare starterswoningen voor jongeren en jonge gezinnen. Groepen die het sowieso al lastig hebben met het krijgen van bijvoorbeeld een hypotheek. Want, zo geeft de Woonagenda aan, er is een prijsopdrijvende trend gaande, waardoor huizen kleiner en duurder worden. Dit komt door een aantal factoren, maar in het oog springend natuurlijk ook omdat huizen energieneutraal gebouwd moeten worden. Van het gas af en dergelijke, denk aan dure elektrische installaties, noem maar op. Nu hebben we ons maandag uitvoerig laten voorlichten door de gedeputeerden en een van zijn ambtenaren hierover. Wat daarbij opviel, is dat er € 1 miljoen naar het zogenaamd impulsteam gaat, bestaande onder andere uit lobbyisten. Een ook zo'n € 300.000 aan een bewustwordingscampagne. Dan rijst natuurlijk de vraag, wat doet zo'n impuls- team met lobbyisten nou precies in de praktijk? Hoe gaat zo'n impuls- team bijvoorbeeld met energie-armoede om? Hoe gaan ze dat voorkomen? Hoe waarborgt bijvoorbeeld een impulsteam dat er betaalbare woningen voor starters worden gebouwd? Ik zie het nog niet helemaal weer terug. Ik denk dat misschien de gedeputeerde er antwoord op kan geven. En last but not least, hoe gaat een impulsteam bijvoorbeeld

ervoor zorgen, dat mensen met een kwetsbare achtergrond kunnen wonen in een prettige omgeving en uitzicht hebben op grotere huisvesting in de toekomst bij bijvoorbeeld gezinsuitbreiding? Gezin is immers, ook wat ons betreft, nog steeds de hoeksteen van de samenleving en die wil je niet steeds in een steeds kleinere en steeds duurdere woning neerzetten dunkt mij. Graag zouden wij hierop een zienswijze van de gedeputeerde horen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Camies. Gaan we naar de heer Pragt van D66 en na Pragt volgt Slagt van GroenLinks.

De heer Pragt: Ja, dank u voorzitter. D66 is voor een duurzaam, betaalbaar en levensbestendig wonen in Drenthe, in een prettige, fysieke leefomgeving. Dat moge duidelijk zijn. In 2017 is er de uitvoeringsregeling Impuls Volkshuisvesting vastgesteld. Daar is in 2017 een bedrag van 2 miljoen door de provincie vanuit de Investeringsagenda op beschikbaar gesteld, met als voorwaarde dat de gemeente eenzelfde bedrag als cofinanciering moest inbrengen. Kan de gedeputeerde aangeven wat de resultaten zijn geweest van deze uitvoeringsregeling? Vanuit gemeenten en coöperaties krijgen we te horen dat de samenwerking tussen de diverse partijen goed verloopt. Dat er veel onderwerpen die genoemd staan in de woonvisie, worden opgepakt. Dat hebben diverse partijen ook aangegeven tijdens de voorbereiding. D66 vraagt zich dan ook af, wat is de meerwaarde van een impulsteam, die je meer dan 1 miljoen gaat kosten? Kan de gedeputeerde daar uitleg over geven? D66 begrijpt dat het koord dansen is tussen de verantwoording van de gemeente en de mogelijkheden van de provincie. Wat D66 betreft, dient de provincie bij zijn rol te blijven en een paraplu-functie te vervullen op het gebied van de Woonagenda. We willen een inhoudelijke vraag, want op pagina 6 van de Woonagenda...

De voorzitter: Ik zie, meneer Pragt, ik zie een interruptie van mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ja, voorzitter, ik heb een paar korte vragen. De eerste vraag aan mijn mede-Statelid is, wat kost een gemiddeld huis in Drenthe?

De voorzitter: Een nogal technische vraag, maar de heer Pragt gaat daar vast en zeker antwoord op bedenken.

De heer Pragt: Wat een gemiddeld huis in Drenthe kost, weet ik niet, door woning, dat is rond de € 300.000 volgens mij, het zal wel iets goedkoper zijn.

Mevrouw Slagt: Oké en als dat dan € 300.000 is, en € 300.000 maal, nou drie keer, laten we zeggen vier keer, dan hebben we vier huizen voor 1 miljoen. En wat denkt u dat dit plan beoogt samen met gemeenten en corporaties, hoeveel woningen dit vrijmaakt?

De voorzitter: De heer Pragt.

De heer Pragt: Ik begrijp niet wat u wilt met uw vraag, wat u bedoelt met uw vraag. Ik neem niet aan dat de gemeente, de provincie huizen gaat opkopen. Dus, ik begrijp niet de vraag.

Mevrouw Slagt: Nee, ik wil mij

De voorzitter: Ik denk dat mevrouw Slagt nu haar punt gaat maken.

Mevrouw Slagt: Ja, ik zal mijn vraag op een andere manier stellen. Als je dus, vier huizen is ongeveer gelijk aan € 1 miljoen, wat ook gelijkstaat aan wat het impulsteam gaat, wordt geïnvesteerd in het im-

pulsteam. En dat impulsteam gaat samen met, dat is het plan, zo staat in de Woonagenda, gaat samen met de gemeente en woningcorporaties bijdragen aan het vermeerderen van huizen, dus dat er meer huizen komen, en het beter maken en toekomstbestendig maken van huizen. En dan vraag ik mij af van, wat vindt u dan, ziet u daar dan ook de echte meerwaarde van in, omdat het veel meer huizen gaat opbrengen die geschikt zijn?

De voorzitter: Mijnheer Pragt.

De heer Pragt: Ik kan uw beredenering niet volgen. Ik zie de relevantie niet ervan, maar een heel impulsteam is een ambtelijke organisatie die zaken gaat doen of niet gaat doen. Die vraag hebben we ook aan de gedeputeerde gesteld, wat de meerwaarde van de inbreng van zo'n impulsteam is. En ik weet dat de zowel gemeentes als de woningcorporaties hier goed samenwerken in de woningmarkt, om hun problemen en knelpunten op te lossen. Dus, de vraag is meer, wat voegt een impulsteam toe aan dit verhaal? En wat de relatie is met wat een woning kost, dat begrijp ik niet. Maar goed, ik ga verder met mijn verhaal.

De voorzitter: Nee, u gaat niet verder met uw verhaal, want er is nog een vrouw die u belaagt en dat is mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ja voorzitter. Ik weet dat, ik wil eigenlijk de heer Pragt niet belagen, maar mevrouw Slagt iets vertellen of iets gaan zeggen. Ja dat mag niet van u, dat weet ik, maar ik wil echt bijdragen aan de discussie, want zij vergelijkt appels met peren, zij vergelijkt huizen met loonkosten.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, mevrouw Zuiker, doe maar uit. Dat doe ik niet vaak, iemand het woord ontnemen, maar in dit geval wel. Het is regel hierzo dat wij niet gaan interrumpen op de interruptie. Als ik u probeer te vragen dat niet te doen, dan vind ik het niet prettig als u daar gewoon doorheen blijft praten. Dus ik ontnem u nu het woord. Meneer Pragt, gaat u verder.

De heer Pragt: D66 begrijpt dat het koorddansen is op de verordening van de gemeenten en de mogelijkheid van de provincies. Wat D66 betreft, dient de provincie bij zijn rol te blijven en een paraplu-functie te vervullen op het gebied van de Woonagenda. Op pagina 6 van de Woonagenda wordt vermeld dat er 492.500 mensen in Drenthe wonen en dat er 210.400 huishoudens zijn. Maar in de begroting op pagina 7 lezen wij dat de 493.779 mensen wonen in Drenthe bij 219.800 huishoudens. Dit zijn grote verschillen en mijn vraag is, hoe actueel en hoe nauwkeurig is deze Woonagenda samengesteld? Kan de gedeputeerde dat aangeven? D66 mist een duidelijke provinciale visie en concrete doelen in de Woonagenda en D66 kan ook niet volgen waar de 2 miljoen aan uitgegeven wordt, anders dan aan lobby en vergaderen. Kan de gedeputeerde ons uitleggen hoe en waaraan de middelen wordt besteed, met welke concrete doelen? Dank u. voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pragt. Wij gaan door naar mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Toekomstbestendig en prettig wonen in Drenthe. GS draagt proactief bij aan een betere beschikbaarheid van woningen voor jongeren en ouderen, een woningmarkt meer in balans, levensloopbestendig, duurzaam en betaalbaar wonen en daarbij oog hebbend voor een prettige fysieke leefomgeving. Wat GroenLinks betreft zou de agenda dan ook 'Toekomstbestendig en prettig wonen in Drenthe' mogen heten. Prettig samen, doordat de invulling en uitvoering van de Woonagenda samen met de Drentse gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen tot stand is gekomen. En gevraagd is waar zij behoefte aan hebben en wat de mogelijke knelpunten zijn. Prettig, ook omdat er oog is voor voldoende basisvoorzieningen op een goed niveau en betaalbaar. Iets wat erg belangrijk is voor wonen. Goed om te lezen dat er specifieke aandacht is in de Woonagenda voor doelgroepen als

spoedzoekers, arbeidsimmigranten en mensen met een schei, mensen die uit een scheiding komen of uit een instelling. Het Housing First principe is een belangrijke voorwaarde voor het welzijn gebleken. Vanaf een veilige basis komen mensen tot de ontwikkeling. De Woonagenda samen met de Sociale Agenda is een goede combinatie om bij te dragen aan het welzijn van de Drentse inwoners. Wel vragen wij ons af als GroenLinks-fractie of er extra aandacht is voor het toekomstige woningaanbod voor jonge gezinnen. En met name in de dorpen en dan nog specifiek, in de krimpende dorpen, met als doel het wonen in de Drentse dorpen aantrekkelijker te maken onder jonge gezinnen en jongeren, om de diversiteit binnen de Drentse krimpgebieden te bevorderen. We zouden graag van de gedeputeerde op dit item in gesprek gaan met de Drentse, we willen vragen aan de gedeputeerde of hij dit item wil meenemen als hij in gesprek gaat met Drentse gemeenten, woningcorporaties en andere marktpartijen. Samenvattend, de GroenLinks-fractie staat positief tegenover de Woonagenda.

De voorzitter: Ik geef mevrouw Zuiker nog even de gelegenheid om aan u een vraag te stellen.

Mevrouw Zuiker: Jazeker, ik heb een vraag aan mevrouw Slagt, die had ik net ook kunnen stellen. En ik wil nog even een opmerking maken aan de voorzitter, als hij het toch wil hebben over correct debatteren, dan wil ik graag niet benoemd, gekwalificeerd worden als een vrouw die een man belaagd als ik een interruptie pleeg. Tot zover. Mevrouw Slagt, u heeft het over 1 miljoen en dan kan je vier huizen kopen, maar ik vind toch dat wij als Staten voor 1 miljoen best wel mogen weten hoeveel fte erachter zit. Ik weet, een huis is niet hetzelfde als de kosten voor drie jaar mensen, een team betalen. Dus u kunt dat echt niet met elkaar vergelijken. Daar wil ik graag uw antwoord op.

Mevrouw Slagt: Als eerste, ik vind ook dat zijn opmerking naar u, dat dat respectvol moet gaan, dus daar ben ik het helemaal mee eens. Ten tweede vind ik het inderdaad, dat er inzicht moet worden gegeven in fte. Als u daarom vraagt ben ik het helemaal mee eens. Dat is ook mijn punt niet dat ik wilde maken naar de heer Pragt. Maar ik denk wel als we denken aan woningen, en hoe kunnen we het woningaanbod vergroten en verbreden, en betere kwaliteit woningen, dat we ook moeten denken, hoe is het mogelijk? En dan is 1 miljoen investeren in een impulsteam wat ons betreft, wat ons als fractie betreft, een goede start. En ik snap dat u daarbij meer inzicht wil hebben in het aantal fte of projectbasisvergoedingen inzichtelijk wil hebben, maar ik denk toch dat, in verhouding gezien, 1 miljoen om betere en meer huizen te krijgen in Drenthe een heel schappelijk bedrag is.

De voorzitter: De heer Schoenmaker heeft een vraag aan mevrouw Slagt.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Ja, ik beluister de discussie tussen de heer Pragt en mevrouw Slagt omtrent die 1 miljoen, maar volgens mij, maar daar hoor ik graag even het antwoord op, ziet mevrouw Slagt het toch vooral, stel je hebt een situatie dat er een conflict is tussen een projectontwikkelaar en een gemeente, waardoor door middel van een impulsteam een opening gecreëerd wordt, waardoor die bouwgrond voor bijvoorbeeld jongeren vrijgegeven wordt door dat impulsteam. En dat eigenlijk het conflict tussen de gemeente en de projectontwikkelaar opgelost wordt en daardoor dus veel meer woningen te creëren zijn. Dat is volgens mij hetgeen wat je bedoelde. En als dat zo is, dan zie ik daar graag een bevestiging op.

Mevrouw Slagt: Ja, dat begrijp ik dat u dat daarmee bedoeld. Ja, dat is een van de voorbeelden wat ik zou bedoelen en zo zijn er nog meer praktische voorbeelden te noemen inderdaad. Dank u.

De voorzitter: Goed, daarmee zijn we aan het einde van het betoog van mevrouw Slagt gekomen. Gaan we naar de heer Van de Weg van de SP en daarna de heer Koopmans van de PVV.

De heer Van de Weg: Dank u wel voorzitter. De Woonagenda waarover wij afgelopen maandag ook al van gedachten hebben gewisseld, ligt voor. Wij hebben ter aanvulling toch even nog twee punten die we willen benadrukken. Ten eerste, op pagina 5 van de Woonagenda wordt gesproken over marktsegmenten voor specifieke doelgroepen. Wij kunnen ons uiteraard vinden in die doelgroepen die daar worden genoemd. Wat wij echter nadrukkelijk missen, is de doelgroep jongeren en dan met name die jongeren die een start moeten maken, of maken, op de arbeidsmarkt. Wij zouden in die nota die doelgroepen graag concreet aangevuld zien met deze doelgroep. We weten allemaal dat deze jongeren met een starterssalaris momenteel nagenoeg kansloos zijn voor iets van een aanvaardbare woonruimte tegen een aanvaardbare prijs op de huidige gespannen huizenmarkt. We zouden het echt een gemiste kans vinden om die groep ook niet echt specifiek op te nemen. Dus dat is ons verzoek aan de wet..., of aan de gedeputeerde om dat op te nemen. Ten tweede. Mevrouw Zuiker en anderen ook hebben het erover gehad, dat het niet altijd overal concreet is. En mevrouw Zuiker wees er met name afgelopen maandag ook op, welke resultaten willen wij koppelen aan dat geld, aan die 2 miljoen? De intenties daar twijfelen wij niet aan, maar als het niet iets concreter wordt, zitten we elkaar over een periode weer aan te staren en praten we heel knus over allemaal zaken die gerealiseerd zijn vanuit goede intenties en wensdenken. Maar wat hebben we nu eigenlijk bereikt? En wat kunnen we nu eigenlijk evolueren? Kortom en het woord is al eerder gevallen vanmorgen, zal er niet wat meer nog wat SMART te formuleren zijn in deze Woonagenda? Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Koopmans van het PVV en daarna de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Koopmans: Dank u wel voorzitter. Ik ben blij met de opmerking van de SP zo-even over wensdenken. Ik had hier ook staan, de Woonagenda is opgesteld met de beste wil van de wereld, alleen, het is een verhaal van wensdenken en ideaalbeeld. Zo zou het gaan moeten, waarbij de werkelijkheid een beetje uit het oog is verloren. Wat namelijk ontbreekt in de Woonagenda is een echte visie, gebaseerd op de werkelijke problemen en wat minder op, ja, zo zouden wij het willen. Er wordt wel een vijftal thema's benoemd, maar er wordt niet aangegeven wat men wil bereiken. Kortom, over drie jaar kijken we terug en dan kunnen we niet vaststellen wat er bereikt is, of er iets bereikt is, en of wat er bereikt is aan de doelstellingen voldeed. Als belangrijkste initiatief wordt er weer een ambtelijke commissie in het leven geroepen, een impulsteam wonen dat in drie jaar tijd 1,5 miljoen mag bespijkeren. In die brief, in die beleidsbrief, is al aangegeven dat er intensief contact is geweest met alle partijen. Dus het impulsteam komt ook nog in een gespreid bedje. Ze hoeven alleen maar een beetje te doen en 1,5 miljoen aan lobbywerk c.q. hobbywerk. En u weet, hobbywerk mag wat kosten en hobby's mogen wat kosten, dus ja, ik vraag me af hoe dat allemaal goed gaat. Vandaar dat wij een paar vragen hebben voor GS. Kan de gedeputeerde aangeven wat de hoofdtaken, dus niet alle taken maar de hoofdtaken van het impulsteam gaan worden en op welke wijze het impulsteam gaat bijdragen aan de betere doorstroming op de woningmarkt? Het impulsteam is geen verhuisbedrijf neem ik aan. Tweede. Monitoring is een speerpunt, maar het is geen doel op zich. Kan de gedeputeerde in het kader van monitoring en prestatie-eisen, zie ook het advies van de Noordelijke Rekenkamer, misschien aangeven welke doelstellingen men wil behalen en hoe men deze jaarlijks wil monitoren. Ik dacht dat het CDA iets dergelijks ook al gevraagd heeft. In de beleidsbrief wordt aangegeven dat er geacteerd wordt op de corona effect. Dat zou kunnen leiden tot vraaguitval in de bouw. Maar de cijfers geven daar geen aanleiding voor. De prijzen van huizen in Drenthe blijven maar stijgen. Wat we wel zien is dus een terugval in aanbod. Er worden minder huizen aangeboden. Vooral nieuwe huizen komen er niet, omdat die door de voortdurende stikstofproblematiek ook niet meer gebouwd kunnen worden. Er staat aan het begin in de notitie, er worden jaarlijks 1400 huizen gebouwd. Ga er maar van uit dat die dit jaar en volgend jaar niet gebouwd gaan worden. Daar hebben we dus mee te maken. En mede als gevolg van corona wordt er meer thuis gewerkt en kiezen andere mensen, of kiezen mensen een andere woonplaats met een groter huis, meer kantoorruimte, misschien wel verder van het werk. Dit zal

de druk op de Drentse woningmarkt alleen maar vergroten. Onze vraag aan GS is dan ook, op welke wijze GS deze min of meer ongewenste druk gaat aanpakken. Niet alles is kommer en kwel moet ik zeggen. Wij zijn blij als PVV met de aandacht die er in deze brief wordt gegeven aan levensloop- bestendig en betaalbaar bouwen. Het is niet al teveel. De aandacht voor duurzaam bouwen is veel groter, maar goed, het staat in ieder geval genoemd. En als laatste nog een opmerking voor de Partij voor de Dieren. In Nederland hebben wij een instituut over monitoring van alles wat op zee gebeurt, Deltares. En Deltares constateert dat de laatste honderd jaar zonder afwijking, zonder stijging, zonder daling, de zeespiegel met 1.8 millimeter per jaar stijgt. Dat is in 100 jaar 18 centimeter en dat kunnen onze dijken makkelijk hebben. Dit was het. Mijn dank.

De voorzitter: Dank u wel meneer Koopmans. Dan gaan wij door naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. De ChristenUnie is blij met de Woonagenda die voorligt, althans dat er een Woonagenda voorligt. Dat staat op mijn papier. We willen immers als provincie dat onze inwoners goed kunnen wonen. Dan moet je toch wel op z'n minst een idee hebben wat dat betekent. Nou, dat is goed samengevat in de vijf opgaven, die zijn al vaker ook bij langs geweest. Wat daarvan ook al is gezegd door de heer Schoenmaker, zijn ook wel een beetje ook duur. Dat zijn nou niet de meest verrassende speerpunten. Maar goed, wel waar. En daar komen we toch ook weer een beetje op de aard van het stuk. Het is weer zo'n zogenaamd 'hoog-over voorstel'. Ook dat is al gezegd. Het is weer veralgemeniseerd, opgaven zijn weinig concreet en de instrumenten lijken vooral ondersteunend. Ik laat de uitleg van wat het team moet gaan doen maar even aan de gedeputeerden, want volgens mij ontstaat daar nog heel veel discussie over. Maar terwijl de agenda volgens de inleiding in ieder geval actiegericht zou moeten zijn, dat lijkt dus een iets te grote kwalificatie. Want neem bijvoorbeeld de opgaven voor herstructurering. We kunnen ons allemaal wel een beetje indenken wat we daaronder moeten verstaan. Maar wat nu precies de Drentse opgave is, hoe groot het probleem is en hoeveel geld ervoor nodig is om het op te lossen, dat weten we nu niet. Een ander voorbeeld is levensloopbestendig wonen. Er is al naar verwezen, ook de PvdA wees op het belang daarvan. Uit de tekst zou je haast denken dat het gaat om het doorstromen op de woningmarkt of bijzondere en nieuwe woonvormen voor alle generaties, maar daar gaat het juist niet om. Het gaat erom dat mensen langer thuis moeten blijven wonen, juist vanuit een zorgvraag. Hun woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen of mensen met een beperking. Nou ja, op basis van de bevolkingsopbouw zouden we toch redelijk kunnen inschatten wat die opgave dan is. Het is niet altijd koffiedik kijken. En eerder en meerdere malen heeft onze fractie al gevraagd om een woningmarkt- analyse. We moeten beter zicht krijgen op de ontwikkelingen op de Drentse woningmarkt en ook de toekomstige behoeften. Want dat kunnen we nu eigenlijk met deze Woonagenda niet goed inschatten. Afgelopen maandag kwam tijdens die presentatie een hele interessante afbeelding voorbij van de provincie, met allerlei kleuren zelfs waar de knelpunten zitten. Dat zou ons in ieder geval meer duidelijkheid geven. Dus zou ik de gedeputeerde willen vragen ons dat te doen toekomen. Dat is het juiste werkwoord. De heer Vegter van het CDA vroeg ook al om meer cijfermateriaal. Zie dit als een ondersteuning van die vraag. En tot slot voorzitter, zou ik ook de gedeputeerde willen uitdagen om een eindbeeld te schetsen? Wat gaan we nou doen, hoe ziet het er dan in de toekomst uit? Dat mag wat mij betreft een ideaal plaatje zijn, maar er moet wel iets van een schets gegeven worden. De laatste zin in het voorwoord verradt het misschien al wel een beetje. Dat is volgens de gedeputeerde 'samenwonen in Drenthe'. Nou ja, voordat we dan bij hem intrekken, wil ik toch wel even dat hij de vragen beantwoordt.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pruisscher. Dan zijn er verder geen mensen meer in de commissie die iets willen zeggen, dus gaan wij over naar gedeputeerde Kuijpers, die volgens mijn papertje 12 minuten de tijd heeft om hierop te reageren. Het woord is aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel voorzitter. Dank ook voor de inbreng vanuit alle fracties, de steun, maar ook de vragen om wat aanscherpingen. Ik zal eerst even wat algemeen over de Woonagenda zeggen en daarna loop ik even de fracties bij langs. Waar komt die Woonagenda nou vandaan? Nou, eigenlijk vanuit het coalitieakkoord, waarin we hebben afgesproken dat we een meer actieve rol nemen om de woningmarkt- problematiek aan te passen. En daar hebben van gezegd, we gaan het samen met gemeenten en andere woonmarktpartijen doen en vanuit een ondersteunende rol. Dus dat zit aan het begin al ingebakken in het opstellen van deze plannen. Het werd door een aantal van u ook gezegd, de taken en onze rol zijn formeel vrij beperkt, maar de woonproblematiek in Nederland, maar ook in Drenthe is groot. En we komen nog met cijfers, maar iedereen kent wel iemand die al zes jaar zit te wachten op een huurwoning met een tuin. Dus we gaan daar, we kiezen ervoor om ondanks onze beperkte rol wel actie op te ondernemen. Er werd mij al even gevraagd om nog wat verder in de toekomst te kijken, zeker ook na corona. Kijk, er wordt van ons allemaal nu gevraagd om meer thuis te blijven. De heer Pruisscher wil al bij mij hier intrekken, begrijp ik. En daar zitten kansen voor Drenthe, zoals ook de Partij van de Arbeid al opmerkte. Als we meer vanuit huis gaan werken, dan wordt een groter deel van Nederland bereikbaar en zouden mensen er best voor kunnen kiezen, wat wij allemaal al weten, in het mooie Drenthe te gaan wonen. Ik zie daar zelf ook wel een bedreiging, want het komt er nu ook meer op aan dat de woning waar je zit, dat die prettig is. Dat die op de juiste plek staat, dat hij goede kwaliteit heeft en dat die van het gewenste type is. Juist omdat wij meer thuis zijn, ook met ons gezin. Dus er zit zowel een kans als een bedreiging. Ik durf daar verder geen profetieën over te doen, maar we moeten daar echt goed de vinger aan de pols houden, dat is ook wat met monitoring gebeurt. De Woonagenda is, dat merkte een aantal van u ook al op, in goede samenwerking tot stand gekomen met de gemeenten, woningcorporaties en marktpartijen. Want als wij willen ondersteunen, dan hebben wij natuurlijk wel iemand nodig om te ondersteunen. En wij hebben vooral gevraagd het afgelopen jaar en ons afgevraagd, maar ook gevraagd, wat zijn de belemmeringen om nog sneller van plannen naar huizen te komen? Nou, die inventarisatie die levert die verschillende thema's en instrumenten op, die we gaan inzetten vanuit de Woonagenda. Leidend in wat nou precies moet gebeuren, dat zijn toch echt de woonvisies die gemeenten opstellen met daarin, wat is er in onze gemeente ook heel lokaal op dorps- en wijkniveau nodig aan woningen, in welk segment et cetera. En daarop maken ze ook prestatieafspraken met de woningcoöperaties. Zoals ik zeg, wat is een actieve ondersteunende rol daaraan, in tegenstelling tot de vorige periode, waarin we met name een financier waren. Ik zal daar straks nog even op terugkomen. Volgens mij de vijf thema's, iemand zei al, dat is een soort open deur, volgens mij was dat de heer Pruisscher...

De voorzitter: Interruptie van de heer Pruisscher trouwens.

De heer Pruisscher: Ja, als u mijn naam zegt, dan is er wat. Nou ja, zo erg is het ook weer niet hoor. Maar u had het over de rol van gemeenten en dat hun visies leidend zijn. Ik ben wel benieuwd of u nu ook kijkt naar het provinciale beeld en dat er misschien ook wel eens knelpunten kunnen ontstaan met de visies van gemeenten. Dat dus niet alles overal kan en ook niet alles overal logisch is. Hoe gaat u dan die afstemming bevorderen?

Gedeputeerde Kuipers: Ja kijk, onze formele rol die we hebben, dat staat ook op pagina 7, die is vooral toetsen als het gaat om ruimtegebruik. En als er nieuwe ruimte gebruikt gaat worden door een gemeente, dan zal men zeker moeten onderbouwen dat er behoefte is aan die woningen en dat dat niet op een andere plek kan. De provincie valt in ongeveer drie woonregio's uiteen. Het noorden in de regio Groningen-Assen, in Zuidoost vindt afstemming plaats in het kader van de Regio Deal en Zuidwest in de regio Zwolle. En wij doen eigenlijk twee dingen al jaren als provincie. Wij stimuleren de gemeente om afstemming in woonvisies te krijgen en wij stimuleren ze vervolgens en ondersteunen ze om die te verwezenlijken. Een van de dingen die wij hebben afgesproken met elkaar, dat is ook wat u hier ziet in het kopje 'Monitoring', het zou heel goed zijn om de komende drie jaar te investeren in het

beeld en de vraag en de cijfers. Zitten we nou op een beeld en wat is daar de samenhang tussen vraag en aanbod voor de verschillende gemeenten? Uiteindelijk is het de gemeenteraad die een woonvisie zal moeten vaststellen, maar wij zullen er altijd op ondersteunen dat die goed wordt samengesteld in de woonregio's. En zoals ik dat net zeg, dat gebeurt ook naar mijn idee. Ik was bij de open deuren van de heer Pruijscher. Ja dat klopt en dat was ook mijn eerste reactie toen ik onze inventarisatie door las in het stuk. Maar daarom is het des te urgenter, omdat iedereen dit weet, deze dingen zijn bekend, en toch schiet het niet zo hard op als we zouden willen. Dat is de reden waarom wij zeggen wij moeten daarop ondersteunen. Dat doen we met een aantal instrumenten. Ik zal het impuls-team daar even vooraf uitlichten, omdat daar een aantal vragen over gesteld zijn. Kijk, het is niet zo dat wij hier een aantal van onze eigen ambtenaren in het provinciehuis voor vrijmaken of nieuwe aanstellen en dat die als een soort praatclubje zei iemand, daar weer wat gaan doen. We gaan echt expertise en menskracht leveren bij gemeenten, inwoners en corporaties. Iemand vroeg, de heer Pragt volgens mij, naar de impuls volkshuisvesting. Nou, afgelopen dinsdag hebben wij, heeft u op de besluitenlijst van GS kunnen zien, onze regeling uit 2017, waaraan we eigenlijk subsidie gaven aan de gemeenten. Dinsdag hebben wij nog besloten om na drie jaar de inschrijvingstermijn voor de gemeenten wat te verlengen, tot 1 december. Op dat moment zijn alle gemeenten wel in staat om een aanvraag daarvoor in te dienen. Maar dat gaat dus vrij langzaam. Dus alleen een financiële bijdrage dat helpt niet is daarvan de ervaring. En onze analyse samen, ook met die gemeenten, is dat het toch op menskracht zit, verschillende punten. Dus het kan gaan om procesbegeleiders voor wooninitiatieven, het kan ook gewoon gaan om planeconomen, planjuristen, gebiedsontwikkelaar, alles, tijdelijk aantrekken van bepaalde expertise om dingen los te trekken. U vraagt mevrouw Zuiker om een inschatting in fte's van een bedrag van 1 miljoen, kunnen we zo die drie jaar globaal een klein elftal mensen inzetten? Maar dat zijn dus geen vaste mensen, we zullen een deel wel gepoolde inzet kunnen plegen. Het gaat ook om individuele expertise inhuren en bijgemengd bij corporaties bij anderen, die kunnen worden ingezet als die expertise er niet is. En dan kunnen we heel formeel kijken naar hoofdstuk 7, wie is waarvoor verantwoordelijk en dat zijn vaak de gemeenten en corporaties, en kunnen we naar ze wijzen. Maar wijzen alleen helpt wat mij betreft niet. We zullen ze moeten ondersteunen om die plannen, die anders misschien over 3 jaar, over 5 jaar of nooit komen, om die zo snel mogelijk te kunnen realiseren. En als menskracht daarbij een bottleneck is, wat het college betreft, ondersteunen wij ze ook door het inzetten van die menskracht. En goed om daar nog bij op te merken is, dat ook het Rijk deze zelfde beweging zit in de begroting voor BZK, die binnenkort ook op het onderdeel wonen wordt behandeld in de Tweede Kamer. Er zit een flexpool, ook om expertise in te huren, en die, we gebruiken ook, dat gaat voor Drenthe om een bedrag tussen de € 400.000 en € 500.000. Wij gebruiken ook specifiek dit stuk uit de Woonagenda om dat te cofinancieren.

De voorzitter: Ik heb een interruptie van de heer Camies van het Forum voor Democratie.

De heer Camies: Ja, het is even een vraag aan de gedeputeerde. Dat impulssteam, die expertises menskracht waar u het over heeft, heeft u die personen reeds geïdentificeerd of is het meer een soort van, nou ja, we moeten procesbegeleiders en gebiedsontwikkelaars hebben en dat zien we dan wel wie dat gaan worden? Of, hoe moet ik dat zien?

Gedeputeerde Kuipers: Het is het lijstje wat ik net noemde, procesbegeleiders, nou dat zijn dingen die we op meerdere gemeenten in Drenthe zien, daar zouden we voor gepoolde inzet kunnen....

Dat zou wel eens een aantal mensen kunnen zijn die op verschillende plekken de provincie helpen. Maar anderzijds kan het ook om hele lokale issues gaan. Een bepaald project waar wel een ontwikkelaar voor is, maar waar we op een of andere manier, waar men niet verder komt, puur op gebrek van menskracht en/of bepaalde expertise, die zou hiermee kunnen worden ingevlogen.

De heer Camies: En wat gaat zo'n procesbegeleider, gebiedsontwikkelaar dan precies doen? Gaat hij de gemeentes onder druk zetten? Of hoe moet ik dat zien eigenlijk?

Gedeputeerde Kuipers: Nee, wij gaan echt gemeenten en corporaties of inwoners of ontwikkelaars, gaan wij ondersteunen op het moment dat de expertise ontbreekt. Dus ze moeten inderdaad al, er moet al sprake zijn van een plan, bij gemeenten ligt dat vaak in de woonvisie. En een woonvisie moet vertaald worden in een afspraak met een corporatie, maar ook in het bestemmingsplan het vinden van ontwikkelaars, u kent dat wel. Als daar ergens in die keten, omdat het om menskracht zit of bepaalde specifieke expertise zit, niet door kan gaan, volgens mij kunnen wij dan enorm helpen als wij daar toch die expertise bieden. En als u dan zegt, ja dat zou eigenlijk een gemeente zelf moeten doen, of een ontwikkelaar, of, ja dat ben ik ook met u eens, maar als dat er nou eenmaal niet is en dat ook even niet inzit, als dit de bottleneck is, dan laten we die dan proberen weg te nemen. Voorzitter. Dus dat zou ik even willen zeggen in z'n algemeenheid over het impulsteam, ik loop zo nog de vragen wel even bij langs. En dan is er nog gesproken over die bewustwording voor die woningaanpassingen. Daar hebben we de afgelopen jaren ook een, dat gaat om een langer zelfstandig thuiswonen, de heer Pruischer zei daar ook wat over, daar hebben we de afgelopen jaren een bewustwordingscampagne opgevoerd, met de gemeente. Dit is een thema wat we allemaal belangrijk vinden, maar waar het wel nodig is. Met name de provincie heeft hier, vindt het dusdanig belangrijk dat we hierin willen investeren, en er zijn diverse belangen partijen die daar ook op acteren. Dus dat is waarom wij op dit thema een wat actievare rol kiezen, waarbij we deze periode niet meer in willen zetten op alleen bewustwording, maar dit moet ook gaan leiden tot concrete woningrepen. Dat proberen we ook zo goed mogelijk op te laten lopen met de aanpak voor energieneutraal wonen met de expeditie van de heer Stelpstra, die u eerder heeft besproken. Want mijn mantra is altijd, als we toch over de energie praten, dan kunnen we het ook hebben over levensloopbestendigheid en komen we een gesprek met u voeren over levensloopbestendigheid. En moeten we uw huis daarvoor over de kop gooien, laten we dan in een keer goed doen en ook even uw muren isoleren. Dus dat gaat wel degelijk ook om actieve woningaanpassing. Voorzitter, dan ook even de verschillende fracties bij langs. De Partij van de Arbeid. Dank voor uw steun. U vroeg nog of ik wat door wou kijken op de effecten van corona. Daar heb ik iets over gezegd. Sterk Lokaal, u zoekt nog wel wat naar wat meer invullingen. Ik heb dat u volgens mij nu ook gegeven, wat willen wij doen. Dit kaderstellend stuk zegt eigenlijk, wij willen die ondersteunende rol, die bekrachtigt u hierin. En we zien een aantal thema's waar we op gaan acteren en hoe gaan we daar dan al die partijen in steunen met het budget. Als u hier ja tegen zegt, dan werken wij dit uit. Dat heeft u maandag al gemerkt. We zijn al bezig met een Uitvoeringsagenda, waarin we concrete afspraken gaan maken met gemeenten, met partijen, hoe gaat die inzet er dan precies uitzien? Maar u kunt zich voorstellen dat initiatiefnemers of anderen het vaak best wel moeilijk vinden om zich, als het nog niet zeker is dat wij een afspraak hebben dat we iets gaan doen, om dan toch naar buiten te gaan. Dus daarom kiezen we ervoor om het zo te beschrijven. En dan met mijn uitleg, en dan volgt die Uitvoeringsagenda. Zoals u ziet, die staat geraamd op half december en die zal sowieso voor eind december er zijn, want alles is erop gericht dat we vanaf 1 januari van start kunnen. Er zijn een aantal, het hoofdstuk over duurzaam wonen dat wordt echt uitgewerkt in de Expeditie Energieneutraal Wonen, zoals u dat heeft besproken vandaag. Er zijn ook nog een aantal raakvlakken met de portefeuille van collega Brink. U vroeg aan Vitale Vakantieparken. Daar zit een directe relatie met spoedzoekers, en die zullen ook als mensen daar vanuit vertrekken, vaak in coöperatiewoningen terecht komen. Maar dat is ook een apart programma. Dat loopt al. En we hebben ervoor gekozen die dingen wel hier te noemen, maar als dingen al werken of al in gang gezet zijn, om dat niet nog een keer hier over te doen is. Dus ik verwijs ook daar naar dat programma. En u zegt, dat multiplier-effect dat spreekt ons aan. Ja dat klopt. Als ik met 2 miljoen een paar huizen moest bouwen, volgens mij zei mevrouw Slagt dat ook, dat is onbegonnen werk. Maar er zijn al zoveel plannen en er zijn ook andere partijen met verantwoordelijkheden, maar kunnen wij nou die versnelling aanbrengen, dat dingen die anders in de toekomst of misschien wel nooit gebeuren, dat die worden losgetrokken. De Partij voor de Dieren. U

zegt, het is een goede eerste aanzet, heeft u ook aandacht voor binnenstedelijke bouwen en groen. Daar komen we ook in het regio Stedenfonds op terug, zoals we dat in de Investeringsagenda PLUS hebben opgeschreven. Er komt ook nog een voorstel voor bij u, maar daarin komt zowel wonen terug, daar hebben we 2 miljoen vanuit wonen aan bijgedragen. Collega Jumelet heeft ook 2 miljoen vanuit Boer, Burger, Biodiversiteit daar naartoe verschoven, als het gaat om vergroening van de binnenstad. Dus daarover bent u geïnformeerd. En dat geldt ook trouwens voor de overige kernen voor het Herstructureringsfonds, komt ook nog met een voorstel. Circulair bouwen. Dat staat in de Economische Koers, dus dat komt, dat pakken we ook op in relatie met de plannen die we maken, maar er ligt een directe relatie met de Economische Koers. Niet ten koste van natuur. Ik zei al, wij sturen als provincie op ruimtelijke ordening, dus dat staat ook, heeft u ook vastgelegd in de omgevingsvisie en omgevingsverordening. Hoever kijk ik nou in de toekomst? De Woonagenda daar zetten we echt in op de problemen van de korte termijn, dat is voor de komende 3 jaar. Daar zijn de instrumenten ook op gericht. Voor de langere termijn en voor de zeer lange termijn zoals u dat vraagt, we hebben onder andere Panorama NL is daar een mooie discussie voor. Die heeft in het provinciehuis gestaan. En collega Brink is vanuit ruimtelijke ordening bezig met het Panorama Drenthe, dus dat vindt zich allemaal plaats in het kader van de omgevingsvisie en ruimtelijke ordening. U zegt, we moeten niet lobbyen. Volgens mij moeten we ons belang zeker onder de aandacht brengen en zeker ook in Den Haag. Ik merkte maandag al op, als je aandacht van het Rijk wil, moet je minimaal 500 woningen hebben, een woondeal of tot de 40 grootste knelpunten behoren. Volgens mij hebben wij daar een belang om dat anders te krijgen en moeten we daar zeker op proberen.... Ik verwijs ook expliciet naar een aantal moties die u aan mij meegeeft, als het gaat om het afschaffen van de verhuurdersheffing, als het gaat om vorige, 2 weken terug nog, over de investeringsmogelijkheden voor verduurzaming door woningcorporaties. En dan zullen wij daar toch op moeten lobbyen. Ik kan er een postzegel opdoen, maar dan gebeurt er niks. Dus, alleen het van lobbyen vanuit onszelf, en we hebben al lobbyisten, maar als we over specifieke projecten gaan praten, dan hebben we daar echt ondersteuning bij nodig. U zegt, ik wil eerst de Uitvoeringsagenda zien en dan pas beschikken. Volgens mij zijn deze kaders met deze inkleuring helder genoeg over wat we gaan doen. En ik zei al, het is ook moeilijk om initiatiefnemers zover te krijgen om zich eerst te committeren als ze nog niet, of eerst naar buiten te treden, als ze nog niet op alle punten zeker weten dat we ook iets kunnen gaan doen. Dus wat mij betreft is dit stuk helder genoeg. De VVD geeft aan te kunnen instemmen. Prima weergave van dit vraagstuk. Dank u wel, dat denk ik zelf ook. De heer Vegter die heeft veel gehad aan de presentatie van afgelopen maandag. Dat denk ik ook en ik zal het compliment ook overbrengen aan mijn ambtenaren die de presentatie hebben verzorgd. Dat heeft denk ik wel geholpen, daarom hebben we dat natuurlijk ook gedaan. We zullen in ieder geval anders zorgen dat die onderbouwing van de 10.000 woningen bij u komt, die ik had toegezegd. We hebben die gegevens wel, moet nog even overzichtelijk op papier, maar dat zal in de loop van vandaag naar u toe kunnen komen, denk ik. En dan vat u een beetje, u vatte even samen hoe u het ziet. Wij helpen gemeenten door ze steun in de rug te geven. Dat is precies die ondersteunende rol zoals die aan de basis ligt van de Woonagenda. Dus volgens mij kan ik uw samenvatting wel onderschrijven. U zegt de twaalf-plus-een-gedachte. Daar horen ook corporaties bij, ook marktpartijen, ook onze inwoners, wil ik wel opgemerkt hebben. En u zegt, ik wil jaarlijks een voortgangsrapportage. We krijgen dus ergens in eind van dit, voor het eind van dit jaar het Uitvoeringsprogramma. We gaan nu weer over de hele Investeringsagenda, periodiek krijgt u daar voortgangsrapportages van. Daar zal de Woonagenda ook onderdeel van zijn. Forum voor Democratie zegt, gebrek aan betaalbare starterswoningen. Daar heeft de hele doorstroom heeft daar ook mee te maken. Het gaat niet alleen om nieuwe woningen bijbouwen, maar ook zorgen dat anderen naar de passende woning kunnen gaan die ze hebben. En u maakt opmerkingen over het impulsteam en over die bewustwordingscampagne. Daar heb ik wat over gezegd. Voorzitter, nou de D66-vraag is, hoe zit het met die impuls-volkshuisvesting van 2 miljoen uit 2017? Daar heb ik net iets over gezegd. Voor het eind van het jaar verwacht ik dat alle gemeenten hun bedragen beschikt hebben gekregen en op dat

moment zullen wij ook u een afsluitende brief sturen over welke projecten daar precies mee gerealiseerd zijn. Ja u zegt, er is al een goede samenwerking, waarom dan dat impuls- team. Kijk er is een goede samenwerking, dat ben ik helemaal met u eens. Maar dat maakt nog niet dat alle projecten zo maar vlot getrokken worden. Daarom past dat impulsteam daar zeker bij. U zegt, blijf bij uw rol provincie. Dat kan en dan zouden wij dus geen extra ondersteuning bieden aan onze gemeenten, want onze rol op het gebied van wonen is gewoon zeer beperkt. Dan zouden wij niks doen. Ja en dan blijft de inschatting, gebeurt er dan niks, nou dat denk ik natuurlijk niet. Maar zoals ik al zeg, als wij dingen uit vertraging kunnen helpen, er is nu behoefte aan woningen, laten we dat dan alstublieft doen. De cijfers ten opzichte van de begroting. De begroting kent zo zijn eigen cyclus, hoe die gemaakt wordt. We krijgen maandelijks de nieuwste cijfers. Die zitten ook ...

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Ja. De gedeputeerde geeft mij hier woorden in de mond die ik niet gezegd heb. Ik heb niet gezegd dat we niets moeten doen, maar dat we bij de rol van de provincie moeten blijven en dat we voorzichtig moeten zijn om daarvan af te wijken. Het is een soort koorddans. Niet dat we niets hoeven te doen en niets willen.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, maar de rol, u bepaalt uiteindelijk de rol die wij hebben op het dossier wonen, want formeel is onze woon..., de formele wettelijke taken die wij hebben op het gebied van wonen, gaan niet heel veel verder dan het toezicht op de huisvesting van statushouders. Alles wat wij doen is omdat wij dat zelf onze rol vinden, of omdat u dat als parlement bepaalt. En wij doen hier een voorzet om ondersteunend te zijn. Dus ik snap het koorddans en we gaan ook zeker niet op de stoel van anderen zitten, maar dit is volgens ons een passende rol voor ons voor de komende 3 jaar. Nou de cijfers, daar komen we dus, u krijgt een A4'tje met de laatste cijfers, maar die zijn hier actueler in dan in de begroting. Maar dat kent zo zijn eigen cyclus. Nou u zegt welke doelen willen wij behalen? Wij willen gewoon een versnelling laten plaatsvinden, dus wij willen projecten lostrekken en de doelen waar we echt aan werken staan in de gemeentelijke woonvisies. GroenLinks. Die zegt, we willen prettig wonen nog toevoegen. Dat is volgens mij de hele geest ook van de Woonagenda. U vraagt aandacht voor spoedzoekers. Dat zit erin. En ook toekomstig aanbod voor jongeren in dorpen en dan specifiek nog in krimpende dorpen. Ja, daar hebben we aandacht voor. Zeker als het ook gaat om doorstroming, om herstructurering. En zeker in krimp gaat het altijd om een mix van nieuwbouw en tegelijk ook sloop. Dat is een van die, dat is echt een heel moeilijk probleem als het gaat om een herstructurering, ook die sloop, om dat gefinancierd te krijgen. Daarvoor ook de hele transitie, hoe hebben we dat genoemd, transformatiefaciliteit, investeringsfaciliteiten, om daaraan te werken. Hoe krijgen we dat gefinancierd? En specifiek staat ook weer in woonvisies van gemeenten hoeveel behoefte waar is. Dus daar gaan we in voorzien. En de monitoring. Ja, daar krijgen we gewoon een beter beeld van wat er gebeurt en we zullen u periodiek op de hoogte houden? De SP. U zegt, jongeren horen ook bij de doelgroepen. Ik heb het even niet zo snel terug kunnen kijken, maar als...

De voorzitter: Ik zie een interruptie van de heer Koopmans van de PVV.

De heer Koopmans: Dank u wel. Ik wou toch nog even terugkomen bij de gedeputeerde op monitoring. Monitoring is een speerpunt, is geen doel op zich. En wat wij zoeken is eigenlijk, welke doelstelling en probeer die eens een beetje te kwantificeren. En dat betekent niet zeggen, nou van we doen ons best en over drie jaar is het voorbij. Nee, er moet ergens een stip op de horizon liggen voor 2021, 2022 en 2023. En dan kunnen we daarna kijken of er over 21 dan goed gelukt is. En dan kunnen we daarna kijken hoe het in 22 verder moet, of we het dan de kunnen halen. Maar nu is het zo, dat we kunnen wel kijken naar de cijfers van over 21, hebben we dit gedaan, maar niemand weet of het genoeg is, gewenst of teveel. Vandaar toch beetje kwantificeren graag.

Gedeputeerde Kuipers: Ja voorzitter, ik snap die vraag wel, maar als wij kiezen voor een ondersteunende rol en als we met elkaar constateren dat wij formeel ook heel weinig knoppen in handen hebben, dan vind ik het heel moeilijk om daar dat soort harde targets aan te stellen. En natuurlijk, als er enorm veel bijgebouwd volgend jaar, dan zal ik zeggen dat het aan ons ligt. En als het niet loskomt, dan ligt het aan anderen. Maar daar heeft u denk ik niet zo veel aan. Kijk, wij zeggen wij gaan ondersteunen op gemeenten. En u kunt ook ons daarop afrekenen, is die voortgang, vindt die plaats en bieden wij de juiste ondersteuning op basis van de instrumenten die wij hebben genoemd in de Woonagenda? Maar je kan het gewoon niet koppelen aan hoeveel woningen worden er gebouwd en dat heeft ook niet zoveel zin, want soms op een uitleglocatie, nou we hadden het al even over Kloosterveen, werd al even aan gerefereerd, daar kunnen we nu straks 500 woningen gaan bouwen en op termijn 2500 woningen. Dat gaat heel hard en uitleglocaties, als dat eenmaal goed is afgekaderd en ruimtelijk inpasbaar, dan kun je daar snel op bouwen. Op herstructureren gaat het heel anders en in krimpgebieden nog weer heel anders. Dus ook targets daar opstellen, dat is echt gewoon heel ingewikkeld. En ik kan ook niet heel veel concreter worden dan dit. En in de Uitvoeringsagenda kan ik zeggen, welke projecten gaan we ondersteunen, op welke manier? En daarin kunt u wel zien hoeveel woningen daarmee gemoeid zijn. Dus daar wordt een stap helderder in hoop ik.

De voorzitter: Meneer Koopmans?

De heer Koopmans: Even ter verduidelijking. Heel moeilijk, ingewikkeld, lastig, maar ik hoor u niet zeggen dat het niet kan. Dus mijn vraag blijft: Kijk er nog eens naar en kijk eens of er niet een instrument te vinden is waarmee u kunt zeggen, kijk zo hebben wij, dit is het doel, en dat is heel breed omschreven, maar wel toetsbaar omschreven. En dat mis ik.

De voorzitter: Oké, ik ga even door naar mijnheer Pragt.

De heer Pragt: Ja, ik hoor goed wat u zegt. Maar je hebt ook over afrekening over 1, of 2 of 3 jaar, dat willen we absoluut niet. We willen u niet ergens op afrekenen, maar we willen wel kijken of we de 2 miljoen die we nu gaan investeren, goed besteed zijn. En als je dat wilt beoordelen, moet je weten wat je er een beetje mee wilt aandoen. Als je dat niet weet, kun je ook niet over 1 of 2 jaar beoordelen of je het goed of slecht gedaan hebt.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, wat we gaan doen, dat staat hier in deze Woonagenda samengevat. Dus welke instrumenten gaan we inzetten, dat gaan we dus voor het eind van het jaar nog bij u terug leggen. Hoe we dat precies gaan doen en welke projecten wij daar gaan ondersteunen en welke wijze. En doen we het goede met 2 miljoen? Kijk, 2 miljoen in de vastgoedwereld dat is niet zoveel. En zoals ik al opmerkte, daar kan ik net een rijtje huizen, zou ik er zelf van kunnen bouwen. En wilt u, kijk, wilt u van mij horen, wat is dan dat multiplier-effect, wat kunnen wij losmaken? Ik kan daar echt, ik zei net richting de heer Koopmans, dat het moeilijk en ingewikkeld is, maar ik kan dat gewoon niet voor u op bepaalde cijfers nu vastzetten.

De voorzitter: Even wachten met gedeputeerde, want ik heb nog een, nou meneer Pragt vind ik nu wel klaar. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ja, ik heb wel vragen aan de gedeputeerde naar aanleiding van wat u kan beantwoorden op de heer Pragt. Kunt u niet beter even het uitvoeringsdocument eerst naar ons sturen? Dat

is toch gewoon binnen zes weken, als ik dat zo inschat en dan in de Staten voorleggen? Dan hebben we gewoon, dan weten we waar we het over hebben.

De voorzitter: Dank u wel. De gedeputeerde?

Gedeputeerde Kuipers: Nou voorzitter, maar volgens mij staat er in de beleidsnota duidelijk opgeschreven wat wij precies gaan doen en ook waarom en met welke randvoorwaarden. En zoals ik al zei, is het moeilijk om met partijen afspraken te maken als zij daarmee in de openbaarheid treden als zij niet zeker weten dat wij dat ook kunnen gaan doen. Ik neem aan dat u daar ook wel begrip voor hebt, omdat het vaak gaat over grondposities, over grondexploitaties. Dat zijn ingewikkelde processen, dus het lijkt mij, u stelt nu de kaders vast, u stelt het budget daarbij beschikbaar en wij komen dan met een Uitvoeringsagenda waarin concreet wordt aangegeven op welke plek wij wat gaan inzetten. Dan is dat voor iedereen ook helder. En dat is voor iedereen ook een begaanbare weg.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ik vraag niet aan de gedeputeerde of hij allerlei strategische informatie aan ons geeft. Hij heeft het zelf over een Uitvoeringsagenda die al bijna klaar is. Dus ik zie dan niet in waarom we niet gewoon dit in januari dan op de agenda van de PS kunnen krijgen.

De voorzitter: Slotwoord gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter, volgens mij heb ik die vraag nu drie keer beantwoord en is de volgorde dat u de kaders vaststelt, het budget beschikbaar stelt en het college vervolgens een Uitvoeringsprogramma vaststelt. Dank u wel.

De voorzitter: Is daarmee uw beantwoording daarmee volledig?

Gedeputeerde Kuipers: Ik kijk nog even naar wat ik heb. Ik zal nog even mijn laatste papiertjes bij langs. Voor de SP, jongeren. Dat hoort er zeker bij. En als ze niet expliciet genoemd staan, het staat in ieder geval wel ook in het onderliggende Statenstuk welke aandacht wij daarvoor hebben. Dus dat moge duidelijk zijn. Over de PVV. Ik heb wat gezegd over het impulsteam, monitoring. Die vraaguitval in de bouw zien wij ook nog niet. Dus het is zaak om daarop te blijven investeren. Stikstof was een probleem. Op basis van het landelijk Stikstofregistratiesysteem, we rijden allemaal langzamer op de snelweg, kunnen we heel veel woningbouwlocaties nu vergunnen, dus dat is ook redelijk uit de markt, voor de korte termijn in ieder geval. En is het mooi dat we stilstaan bij levensloopbestendig en betaalbaar wonen? Ja. De ChristenUnie merkt op dat dit vooral ondersteunend is. Dat was helemaal het uitgangspunt. Dus dan hebben we het in ieder geval goed vertaald in de nota. Hoe groot de opgave exact is. We hebben, de cijfers zullen we u nog leveren, dat kunt u ook terugvinden op onze cijferdata-bank drenthe.in.cijfers.nl. Maar daar refereer ik nog wel even aan in het A4-tje wat ik al aan de heer Vegter had toegezegd. En nu is de vraag nog om die verschillende woningmarktanalyses in het kader van monitoring en het beeld van wat is er nou. Ik kan me voorstellen dat we even goed kijken, die drie regio's Groningen-Assen, Regio Deal en regio Zwolle, die elk bezig zijn met dit soort programma's, dat we daar even van kijken wat daar beschikbaar is en of u dat al heeft ergens eens een keer als ingekomen stuk gehad, of dat we het u alsnog dat gebundeld kunnen doen toekomen. Dus, daar is, ik heb nu namelijk, we staan aan het begin van de Woonagenda, maar die drie regio's zijn er wel mee bezig. Dus ik kan me zo voorstellen als we daar producten van hebben, dat we die met u delen. Voorzitter dan, volgens mij kan ik dan ermee afronden.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Goed, dan even weer opletten allemaal voordat we een tweede termijn induiken. Als u vindt dat dit een bespreekstuk moet gaan worden op de Statenvergadering, dan zie ik nu graag een handje. Dat zijn drie partijen: D66, Forum en Partij voor de Dieren. Dus daarmee wordt het een bespreekstuk. U mag dan vervolgens de handjes ook weer weghalen. Zijn er nog partijen die een aanvullende vraag willen stellen aan de gedeputeerde? Een enkele vraag gaat het dan om. Dat is als ik het zo bekijk alleen de heren Camies en Van de Weg. Die twee mogen nog een aanvullende vraag stellen aan de gedeputeerde. De heer Camies Forum voor Democratie.

De heer Camies: Ja, dit wordt een... Dank u wel voorzitter. Dit wordt een enorme uitdaging voor mij, om dit in een enkelvoudige vraag te gieten, maar ik ga een poging doen. Het is natuurlijk goed dat we als provincie in ons beperkte rol toch proberen om een stimulans te zijn voor die Woonagenda's. Maar toch zou ik heel graag concreet zien wat zo'n expert zoals voor kunnen heeft, dat het een dergelijk budget rechtvaardigt. En komen die mensen van buiten de provincie en wat voor mensen zijn het dan? Wat voor magische kunsten kunnen die dan, dat het dit rechtvaardigt? En wie selecteert die mensen? Ik weet niet of dat als een enkelvoudige vraag geldt?

De voorzitter: Het waren er vijf, maar we gaan kijken wat de gedeputeerde daarvan maakt.

De heer Camies: Het is nogal wat, wat bij mij naar boven komt.

De voorzitter: Ja, de heer Van de Weg van de SP.

De heer Van de Weg: Voorzitter, een heel korte vraag. Wat een beetje voor mijn gevoel onderbelicht blijft, is de sociale woningbouw. Wat gaat de gedeputeerde daaraan doen om die markt ook te stimuleren, los te trekken? Want volgens mij is daar, dat staat echt onder grote spanning.

De voorzitter: Ja, dan is het slotwoord aan een gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Voorzitter. Dat impulsteam dat, het gaat om expertise die gewoon niet aanwezig is. Wie bepaalt wat de inzet is? Dat zijn natuurlijk in eerste instantie de gemeenten die wel doorhebben dat er iets niet aanwezig is, maar zoals u maandag ook heeft gemerkt, laten we het Bureau KAW uit Groningen, laten we onze Uitvoeringsagenda opstellen en zij maken dus ook de analyse van wat zou nou waar kunnen helpen om plannen verder te trekken. Dat is ook niet zo dat wij dat helemaal zelf bepalen, er wordt dus extern gevalideerd wat is nou goede inzet? En dat kan soms gewoon simpel zijn dat er ergens geen projectmanager op een bepaald ontwikkelingsproject zit, of het gaat om een hele specifieke expertise als het gaat om een herstructureringsproject dat elders in het land al eens heeft plaatsgevonden. Iets soortgelijks, waardoor wij misschien iemand uit de rest van het land kunnen inhuren. Het wordt gewoon van geval tot geval bekeken. Welke expertise is er nou nodig als op menskracht de bottleneck zit om van plannen tot wonen te komen? Daar komen we in onze Uitvoeringsagenda ook op terug, hoe dat zich precies uit vertaalt. De heer Van de Weg...

De heer Camies: Als ik er nog een opmerking mag maken.

De voorzitter: Nee meneer Camies, u had al vijf vragen gesteld in plaats van een. In het Presidium hebben we zo afgesproken dat er maar een verduidelijkende vraag mag komen, dus we gaan niet een discussie ervan maken. Maar hij komt sowieso terug in de Staten, dus dan krijgt u nog meer dan genoeg gelegenheid voor.

De heer Camies: Goed, dan wachten we tot de Staten.

De voorzitter: Gedeputeerde gaat u verder.

Gedeputeerde Kuipers: De heer Van de Weg vroeg mij nog specifiek naar sociale woningbouw. Dat staat ook zeker bovenaan ons radar en dat heb ik ook opgemerkt, dit is geen twaalf-plus-een uit twaalf gemeenten plus een provincie aanpak. De corporaties zijn van begin tot eind betrokken geweest bij het opstellen van deze Woonagenda. En we vragen natuurlijk heel veel van onze corporaties als het gaat om het bouwen van nieuwe woningen, om het verduurzamen, om levensloopbestendig maken. Dat is ook een van de dingen waar wij juist op lobbyen, het afschaffen van de verhuurdersheffing. Dat is geld van de Drentse huurder en we vinden dat dat ook in Drenthe aan huurwoningen moet kunnen worden geïnvesteerd. En wat ik al zei, basis voor wat we precies gaan doen is, zijn de woningvisies van de gemeenten. En vervolgens ook de prestatieafspraken die zij maken met de woningcorporaties, over wat er de komende jaren gerealiseerd kan en gaan en mag worden. Dus daar trekken we ook zeker gezamenlijk mee op. En als u het thema 'Een gezamenlijke lobby' ziet, de woningcorporaties hebben een aparte, hebben een gezamenlijke lobbystrategie gemaakt met de gemeenten ook en dat brengen we allemaal tot een. Voorzitter.

De voorzitter: Goed, dank u wel. Daarmee zijn we nog gekomen aan het einde van de behandeling van agendapunt 8, de Woonagenda. Komen wij bij agendapunt 9. Ja, wij zullen even 2 minuten schorsen om iedereen weer in de spotlight te zetten. Ja, maar ik kan ook wel gerust al beginnen te praten, toch?

9. Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34; Statenstuk 2020-957

De voorzitter: Wij gaan behandelen de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34, Statenstuk 2020-957. En dat wordt uiteindelijk ook een besluit in de Staten om de reactienota vast te stellen, de gedeeltelijke verdubbeling van de N34 vast te stellen en de milieueffectrapportage laten uitvoeren mede op basis van die reactienota, Nota Reikwijdte en Detailniveau. Bij dit agendapunt hebben zich 4 insprekers gemeld. Maar, bijzonder, dat heb ik nog niet eerder meegemaakt, er zijn een drietal insprekers die hebben hun inspraak- bijdrage op papier aangeleverd en die heeft u ook allemaal kunnen zien als ingekomen stuk B.24, B.28 en B.29. Dus die teksten worden geacht te zijn uitgesproken tijdens deze vergadering, zullen we maar zeggen. Daarnaast zijn er nog brieven onder nummer B.17, B.22 en B.23 die u kunt betrekken bij dit agendapunt. En dan blijft er dus nog een spreker over en dat is de heer Idema van Ondernemend Emmen. En wij hebben inmiddels vastgesteld, digitaal vastgesteld dat hij ergens in het elektronisch heelal hangt. En zodra zo meteen de regisseur heer Idema ook kan zien... Zie ik hem al zitten? Ja, ik zie hem ook inderdaad al zitten. Dus de heer Idema krijgt dus van mij als eerste het woord en mag dan zijn inspraak daarbij leveren. Als het goed is, is hij ook geïnstrueerd dat het ten hoogste vijf minuten mag duren. En daarna is er dan nog wel een gelegenheid om eventuele vragen te stellen aan de heer Idema. Dus ik kijk even naar mijn regisseur. Is alles voor mekaar? Hij steekt zijn duim op. Dat betekent dat wij nu dus de eerste gaan naar de heer Idema van Ondernemend Emmen. Het woord is aan u.

De heer Idema (inspreker): Ja dank u wel. Ben ik goed verstaanbaar?

De voorzitter: Hier heel erg goed verstaanbaar.

De heer Idema: Oké, helemaal goed. Voorzitter, Statenleden, commissieleden, u heeft vanmorgen trouwens deze zienswijze ook al digitaal ontvangen vanuit de griffie. Ik ga toch nog even ook normaal inspreken. Ondernemend Emmen pleit al vanaf 2010 voor de verdubbeling van de N34 van Coevorden tot Groningen. En het stuk Coevorden-Emmen wordt verdubbeld, is in 2021 gereed, waarvoor dank namens het gezamenlijk bedrijfsleven uit Coevorden en Emmen. Waarom opnieuw inspreken?

Nieuwe ontwikkelingen zijn onder andere de groeiende samenwerking in de regio's en het ontstaan van duidelijke clusters: Netwerkstad Twente, regio Zwolle en regio Assen- Groningen. Ja en Emmen ligt daartussenin. En voorkomen moet worden, dat het een perifeer gebied blijft met weliswaar een hoog aangeschreven Hogeschool met enkele specialistische en innovatieve topopleidingen, maar met zo'n 1800 studenten, waarvan een deel uit het aangrenzende Duitse gebied, uiterst kwetsbaar. Tegelijkertijd is Emmen in het kader van het gedachtegoed van de uniciteit van het Noorden ook een enorm groeipotentieel en dat mag, moet gefaciliteerd worden namens Ondernemend Emmen. Ja, wat is dan Emmen? Emmen is de maakstad van Noord-Nederland, toch met een kwetsbare economie en voor velen nog steeds een soort van uithoek en hoort eigenlijk nergens bij, zie de regio's. Conjunctuur volgt de infrastructuur. En dat dit positief werkt, hebben we gezien door verdubbeling van de N37 naar A37. Emmen ligt vanuit het westen ineens gevoelsmatig dichterbij, maar de stromen uit Twente en de regio Zwolle, van en naar Groningen, gaan Emmen voorbij of verlopen moeizaam. Een vierbaansverbinding tussen Enschede, Emmen en Groningen zou de ultieme wens zijn. Staat ook in het commissierapport 'Vierkant voor Werk', is ook uitgebracht door de Commissie Vollebrect. Maar laten we eerst een vierbaans- verbinding Emmen-Groningen realiseren en daarmee een ruit van vierbaans- verbindingen tussen de grote kernen van Noord-Nederland Zwolle-Emmen-Groningen- Leeuwarden-Zwolle gaan maken. Afsluitend. Voor de toekomst van de regio is bereikbaarheid essentieel voor een goed en bereikbaar aantrekkelijk woonmilieu. De verdubbeling van de N34 brengt niet alleen kennis en kunde Groningen-Emmen dichterbij. Ze heeft de potentie om voor een groot gebied aan weerszijden van de Hondsrug de ontsluiting te worden die nodig is om verdere ontwikkeling van dit gebied aan te jagen en daarmee de ontvolking tegen te gaan. Samen met de aanleg van de Nedersaksenlijn vormt dit infra-structurele duo straks een nieuwe infra-structurele ruggengraat voor de noordelijke grensregio tussen Enschede en Groningen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Idema. Ik ga even kijken of er commissieleden zijn die een vraag aan u hebben. Ik wacht even, totdat iedereen dat..., ik zie een tweetal handjes. De heer Berends Partij van de Arbeid, gaat uw gang.

De heer Berends: Dank u voorzitter. Dank u de heer Idema. Zoals u weet is het communicatieproces ontzettend van belang bij dit soort historische onderwerpen. Welk rapportcijfer wilt u geven op de schaal van 1 tot 10 voor het communicatie- proces, hoe dat tot nu toe verlopen is? Want er is een keur aan instrumenten ingezet, klankbordgroepen, inloop- bijeenkomsten enzovoorts. Dus mijn vraag, welk rapportcijfer zou u geven?

De heer Idema: Ik geef voor het hele traject een 9, want ik heb zelf onderdeel uitgemaakt van de klankbordgroep. Ik ben bij de informatiebijeenkomsten geweest, zowel in Emmen geloof ik, ook als in Dalen over de aanleg van de N34, bij Coevorden. Dus ik heb meermalen met diverse partijen aan tafel gezeten. Bijvoorbeeld de Milieufederatie, burgers, boeren, buitenlui, alles wat gelegen is aan de N34. Daar heb ik trouwens iedere keer als enige gepleit voor de volledige verdubbeling van de N34 trouwens. Maar een 9. Complimenten voor de ambtelijke organisatie en de heer Bijl.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV. Mevrouw Udinga heeft een afwijkend handje.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik hoop dat ik goed verstaanbaar ben, want ik was

De voorzitter: Nee, harder.

De heer Vorenkamp: Harder? Oké. Dank u wel meneer Idema voor het... Kijk, ja. U heeft een cijfer gegeven voor de communicatie, een 9, maar dan zou ik graag van u een cijfer willen hebben voor het

plan. Want u breekt een lans voor een volledige verdubbeling, wat wij ook al jarenlang doen, vanaf 2011. Ik denk dat het heel belangrijk is voor het oosten van Drenthe. Ook belangrijker dan die Nederlands-Duitse lijn, dat boemeltje tussen Emmen en Groningen. En we zijn, we hebben op dit moment dus niet het plan om volledig te verdubbelen, maar om daar een paar passeerstroken aan te brengen. Wat voor cijfer geeft u dit plan?

De heer Idema: Ja, laat ik zeggen dat ik oprecht blij ben dat er nu eindelijk die discussie wordt gevoerd, want die was voor jaren terug niet mogelijk. In 2010 was het niet mogelijk om te praten over verdubbeling Emmen-Groningen. Nou, daar is om allerlei redenen verkeerstechnisch, het aantal ongelukken, dodelijke ongelukken, snelheid, et cetera, et cetera, is er eindelijk toch wel werk gemaakt voor het partieel verdubbelen op bepaalde gedeeltes van de weg. Dit is wat ons betreft het begin, maar niet het eind. Wij zijn als Ondernemend Emmen altijd gewend om te praten, niet alleen in tussenoplossingen, maar wij komen ook altijd met het eindplaatje. Stip op de horizon. En wij vinden de eerste aanzet goed, maar we willen toch de commissieleden/Statenleden en ook het college van GS toch meeneemen, dat als er geen enkele discussie was over de nut en noodzaak, met name op de financiën, dan zouden wij pleiten voor een volledige verdubbeling van Emmen naar Groningen, net zoals jullie ook al geld hebben uitgetrokken voor Emmen en Coevorden. Daar ligt dat wat minder gevoelig, ik weet het, ik ken de hele discussiehistorie, de discussie om de Hondsrug, maar oké, ik ben in ieder geval blij al met het begin, maar dat is wat ons betreft niet het einde. Maar ik ben in ieder geval blij dat we beginnen.

De voorzitter: Dan, even kijken, mevrouw Udinga, VVD.

Mevrouw Udinga: Ja dank u wel mijnheer Idema voor uw inbreng. Fijn dat u het opneemt voor de ondernemers in deze regio. U heeft aangegeven wat uw voorkeursvariant is. Kunt u ook aangeven wat het gevaar zou zijn als zou worden besloten dat helemaal geen verdubbeling plaats gaat vinden? Want dat is ook een van de varianten die voorligt, die gaat onderzocht worden. Wat is daar het gevaar van?

De heer Idema: Het gevaar is dat het dan, dat met name op bepaalde stukken, die niet worden verdubbeld, maar eigenlijk wordt het niet verdubbeld, maar er worden drie rijstroken 2-1, 2-1, 2-1, dat wordt keurig aangegeven. Maar ik heb er wel ervaring mee, ik ben regelmatig in Duitsland, daar zie ik het ook. Op zich werkt het, maar op het moment dat het wat druk is of wat dan ook, weet iedereen wanneer men in kan halen en dan begint het bumperkleven et cetera, et cetera. Om nou te zeggen dat het er echt veiliger van wordt, het rijdt af en toe wat onrustiger. Op het moment dat er niet volledig wordt verdubbeld, dan missen ze denk ik de boot. Want enerzijds qua verkeersveiligheid, maar ook anderzijds qua imago. Maar hoe je het wendt of keert, op het moment dat de bedrijven zich willen gaan vestigen in deze regio, kijken ze niet naar de oost-westverbindingen, maar ze kijken naar de noord-zuidverbinding. Ik heb het niet opgeschreven, maar in alle rapporten staat het, zowel in Enschede als Groningen, dat zijn topsectoren-locaties, het zijn toplocaties. Daartussenin ligt Emmen. Daar zul je wat mee moeten. En als ik het heb over Emmen, dan heb ik het niet alleen over Emmen, maar ook over Coevorden, ik heb het over Hoogeveen, ik heb het ook over Hardenberg. Dit is echt zo. We zitten er middenin. Het kan niet zo zijn dat ze aan ons voorbij rijden, want bedrijven willen gewoon met name ook grote directeurs van grote bedrijven, kijken eerst van, wat voor weg gaat er naartoe. Op het moment dat het een tweebaansweg is, zeggen ze, ja we komen gewoon niet, het is ons te onveilig. Er worden andere afwegingen gemaakt door bedrijven dan wij kijken naar onze eigen provinciale wegen. Ik zou het een gemiste kans vinden, ook economisch gezien. Want Emmen is keurig ontsloten, behalve aan de noordkant. En dit is al jaren zo, helaas. Aan de zuidkant wordt het trouwens goed opgelost hoor.

De voorzitter: Prima, dan hebben we nog een vraag van mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja dank u wel voorzitter. Meneer Idema, u heeft het over de aansluiting ook naar het zuiden toe van Emmen. Nou is daar ook de provinciale weg in Overijssel is aangepakt en we hebben daar niet gekozen voor een verdubbeling, terwijl u wel zegt dat het een hele goede oplossing is. Kunt u dat toelichten?

De heer Idema: Ik heb bij, Hardenberg heeft u het over hè? Daar heb ik niets van gezegd hoor, want ik beperk me alleen datgene wat ik weet en dat is van Emmen naar Coevorden. Die wordt verdubbeld. En ik weet dat er gesprekken hebben plaatsgevonden tussen het college van GS van Drenthe en Overijssel om de weg naar Hardenberg vierbaans te verdubbelen. Alleen daar gaat de provincie Drenthe natuurlijk niet over. Maar ook dat is een van onze wensen. Maar wij kunnen als Emmen, Ondernemend Emmen wel gaan wensen dat er in Overijssel wat gaat gebeuren, maar daar zijn andere partijen die daarover gaan. Het staat wel op ons lijstje.

De voorzitter: Goed. Daarmee zijn alle vragen gesteld. Ik dank de heer Idema voor zijn inspraakreactie en het beantwoorden van de vragen. U mag natuurlijk uiteraard nog de komende uren bijwonen wat wij hier allemaal over gaan zeggen. En we gaan zo eens even een rondje maken om te horen wat de commissieleden vinden van deze Nota Reikwijdte en Detailniveau. En daarbij beginnen we bovenaan mijn lijstje en dat is de heer Pruischer van de ChristenUnie. En als hij het woord gevoerd heeft, is de beurt aan de heer Pragt van D66. Maar nu eerst de heer Pruischer.

De heer Pruischer: Wat bijzonder dat ik bovenaan uw lijstje sta voorzitter. Dat is ook voor het eerst vandaag. Maar goed, fijn dank u. Bij het vaststellen van de startnotitie heeft de ChristenUnie aangegeven goed onderzoek essentieel te vinden. In het bijzonder het onderzoek naar nut en noodzaak. Daarbij hebben we aangegeven belang te hechten aan de vraag wat is toekomstbestendig? En ook daarbij volgens ons een evenredigheidstoets, staat de oplossing in verhouding tot het beoogde doel. Vandaag zijn we dus weer een stap verder in dat proces met de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Voordat ik inga op de vraag of we daarmee het werk in kunnen, even een aantal zaken uit dat onderzoek. En dan houd ik de drieslag aan: verkeersveiligheid, doorstroming en het OV. Belangrijkste reden voor de aanpak van de N34 ligt bij veiligheid. De weg scoort hoog op ongevallendichtheid en de analyse laat zien dat dit primair wordt veroorzaakt door ongevallen met uitsluitend materiële schade. In de volksmond blikshade. In de verdere onderbouwing van de alternatieven en ook in de reacties op de inspraak geeft het college aan dat het gaat om het verminderen van dodelijke slachtoffers. En hoewel dat heel nobel is, gaat het in totaal om 2% van de ongelukken en 8 dodelijke ongevallen in 7 jaar tijd. Hoewel ook dat natuurlijk altijd teveel is. Wanneer we de weg gedeeltelijk zouden verdubbelen, zal dat afnemen met 25%. Dat klinkt veel, maar dat betekent dus een afname van 8 naar 6 dodelijke gevallen in 7 jaar tijd. Het daadwerkelijke effect is dus gering. Als je dan die evenredigheidstoets daar ook toe past, wat ik net zo noemde, moeten we onszelf wel afvragen of dat nou de voldoende onderbouwing is voor de investering van bijna € 60 miljoen. Kijk, ik kan mevrouw Udinga weer zien meneer de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer. Pragt D66 en daarna de heer Berends van de Partij van de Arbeid.

De heer Pruischer: Er was een interruptie dacht ik.

De voorzitter: Een interruptie, mevrouw Udinga.

De heer Pruisscher: Ja, ik was nog niet klaar hoor.

De voorzitter: Waarom gebruikt u uw blauwe handje niet?

Mevrouw Udinga: Ik heb geen blauw handje, want ik kijk op mijn iPad. Dus vandaar dat ik een beetje zo doen.

De voorzitter: Van daar. U maakt me helemaal in de war.

Mevrouw Udinga: Excuus.

De voorzitter: Dus een interruptie van mevrouw Udinga op de heer Pruisscher. En daarna gaat de heer Pruisscher nog verder met zijn betoog.

De heer Pruisscher: Dat was wel de bedoeling ja.

De voorzitter: Moeten de tellers ook weer opnieuw ingesteld worden hierzo. Mevrouw Udinga gaat uw gang.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. Ja, ik hoor die cijfers van meneer Pruisscher over het aantal ongevallen en ik heb daar toch een andere mening over en ik ben wel benieuwd naar hoe hij die duidt. Want als ik lees dat er in de afgelopen 6 jaar 300 ongelukken plaats hebben gevonden, waarvan 44 met ernstig letsel en ik heb 10 doden, dan denk ik 6 jaar 300 ongevallen. Dat zijn er 50 per jaar. Dat is elke week 1. Vindt u dat niet veel?

De heer Pruisscher: Meneer de voorzitter, ik haal mijn cijfers gewoon uit bijlage 2 van het rapport, of van de Statenstukken. Ik weet niet waar mevrouw Udinga ze vandaan haalt, maar dat zou misschien helpen als we dezelfde pagina vast aanhouden. Dan zie je dat soort cijfers gewoon terug.

Mevrouw Udinga: Maar mijn vraag was, vindt u 1 ongeluk per week op een weg niet heel erg veel?

De heer Pruisscher: Jazeker wel, maar de vraag is welke verhouding wij nou aanbrengen tussen de beoogde doelen en de investeringen die we daar tegenover stellen. En ik hoor in de argumentatie van het college steeds terug dat het om dodelijke slachtoffers gaat en dat dat de hoofdmoot is.

Mevrouw Udinga: En dan mijn laatste vraag. Als dat 25% zou verminderen, dan is dat een kwart minder dan die 50 per jaar. Dus dan is het niet 1 per week, maar is dat 1 per maand.

De heer Pruisscher: Nee, die kwart gaat niet op voor de andere schade, daar is de reductie nog weer minder.

De voorzitter: Oké. Ik heb nog een interruptie, van de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Ja dank u voorzitter. Gericht aan de heer Pruisscher uiteraard. U vindt het aantal verminder..., de vermindering van het aantal ongevallen vindt u te laag, 25%. Oké. Bent u dan eigenlijk niet voor een mogelijkheid om dat aantal ongevallen veel verder te beperken? En zeker als dat ook betaalbaar zou kunnen.

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Ik heb niet gezegd dat ik de vermindering te beperkt vind. Ik heb wel de vraag gesteld of de gestelde investering daartoe in verhouding staat. Maar als de heer Vorenkamp een voorstel heeft om voor nog minder kosten nog meer slachtoffers te besparen, ja, dat klinkt natuurlijk wel heel aantrekkelijk.

De voorzitter: En dan mag u doorgaan met uw betoog, meneer Pruisscher. ...

De heer Pruisscher: ik zag meneer Vorenkamp neigen, maar dan ga ik door. Voorzitter...

De voorzitter: Meneer Vorenkamp moet eerst zijn handje opsteken en dat doet hij niet.

De heer Pruisscher: O, kijk. Dan voorzitter, de doorstroming.

De voorzitter: Ja, nou komt hij met zijn handje. Ik was er al bang voor. Meneer Vorenkamp PVV, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Ja, wat dacht je wat, voorstel. Het voorstel zal zeer betaalbaar zijn en hoeft niet uit eigen pocket, of direct uit de pocket gehaald.

De voorzitter: Wij zullen zien.

De heer Pruisscher: Nou wordt het natuurlijk heel interessant voorzitter. Ik ga verder met de doorstroming. De belangrijkste reden voor de aanpak van het verkeersplein Gieten. De huidige praktijk laat gewoon zien dat dit niet werkt. Het loopt vast en ook in de prognoses zien we dat het knooppunt ernstige vertraging oplevert tot wel 16 minuten. Reden dus om dat aan te pakken. Als we het dan hebben over de doorstroming wordt er ook een interessante opmerking gemaakt over de N34. Namelijk dat de berekeningen laten zien dat er tot 2040 nergens problemen ontstaan. Anders gezegd, de capaciteit is dus ook in de toekomst voldoende. Wel wordt dan de opmerking gemaakt, dat we dan de maximale snelheid waarschijnlijk niet kunnen halen, maar de winst is daar 3 à 4 minuten op het hele traject. Dus ook daarvoor lijkt de onderbouwing mager wat ons betreft. Dan voor wat betreft het verbeteren van het OV. Ook dat is natuurlijk gebaat bij een goede doorstroming op de N34. En wederom lijkt daar het probleem zich te concentreren rond Gieten. Dus is een aanpak logisch. Waar wij overigens ook op willen wijzen, is de toezegging om niet mee te kijken naar de gevolgen op het OV, maar ook te kijken naar de investeringen in de kwaliteit van het OV zelf, om de situatie op de N34 te verbeteren. Graag reactie daarop. Voorzitter, resumerend hoort u bij ons toch nog steeds grote terughoudendheid als het gaat om het enthousiasme voor de aanpak van deze weg. Maar we blijven ook vinden dat goed onderzoek essentieel is en ook op de effecten voor het woon- en leefmilieu, bodem en water, ecologie en de ruimtelijke kwaliteit. Dus wat met de m.e.r weer onderzocht moet worden. Voor wat betreft...

De voorzitter: ik heb een interruptie van mevrouw Potharst, de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Zou meneer Pruisscher nog kunnen aangeven wat de ChristenUnie vindt van de aspecten die de MER geacht wordt te gaan onderzoeken? Want u zegt, landschapskwaliteit vinden wij belangrijk, maar ook milieuaspecten. Komt wat u betreft alle belangrijke aspecten die de ChristenUnie vindt, daarbij aan bod zoals het nu in het voorstel staat?

De heer Pruisscher: Ja voorzitter, als ik de Nota bekijk, dan zijn dat aanzienlijk veel punten vanaf pagina 42, waaronder ook de bodemkwaliteit, de waterkwaliteit. Er komt ook ecologie en een groot aantal zaken voorbij, waaronder ook de Natura 2000-gebieden. Ik heb daar zelf in ieder geval niets bij gevonden dat daar nog iets miste, voorzitter. Tot slot. Voor mijn betoog zou ik nog willen vragen of we

binnen de reikwijdte van de MER. ook zouden kunnen kijken naar de alternatieven voor het verkeersplein Gieten, zonder dat daarbij een traject onderzocht wordt. En dat we dus kunnen zien wat alleen de gevolgen van Gieten zijn en dan kijken wat de trajecten daaraan toevoegen. Graag een reactie daarvan op, daarop, door de gedeputeerde. En dat was het wat mij betreft. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pruischer. Gaan we naar de heer Pragt van D66 en daarna de heer Berends van de Partij van de Arbeid.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. D66 ziet het belang van de N34 als belangrijke noord-zuid route tussen Groningen, Emmen en Coevorden. En D66 is dus ook voor een veilige verbinding. Maar de N34 loopt door het hart van het UNESCO Geopark de Hondsrug en door of langs diverse natuurgebieden, zoals nationaal park Drentse Aa. En dat vraagt om extra aandacht voor landschappelijke en natuurlijke gevolgen van een eventuele verdubbeling van de N34. In de 'Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34' worden twee afzonderlijke vraagstukken samengevoegd. Namelijk de doorstroming op de N34 en de veiligheid van de N34. Is dit wel logisch en verstandig, mede gezien de vele zienswijzen die zijn ingediend? Voor het aanpakken van de rotonde Gieten is praktisch iedereen het er over eens dat dit zo snel mogelijk dient te gebeuren. Wat D66 betreft beginnen we morgen met bouwen. D66 stelt daarom voor om de verdere procedure, inclusief m.e.r., in twee gedeeltes te gaan organiseren. Een betreffende de aanpak rotonde Gieten en een voor de gedeeltelijke verdubbeling van de N34. De reden hiervoor is, dat de aanpak van de rotonde Gieten geen vertraging gaat oplopen door de bedenkingen en bezwaren die er zijn voor de gedeeltelijke verdubbeling N34. Als we kijken naar de doorstroming op de N34, dan kun je het volgende concluderen. Uit de bijgevoegde bijlagen is duidelijk dat de doorstroming op de N34 niet goed verloopt door twee knelpunten, namelijk knooppunt Gieten en de aansluiting met de A28. Het aanpassen van de rotonde Gieten kan op vrijwel iedereen instemming rekenen. Ook D66 kan instemmen met het aanpassen van de rotonde Gieten. Wel heeft D66 de vraag waarom de variant van dive-nder niet meegenomen wordt in de verdere uitwerking. We begrijpen dat de dive-nder misschien de duurste oplossing is, maar als het voor de leefomgeving, geluidsoverlast en ruimtelijke inpassing verreweg de beste oplossing is, dan kan geld toch niet alleen leidend zijn? Uit verkeersonderzoek deel 2 alternatieven N34 in bijlage 3 op pagina 20 eerste alinea blijkt, dat de N34 tot 2020, tot 2040, het vervoersaanbod met de huidige 2x 1 rijstroken prima verwerken. Vooral na de aanpassing van het knooppunt Gieten, of rotonde Gieten. D66 concludeert dan ook dat voor de doorstroming van de N34 een verdubbeling niet noodzakelijk is. Betreffende de veiligheid van de N34. Elk ongeval met letsel of slachtoffers is er een teveel. En het is goed om te kijken hoe we dat kunnen voorkomen of in ieder geval te verminderen. Maar hoe onveilig is de N34 ten opzichte van andere wegen? Ook zoals de heer Pruischer dat stelde. Als je kijkt naar de cijfers in het verkeers- onderzoek deel 1, nut en noodzaak maatregelen N34 bijlage 2, op pagina 27 tabel 4.1. Daar valt op dat er relatief veel blikshade is op de N34, dat deze blikshade ongelukken vooral plaatsvinden rondom knooppunt Gieten en de aansluiting op de A28, pagina 32 figuur 4.5. Als we enkel kijken naar de ongevallen met letsel en slachtoffer, dan blijkt dat N34 zelfs iets beter uit cijfers komt dan vergelijkbare wegen in het noorden. Ongevallen bij kilometerweglengte met letsel of dodelijke ongevallen zijn op de N34 0,7, N48 0,9. N36 0,8 en N33 0,8. Dus hoe onveilig is de N34? Over de veiligheid en de oplossing hiervoor zijn wel erg veel bedenkingen en bezwaren te lezen in de diverse zienswijzen. Ook D66 vindt dat er te weinig gekeken wordt naar alternatieven en dat de verdubbeling alleen maar als oplossing wordt aangereikt. Afgelopen maandag tijdens de bijeenkomst is toegezegd door de gedeputeerde, dat de cijfers van ongevallen met letsel betreffende N33 van voor en na de verdubbeling worden verstrekt aan de Staten. Kan de gedeputeerde aangeven wanneer dit zal zijn en of dit voor de volgende PS-vergadering zal zijn? Tevens verwijzen we, ze... tevens verwijzen ze naar de N47 in Zeeland, waar een scheiding is aangebracht tussen de twee weghelften zonder de weg te verbreden,

hoeft te worden, en dat die zeer succesvol is. Is de gedeputeerde hiermee bekend en is dit toepasbaar voor de N34? Zo ja, zou mooi zijn. Zo nee, waarom niet? We horen graag van de gedeputeerde. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pragt. Dan is het woord nu aan de heer Berends van de Partij van de Arbeid, gevolgd door de heer Omlo van het Forum voor Democratie.

De heer Berends: Zeer bedankt voorzitter. Ja goed, aan dit onderwerp is al een heel proces vooraf gegaan. Het is een lange weg. Afgelopen maandag hebben we ook de nodige informatie over dit onderwerp ontvangen en ik hoop dat de gedeputeerde ook de complimenten wil overbrengen aan de ambtelijke staf, want het heeft voor onze fractie weer veel verheldering gegeven. En ja goed, in de beleidsbrief staat ook al dat het zal bijdragen aan een gunstiger vestigingsklimaat van bedrijven en dat is van belang voor een krimp-regio. De heer Idema die insprak net, die heeft daar ook op gewezen, gezien het belang van de Dutch TechZone bijvoorbeeld. Een volgend punt wat wij willen benadrukken, is dat, het kwam al aan de orde, het intensief overleg dat geweest is. Er is een keur aan middelen ingezet. En ik heb natuurlijk namens mijn fractie net niet voor niets gevraagd aan de heer Idema welk rapportcijfer hij zou geven. Hij geeft maar liefst het rapportcijfer 9. Terwijl aan de andere kant, ja goed we hebben de inspreekreacties, de schriftelijke, ook gelezen, daar lees je toch andere termen. En we weten allemaal effectiviteit is kwaliteit, maar acceptatie. En die acceptatiekant, ja, daar valt misschien toch wat aan te verbeteren. We zeggen dan, hoe kan het dan toch dat de ene partij, in dit geval de inspreker, een 9 geeft, terwijl je de ingesproken, of de reacties, de schriftelijke reacties, lees je toch zware termen als zelfs mogelijk onbehoorlijk bestuur, gaat om puur prestige. Met andere woorden het ademt een dwaling of is toegeschreven naar de verdubbeling. Ik wil ook graag van het college weten hoe zij daar denkt mee om te gaan. Wat ons betreft wordt er een extra investering gedaan op die acceptatiekant. Dus waarom communiceren in dit geval, de interactie opzoeken, ook in coronatijdperk? Want je hebt kortom, de technical engineering die is goed. Sweco heeft een keurig rapport opgeleverd wat ons echt veel inzicht geeft, maar de social engineering is dus ook van groot belang. En dan willen we graag een extra investering, want als je dat doet volgens ons, dan loont dat de moeite. Want je investeert aan het begin, en op het eind win je er mee, want hopelijk voorkom je daar allerlei juridische processen mee en dat brengt alleen maar een hogere kosten met zich mee. Voorzitter, het mag duidelijk zijn dat PvdA ook vindt, mede op basis van de informatie van afgelopen maandag, dat het onderwerp wel integraal wordt benaderd. Dus zowel de verkeerssituatie- kant als de leefomgevingskant. En als laatste onderdeel wil ik graag benoemen dat, wat ons betreft hebben wij een positieve houding ten opzichte van uw advies. In PS hoort u daar natuurlijk meer over. Dus als je het hebt over het vaststellen van Reactienota, de NRD, de gedeeltelijke verdubbeling NR4 en de N34 dus vaststellen en uitvoeren van de MER. Met andere woorden, in 2022 is pas de voorkeursvariant aan de orde, terwijl sommige indieners van een brief doen voorkomen dat je dat nu al vastlegt. Dat is dus niet zo. Nee, de voorkeursvariant is in 2020. Het gaat dan ook om een bedrag van max. 90 miljoen, dus dat is veel. Is ook veel emotie mee gemoeid. Is ook niet erg, want het gaat om een historisch besluit. Maar dat vindt dus pas plaats in 2022. En ja, zelfs niets doen is een optie, dat is ook wel genoemd, of vier trajecten verdubbelen. Het komt allemaal in beeld in de MER, mogelijk met tussen varianten, als gevolg van bijvoorbeeld de archeologische waarde. Voorzitter, en verder is het, dit is het laatste dan, een en ander is ook conform het coalitieakkoord pagina 21, en als betrouwbare partij houden wij ons daaraan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Berends. Bijna op de seconde precies. De heer Omlo, Forum voor Democratie en daarna mevrouw Udinga VVD.

De heer Omlo: Ja dank je wel voorzitter. Allereerst dank aan de bijdrage van de sprekers, zowel digitaal als op schrift. Al ver voordat onze partij onderdeel werd van deze politieke arena, staat de N34-

verdubbeling ja of nee en het verkeersknooppunt Gieten al op de agenda. Jaren wordt er al gesproken, en in het publiek debat en op alle niveaus binnen de verschillende overheden. Over een paar zaken zijn veel partijen het eens. En dat is dat de N34 van groot belang is voor de hele provincie, voor wat betreft mobiliteit, economische ontwikkelingen en bereikbaarheid. Ook zijn veel partijen het erover eens, dat de N34 nog veiliger dient te worden. Afgelopen jaren is er behoorlijk ingezet op de veiligheid door de op- en afritten van deze weg aan te pakken. Dit heeft de doorstroming en veiligheid zeker verbeterd, echter nog niet voldoende. Voorzitter, voor ons ligt de 'Nota Reikwijdte en Detailniveau N34'. Hiervan gaat ons Forum- hart sneller kloppen. Immers, de kans bestaat dat er wordt geïnvesteerd in infrastructuur. Ik noem bewust 'de kans', gezien de recente uitspraak van de gedeputeerde Bijl op RTV Drenthe, dat alle opties nog open liggen. Ligt de optie tot helemaal geen verdubbeling ook nog serieus op tafel? Onze fractie is trouwens ook wel benieuwd naar hoe de fractie van GroenLinks hierin staat, gezien hun reactie op RTV Drenthe. Al lezende in het NRD en bij de grote stukken, valt ons op dat dit een enorm project is, die veel belangenorganisaties, belanghebbenden, bewoners en gebruikers aangaat. Participatie en inspraak zijn van enorm belang bij een dergelijk groot ingreep in onze provincie. Dit werd ook duidelijk tijdens de infosessies van afgelopen maandag. Dat het NRD van 5 maart tot 15 april ter inzage heeft gelegen op verschillende plekken in onze provincie, vragen we ons wel wat af, is dit niet wat kort voor zo'n toch ingrijpend en langdurig project? Gezien de ingediende zienswijzen van de verschillende belangengroepen en de verschillende overleggen van provincie met het klankbord focusgroepen, lijkt dit project toch een schoolvoorbeeld te worden van het betrekken van de belanghebbende. Participatie en inspraak is dus wel degelijk mogelijk bij grootse projecten. Waarom wil dit bij zonneweide- en windmolenparken dan maar niet van de grond komen? Ik kan me nog een werkbezoek van het begin van onze periode herinneren met de ambtenaar. Die was zeer verhelderend. Voorzitter, inhoudelijk kunnen wij snel kleur bekennen. Een infra-expert hebben wij niet binnen onze fractie, dus alle verkeersdeskundige adviezen met betrekking tot partiële verdubbeling, rijbaan scheiding, 2x2 profiel aangehouden dient te worden, daar gaan wij in mee. Onze voorkeur was net als het betoog van de heer Idema, de hele N34 verdubbeld zal worden, zal onze voorkeur genieten. Echter, het knooppunt Gieten dient ook aangepakt te worden. Elke euro kun je immers maar een keer uitgeven. Wat Forum betreft, stellen we de Reactie- nota en de Nota NRD vast en wordt de MER-procedure in werking gezet. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Omlo. Heeft u trouwens een microfoon om uw nek hangen?

De heer Omlo: Ben ik luid en duidelijk? Zo beter?

De voorzitter: ja dat scheelt een hoop herrie. Als u beweegt en spreekt tegelijk is dat heel veel herrie.

De heer Omlo: Ik doe mijn best.

De voorzitter: We gaan naar mevrouw Udinga, VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. De VVD vindt al sinds 2016 dat onderzocht moet worden wat de problemen met de N34 zijn en hoe deze het beste opgelost kunnen worden. Wij zijn ook geen verkeersdeskundigen, dus besteed ik dit uit aan mensen die er verstand van hebben. Daarbij worden alle belanghebbenden uitgenodigd om mee te denken en hun mening te geven. En zo krijg je dus ruim 500 pagina's aan ideeën en suggesties. Veel mensen en organisaties zijn betrokken of hebben een mening over het al dan niet gedeeltelijk verdubbelen van die N34. Zo ook de VVD. De bereikbaarheid van dorpen, steden en voorzieningen is sterk bepalend voor de leefbaarheid van Drenthe. In een platelands provincie als Drenthe hebben we de auto daarbij hard nodig. De N34 is niet alleen een verkeersader, de N34 heeft ook een belangrijke economische functie. Het is van belang dat de regio aan-

trekkelijk is en blijft om te wonen, werken en recreëren en aantrekkelijk blijft als toekomstige vestigingsplaats voor bedrijven. Op de N34 rijden daarnaast ook dagelijks 360 bussen heen en weer, voornamelijk gevuld met studenten en scholieren en ook zij zijn gebaat bij een veilige, snelle verbinding naar hun school of stage. De N34 is dus een belangrijke regionale stroomweg en bedoeld om zoveel mogelijk verkeer veilig te bundelen, verwerken en door te laten stromen. Op die manier wordt voorkomen dat alternatieve routes worden gekozen. Maar, die N34 stroomt niet goed door en is zeker niet veilig. De afgelopen 6 jaar vonden dodelijke ongelukken plaats, 44 met ernstig letsel en meer dan 300 gevallen met blikschade. Dat moet anders. Maar wat is er dan nodig? Welke gevolgen hebben de verschillende varianten en hoe moet een en ander vorm krijgen? Welke variant komt als beste uit de bus? Dat gaan we zien in de volgende MER, waar nu het startschot voor wordt gegeven. Allerlei vragen worden daarin beantwoord, zoals het effect op de natuur, de stikstof en de geluidshinder. Die uitkomsten, die wachten we af en nemen we mee in onze besluitvorming. Maar we denken nu echter dat de gedeeltelijke of gehele verdubbeling flink kan bijdragen aan de verkeersveiligheid, een vlotte doorstroming en de toekomst van de regio. Want dat is waar we als VVD voor gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Udinga. Gaan we naar de heer Bos van GroenLinks en daarna mevrouw Vedder van het CDA.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Goed, nogal wat leeswerk de afgelopen tijd. Maar uiteraard vinden wij het belangrijk dat we voor deze plannen een goede belangenafweging maken op basis van goede onderzoeken, adviezen en rapportages. Ten aanzien van het Sweco rapport. Je kunt je afvragen of het beeld van autonome groei nog wel klopt. In het OV zien wij geen hyperspitsen meer sinds corona. Dus we vragen, is het al bekend hoe de verkeersdruk op de N34 was ten tijde van het mini interbellum in augustus, september 2020. Wij delen de verwachting dat het verkeer na het 2025 toe zal nemen, niet. En dat heeft goede reden. Het Kenniscentrum voor Mobiliteitsbeleid gaat uit van politieke beleidskeuzes. En die keuzes gaan volgend jaar onder het eerst kabinet Klaver wel anders uitvallen. De opdracht voor het tweede onderzoeksdeel van Sweco was, bekijk de doelstellingen voor het verbeteren van verkeersveiligheid, doorstroming en verbetering OV, in het licht van het eindbeeld volledige verdubbeling. Maar deze verdubbeling is volgens het eerste deel van het onderzoek niet nodig, omdat de capaciteit nog groot genoeg is om het toenemende verkeer af te handelen. Dit eindbeeld heeft op meerdere vlakken een grote sturing gegeven aan het rapport, waardoor wij als GroenLinks, de verdere prima uitkomst van het onderzoek niet kunnen onderstrepen. De Nota Reikwijdte en Detailniveau. Die geeft een goede samenvatting van de procedure en de stappen die tot dan toe gezet zijn. Een eerste aanzet richting de MER is best veelomvattend. En we zijn ook erg blij met de keuze om advies in te winnen bij de commissie MER en wij hechten veel waarde aan de toezegging dat de adviezen van de commissie MER overgenomen worden, waarvoor dank. Als we kijken naar de uitwerking van de kosten, dan gaat de oplossing voor het knooppunt Gieten een grote hap uit het budget nemen. Inmiddels weten we allemaal dat dit soort infrastructurele projecten vrijwel nooit binnen budget blijven. Hoe staat het college er tegenover om eerst eens, indien mogelijk volgens de MER te beginnen met het knooppunt Gieten en om vervolgens pas te kijken of verdere aanpassingen nog binnen het budget kunnen passen? Dan over het advies van de commissie MER. Die was best kritisch, met volgens ons de goede intenties. Zij stelt onder andere, zij stelt onder andere dat alternatieven voor de doelen van verkeersveiligheid, doorstroming en OV over de volle bandbreedte en integraal onderzocht zullen moeten worden en met duidelijke meetbare streefwaarden en doelstellingen. Wij missen deze concrete doelstellingen in zowel het NRD, de Reactienota als in het Statenstuk. Wat willen we nou precies bereiken en onder welke waarden willen wij blijven, als je het uitschrijft in cijfers. Kan het college daar meer inzicht in geven? Op die manier worden wij beter in staat gesteld om het uiteindelijke MER. onderzoek te toetsen aan de opdracht die hiervoor ons ligt. De commissie geeft aan, dat in een aanpassing van de N34 meegenomen moet worden, dat de N34 een barrière vormt tussen waardevolle natuurgebieden. En daar zijn wij het mee eens. Wij vinden dat die mogelijkheid om de verbinding

tussen die natuurgebieden te verbeteren, meegenomen moet worden en zien graag de betrekking van de benodigde analyses tegemoet, zoals is voorgesteld door de commissie MER. De commissie wijst er volgens ons ook terecht op, dat voor het primaire doel van verkeersveiligheid, andere alternatieven in beeld kunnen komen dan verdubbeling. Wat is er met dit advies gebeurd? Of wat gaat daarmee gebeuren? De commissie is duidelijk in het betrekken van andere doelen, nevensdoelen. Wij zijn blij dat in de Reactienota ingegaan wordt op geluidshinder, stikstofdepositie en CO₂-uitstoot. Inmiddels is de stikstofcrisis dusdanig moeilijk, dat een maatregel die leidt tot een snelheidsverhoging of een gemiddelde snelheidsverhoging op, dit moment al niet mogelijk is. Kan het college op voorhand al zijn visie hierop delen? Volgens ons ligt er daarnaast een plicht tot een ecologische voortoets, die meegenomen zal moeten worden in de MER. Wat is daarop de visie van het college? En dan aangaande de Reactie- nota nog verder. Inmiddels is de klimaatcrisis te groot om te negeren. En wij zijn van mening dat men meer gebruik moet en zal gaan maken van het openbaar vervoer en minder van individuele auto's. En als dit al met auto's is, dan met klimaatvriendelijke auto's. Door corona heeft het digitaal samenkomen een dusdanige vlucht genomen, dat we anders moeten gaan nadenken over mobiliteit. En tegelijkertijd was ons bestuur zelf al van plan en heeft het Klimaatakkoord ons de opdracht gegeven, om te komen tot een regionaal mobiliteitsplan. Hoe passen de huidige voornemens tot verdubbeling in de doelstellingen van het regionale mobiliteitsplan? Voorzitter, tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Dan gaan wij naar mevrouw Vedder van het CDA en daarna de heer Moinat van de SP.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. De N34 voert een donker lijstje aan en ik zou de fractie van de ChristenUnie en D66 uit mijn hoofd eraan willen herinneren, dat ook in 2019 Drenthe de op een na gevaarlijkste verkeersprovincie van Nederland was. Dus ook al zijn er misschien N-wegen in het noorden die het nog slechter doen dan de N34, is dat wat betreft onze fractie geen reden om dan te concluderen dat met de N34 dus niets mis is. Met die onveilige situatie, daar moet ...

De voorzitter: Ik heb al een interruptie van de heer Pragt.

De heer Pragt: Wij hebben niet gezegd dat de N34 geen onveilige situaties kennen, geen ongelukken gebeuren. En onze cijfers die we hebben over de veiligheid en de werkelijkheid van de cijfers die elke gepresenteerd worden, halen we uit het rapport pagina 27. Daar staat duidelijk in dat het met name bliksschade ongelukken zijn bij knooppunt Gieten en de aansluiting A28. Dus, ik vind dat dit niet suggereert dat de hele weg erg onveilig is. Dat is volgens mij niet juist.

De voorzitter: Ik hoor geen vraag, dus we gaan rechtstreeks door naar de heer Pruisscher, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Ja, wederom eigenlijk de opmerking dat wij geen woorden in de mond gelegd moeten worden door mevrouw Vedder. En wat ik heb proberen aan te geven, is dat we ook moeten blijven kijken naar het bereiken van het doel ten opzichte van de investeringen die we willen doen. Niets afdoend aan de ernst van de weg. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Ja. Ja nogmaals, wij vinden in ieder geval dat we de situatie zeker niet moeten bagatelliseren. We hebben in Drenthe ook de ambitie 'Samen naar nul'. En dat nemen we serieus. Meneer Pruisscher, ik zeg niets over de ChristenUnie. Ik zeg iets over wat wij belangrijk vinden van onze fractie. Goed, ik ga verder met mijn betoog. Als je kijkt, als je het hebt over veiligheid, dan kom je met een hink-stap-sprong direct uit bij de verdubbelingsdiscussie. Want die is er namelijk vanwege

veiligheid. En over die verdubbeling bestaat enorm veel verschil van mening. Van helemaal niet, tot de hele weg, tot een stuk alleen bij mij in de buurt of juist niet bij mij in de buurt, maar wat we volgens mij allemaal willen, is dat de mensen die we liefhebben weer veilig bij ons thuis komen. En de conclusie dat rijbaanscheiding nodig is voor veiligheid, ligt op zich best al voor de hand. En we begrijpen ook de argumenten voor de 2x2 boven de 2x1 wegingeling. Maar de roep om een onderzoek naar een alternatief die wel veilig is maar niet leidt tot verdubbeling, vinden wij ook begrijpelijk. Want de N34 loopt immers door bijzondere gebieden en daar mogen we ook bijzondere aandacht voor hebben. En alleen al de reden, alleen al het argument voor een hoge kwaliteit van besluitvorming, zou voor onze fractie dan al genoeg zijn om te vinden dat er aan de huidige 11 gedefinieerde varianten, lopend van helemaal niets doen tot alles verdubbelen en iets ertussenin, er een variant wordt toegevoegd met een niet-verdubbelingsvariant. Bijvoorbeeld een 80 kilometer weg met blokjes in de middenberm en een algeheel inhaalverbod. Hoe pakt dat uit in de MER als we die vergelijken met de elf varianten die nu al gedefinieerd staan. Dat zeggen we niet omdat we op dit moment daar een voorkeur voor zouden hebben, maar omdat het ontbreken van zo'n variant een goeie besluitvorming straks gewoon lastiger maakt. En het zou ook recht doen aan de vele, vele insprekers, die hebben laten horen dat zij een voorkeur hebben voor zo'n variant. Mijn vraag is dan ook, kunnen wij de schriftelijke reactie op het document 'Interpretatie en uitwerking van de adviescommissie MER.' En ons specifiek, nou word ik even heel gedetailleerd, het staatje op pagina 564, interpreteren als dat er inderdaad een minimale variant toegevoegd zal worden, gezien het feit dat GS de adviezen van de commissie MER over zal nemen. En hebben we het dan over het genoemde inhaalverbod, of de 2x1 rijbaanscheiding? Kortom, hoe gaat een zogeheten minimale maatregelen variant eruitzien? En kan de gedeputeerde inderdaad bevestigen dat zo'n minimale variant aan de MER zal worden toegevoegd? Dan hebben wij nog een aantal vragen over veiligheid die ons erg bezighouden. Want dit is een langjarig traject. En zijn er nou echt geen maatregelen te bedenken, die we in de tussentijd ook kunnen nemen om de veiligheid te verbeteren? Want in het onderzoek in het NRD-rapport wordt bijvoorbeeld geconstateerd dat behalve het ontbreken van rijbaanscheiding er nog drie afwijkingen zijn van de uitgangspunten voor duurzaam, veilig wegontwerp. Namelijk, het inhaalverbod is niet consistent en herkenbaar, de obstakelvrije zone is niet overal gerealiseerd en de weginrichting bij tankstations en verzorgingsplaatsen maakt het mogelijk om te keren op de weg. Gaan we met deze zaken ook nog aan de slag? En ik moet eerlijk toegeven, ik heb niet alle 1.050 pagina's helemaal van voor tot achter door kunnen lezen, dus misschien heb ik het gemist, maar ik zie daar niets over terug. En in het antwoord op de onlangs door het CDA gestelde vragen werd onder andere geantwoord, dat waarschuwingblokjes zouden worden geplaatst tijdens het doen van onderhoud. Maar zouden we dat nou niet naar voren kunnen trekken, buiten de onderhoudswerkzaamheden om? Kortom, in een notendop. Het kan toch niet zo zijn dat we 8 jaar lang moeten wachten op veiligheidsmaatregelen, extra maatregelen, terwijl er naar onze mening wel korte termijn mogelijkheden zijn. Graag hiervoor een reactie van gedeputeerde. Verder hebben wij vragen...

De voorzitter: Mevrouw Vedder, ik ga u erop wijzen dat u door uw spreektijd heen bent.

Mevrouw Vedder: Dan houd ik mijn mond en bewaar ik de rest van mijn punten.

De voorzitter: Oké, dat gaat gemakkelijk, zegt ze. En dan is het woord aan de heer Moinat van de SP, gevolgd door de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Moinat: ging het altijd was een makkelijker. We zijn al een tijdje bezig met de N34 en de stappen die in dit stuk genoemd worden zijn allemaal volgens de afgesproken regels. Maar tegelijkertijd blijft het gevoel knagen dat we langzaam maar zeker met z'n allen naar een volledige verdubbeling gevoerd worden. En er zijn heel veel zienswijzen ingediend door niet-organisaties. Mensen dus die het op persoonlijke titel hebben gedaan, 67 maar liefst. Deze staan nog steeds overeind. Wat denkt

het college hiermee te gaan doen? Zijn we nog in gesprek of zitten we in een fase van negeren? Want zo wordt het door sommigen wel ervaren. En alle opties liggen nog op tafel, heb ik gehoord van de gedeputeerden. En dan is het, ja, dan is het... waar zit ik nou... Ik heb een regeltje overgeslagen. Ik moet zeggen dat uiteraard knelpunten als Gieten opgelost moeten worden. En een goede doorstroming en duidelijke regels zorgen voor een veiligere weg. En dan komen alle opties te liggen op tafel. Dat is door de gedeputeerde genoemd. En zeker in het kader van volledigheid en zorgvuldigheid is het toch raar dat er naast de genoemde opties niet meer gekeken wordt naar de mogelijkheid van de 80-kilometer variant. En wij denken dat dit zowel qua duurzaamheid als veiligheid een fors positief verschil kan maken. En wij zijn dan ook van plan als dat nodig is, om hiertoe een amendement in te dienen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En dan gaan we verder met de heer Vorenkamp en daarna mevrouw Potharst.

De heer Vorenkamp: Voorzitter, voorzitter, we zijn onder de indruk van het zeer gedegen werk dat verricht is en het is dan ook jammer dat het ten behoeve van, ten bate van het inspreekrecht onvoldoende ruchtbaarheid gegeven lijkt te zijn aan dit agendapunt. Dit gezien de boze brieven van de omwonenden. Dat moet in de toekomst beter denk ik. Ik stel voor, en ik zal steun krijgen van een aantal partijen hoop ik, ik stel voor om voor de aanstaande PS nog een extra inspreekavond te organiseren. Want iedereen moet gehoord kunnen worden. Dat vinden wij belangrijk. Bij de inspreekavond zouden alle reaguurders zeg maar, uitdrukkelijk uitgenodigd dienen te worden. De informatiebijeenkomst van afgelopen maandagavond is heel nuttig geweest. Want het geeft me nu goede argumenten waarom het eigenlijk logischer is en noodzakelijk is, dat het gehele traject Emmen - De Punt verdubbeld zou dienen te worden. de N34 een stroomweg betreft, waarvoor ten minste volledig gescheiden rijbanen afgesproken zijn. En als je gescheiden rijbanen moet aanleggen, dan is er maar 7,4 m meer nodig voor volledige verdubbeling. De meerkosten van totale verdubbeling kunnen nooit een probleem zijn, want de oplossing daarvoor is simpel. operational lease, net als voor de N33 destijds. En het niet... als 2x1 is, dus niet gescheiden rijbanen en niet verdubbelen, dat maakt er effectief een 80-kilometer weg van. Dan gaan we achteruit in plaats van vooruit, tenminste qua economische aantrekkelijkheid van Oost- Drenthe. Dus die tientallen miljoenen extra, die zijn helemaal niet nodig. Die hoeven we niet uit de pocket te halen. Voor het project 'Gedeeltelijke verdubbeling' dient nu voor tien alternatieven, of elf, er worden allerlei alternatieven ingediend nu, extra alternatieven, er moet toch onderzoek uitgevoerd worden, ervan uitgaande dat er altijd een verdubbeling plaatsvindt bij de huidige rotonde Gieten. Bij volledige verdubbeling waren er maar vier varianten te onderzoeken. Dus ik stel voor, dat we ons, dat we mijn voorstel toevoegen aan de varianten die al gevraagd worden. Voorzitter, we willen uitdrukkelijk aandacht vragen voor de eventuele toename van geluidsbelasting voor de omgeving. Belangrijk punt van omwonenden en vooral voor de omliggende bebouwing. En kan GS aangeven of en in hoeverre meteen, dat wil zeggen direct bij de eerste aanleg, al rekening gehouden gaat worden met de verwachte intensivering van het verkeer? Volgens GroenLinks vindt dit nu plaats, dus dat is helemaal mooi, dan zijn we gauw klaar. Maar ga maar uit van verwachte intensivering, zodat er niet binnen een paar jaar eerst weer geluidsmetingen en evaluaties et cetera gehouden dienen te worden...

De voorzitter: Meneer Vorenkamp, even een ogenblikje, want ik heb een interruptie van de kant van mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja dank u wel voorzitter. Ik hoor de PVV pleiten voor een gehele verdubbeling en daarnaast zijn ze bezorgd over geluidsoverlast voor de omwonenden. Ik vroeg me af of zij in de gaten hebben dat de verdubbeling ook direct een toename van geluid met zich meebrengt.

De heer Vorenkamp: Nee, dat ben ik niet met u eens. Waarom zou dat volume van geluid met zich meebrengen? Je hebt minder files bijvoorbeeld bij Gieten. Staan al die ronkende motoren, die staan daar dus urenlang. Je moet ze allemaal optrekken. Denkt u dat daar geen geluid mee gepaard gaat? Nee, ik denk dat er helemaal geen sprake is van de toename van de geluidsbelasting. Maar als het verkeer intensiveert, dan zou er toename kunnen zijn. Daar zou je alvast rekening mee kunnen houden, met die eventuele toename. Ik verwacht die eigenlijk... ..

De voorzitter: volgens mij kun je ook vanaf die plek gewoon... ..

De heer Vorenkamp: elke keer wordt heel veel elektrisch, heel veel gewone auto's die worden toch ook allemaal duurzaam elektrisch? Dat willen jullie toch allemaal toch zo graag, nou dat gebeurt ook. Met andere woorden, met andere woorden, steeds minder diesels op de weg, steeds meer geruisloos verkeer. Nou, dan moet u niet gaan praten over een enorme toename van geluid. Dat verwacht ik niet.

De voorzitter: Ik zie nog een interruptie van de heer Bos van GroenLinks. Meneer Bos, u mag een keer opnieuw beginnen, want er was een geluidsstoring.

De heer Bos: Maar wat ik in ieder geval begrijp, is dat de meneer Vorenkamp graag geluidsnormen ook wil meenemen. Volgens mij wordt dat al gedaan. Klopt dat als ik het zo samenvat?

De heer Vorenkamp: Nee, dat klopt dus niet. Ik wil graag dat er bij de aanleg al meteen rekening gehouden wordt met een zekere groei van de geluidsintensivering, bij intensivering van het verkeer. Dus dat we niet over vijf jaar met klachten zitten van, de geluidsoverlast neemt toe. Dat willen we niet. Er moet goed rekening mee gehouden worden. Wij willen wel volledige verdubbeling, maar we willen niet dat de omwonenden daar last van krijgen. Geluid is ook een belangrijke. Ik heb er zelf ook last van overigens. Mijn geluidsoverlast is een belangrijke factor voor de gezondheid. Ik ga door met de laatste regel. Kunnen wij de omwonenden de garantie geven dat bijvoorbeeld de eerste twintig jaar het geluidshinderniveau niet boven het huidige geluidshinderniveau zal gaan uitkomen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vorenkamp, dan gaan we door naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren, daarna de heer Schoenmaker Sterk Lokaal.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Heel veel fracties zijn mij voorgegaan. Een aantal dingen wil ik daar in ieder geval uit toelichten. Ik wou het in mijn bijdrage vooral hebben over veilig verkeer voor mens en dier en over de waarden stilte, natuur, aardkundige en archeologische waarden. Maar de Partij voor de Dieren gaat beginnen met de procedure die tot nu toe is gevolgd. Een aantal van de voorgaande fracties heeft daar ook al zijn vinger op gelegd. Wat is er namelijk aan de hand? Zoals en tot voor kort ook in deze provincie, de indiener van de zienswijze krijgt een reactie op zijn zienswijze en informatie over de verdere procedure. De Staten worden daarna geïnformeerd over de zienswijze en een voorgenomen reactie van GS. Maar in dit geval heeft geen van de indieners van een zienswijze bericht gekregen op zijn zienswijze, noch over het kunnen doen van inspreken in deze commissie. Voorzitter, deze werkwijze heeft ertoe geleid dat geen van de burgers hier vandaag heeft kunnen inspreken, als wij niet als fractie contact hadden gelegd met deze insprekers. Wat ons betreft onacceptabel. En het voorstel van de PVV om inderdaad nog een inspraakronde te organiseren voordat de PS plaatsvindt, vinden wij een goed idee. Wij willen graag alle indieners oproepen om alsnog bij ons in de Staten in te spreken, zodat wij hen kunnen horen en deze inspraak in reacties mee kunnen nemen in onze overwegingen. Graag reactie van GS of dat mogelijk is. Dan over de inhoud nog kort. Het conceptplan dat in 2018 werd gelanceerd, had drie verbeteringen: ver-

keersveiligheid, snellere doorstroming en stimuleren van de lokale economie. In dit plan dat we nu lezen, komen alleen de doorstroming en de verkeersveiligheid aan bod. Vraag aan GS is dan, is er misschien een negatief effect op de lokale economie? Als iedereen 100 km gaat rijden over de N34...

De voorzitter: Mevrouw Potharst, het komt de kwaliteit van uw betoog ten goede als u uw eigen camera even uit zou zetten, want het hapert nogal. U heeft niet helemaal een stabiele internetverbinding. Dus als u uw eigen camera even uitzet, dan wordt het misschien een stuk beter.

Mevrouw Potharst: Goed. Over de inhoud heb ik het dus kort al gehad, over de doorstroming en dat de lokale economie niet meer aan bod komt in deze Nota Reikwijdte en Detailniveau. En daarnaast vinden wij dat de verbetering van de verkeersveiligheid en de doorstroming helemaal niet aan de orde is. Er zijn namelijk relatief weinig verkeersslachtoffers te betreuen en er zijn ook geen files meer en zeker niet nu de corona-effecten duidelijk worden. En de oorzaak van ongevallen op de N34 is voor 90% toe te schrijven aan menselijk falen. Een fysieke afscheiding van de rijweg is dan ook veel veiliger dan een verdubbeling. En door de nieuwe op- en afritten is de verkeersveiligheid toch al toegenomen. Wat is dan nog de nut en noodzaak van dit prestige-object? Daar waar asfalt ligt, is geen plek voor de natuur. Dus graag een antwoord van GS. Waar wordt de nut en noodzaak van de NRD N34 werkelijk op gebaseerd? Tot slot twee belangrijke aspecten die ten onrechte niet worden meegenomen. De toename van de stikstofdepositie en de verbetering van de N381. 80 km rijden waar nu 90 gehaald wordt, wordt niet onderzocht. Terwijl 100 km significant meer stikstof oplevert aan de Natura 2000-gebieden dan 80 km. Waar blijft deze afweging? Het CDA gaf al aan dat deze variant meegewogen mogen zou moeten worden en dat vinden wij een goed idee. En ook als de SP zal komen met een amendement, dan zullen we die zeker gaan steunen. Dan het effect op de verbetering van de N381. Deze wordt helemaal niet meegewogen, terwijl dit toch ook een van de belangrijke provinciale wegen is in Drenthe. En het verkeer heeft hier een prachtige route om gemakkelijk van en naar Emmen en de A37 te reizen. Waarom wordt er toch voor gekozen voor aanpassing van de N34, waardoor natuurgebieden, inwoners en een UNESCO Geopark benadeeld worden? Graag een antwoord van GS. Voorzitter, de Nota Reikwijdte en Detailniveau N34 is wat ons betreft nog onvolledig, schadelijk voor mens, natuur en leefomgeving en er is een onzorgvuldig proces doorlopen. Wat de Partij voor de Dieren betreft, wordt er een nieuwe afweging gemaakt voor een N34, die niet gebaseerd is op prestige, maar op feiten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. U mag uw camera ook weer aanzetten en dan gaan we als laatste heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Allereerst wil ik nog de heer Idema danken voor de heldere wijze van inspreken. Gelukkig heeft de heer Idema die weg wel gevonden. Bij het einde zal ik beginnen. We stemmen eigenlijk in met de gevraagde besluiten, dat ik niet. De N34 is een belangrijke nationale en regionale verbinding in de provincie. Dat vindt ook de fractie van Sterk Lokaal Drenthe. Het ontwikkelen van de regio Groningen - Emmen zal voor meer verkeer zorgen en daar moeten we dan op voorbereid zijn. En de ontwikkeling van de economische regeling moet ook gestimuleerd worden. Dit neemt niet weg dat je altijd een goede afweging moet maken en moet inspelen op het voortschrijdend inzicht. Duurzaamheidsaspecten dienen we tegenwoordig niet uit het oog te verliezen. Echter is voor ons doorstroming en veiligheid belangrijk. En als veiligheid de basis is waarop beslissingen worden genomen, dan moeten we ons realiseren dat partiële verbreding een aantal flessenhals-situaties gaat opleveren. Mensen willen nog net even die vrachtauto's, zoals de heer Idema ook al aangaf, net even die vrachtauto inhalen, met alle risico's van dien. Alternatieven onderzoeken in dit technische tijdperk waarin we nu leven, waardoor de doorstroming van het verkeer gewaarborgd is en de veiligheid van het verkeer vergroot wordt, die zullen natuurlijk altijd positief benaderen. Maar de ontwikkeling van de economische regio vinden wij ook erg belangrijk. Tot zover.

De voorzitter: ik heb een interruptie van de kant van de heer Vorenkamp PVV.

De heer Vorenkamp: Ja, meneer Schoenmaker, dus u bent het eens met de vraag naar extra onderzoek naar ons alternatief van volledige verdubbeling?

De heer Vorenkamp: Nu hoop ik dat iemand die vraag kan herhalen, want ik ben, op de een of andere manier kan ik de heer Vorenkamp heel slecht verstaan op mijn computer.

De voorzitter: Dat kunnen we allemaal. Meneer Vorenkamp, even heel erg hard praten. Heel hard.

De heer Vorenkamp: Oké. Gezien het feit dat u gezegd heeft, dat u vooral voor de veiligheid bent van de verbetering, qua verbetering van de N34, bent u dan ook voor ons voorstel voor de volledige verdubbeling van de N34? Want alleen gescheiden rijbanen leveren voldoende veiligheid op. Veiligheid die ook gevraagd wordt voor een stroomweg. En als je dat met 2x1 doet, ga je naar beneden qua economische aantrekkelijkheid, maak je 2x2 van, dan wordt het een veel economischer aantrekkelijk gebied. Bent u dat met me eens?

De heer Schoenmaker: Ik hoop dat ik dat goed kan beantwoorden. Ik heb het bijna helemaal meegekregen. Ja, wij zijn als... de verkeersveiligheid is bij ons zeer essentieel. Mocht het zo zijn dat de partiële verbreding, dus die flessenhals constructie, verkeersveilig geen nadeel oplevert en de doorstroming verder ten goede komt, is dat zeker voor ons bespreekbaar. Zou dat verkeersveiligheid, of veiligheidstechnisch een gevaar opleveren, omdat je toch extra bewegingen links en rechts krijgt, dan zullen wij voor de verdubbeling zijn.

De voorzitter: Ik heb nog een interruptie van de kant van de heer Bos van GroenLinks. U moet wel even zelf de microfoon aanzetten, want die heeft hij uitgezet.

De heer Bos: Nou, nee, dan heb ik een aanvullende vraag als het ware.

De voorzitter: Meneer Bos. De verbinding is weg, dus wij horen niets. Wij zien hem wel, maar hij beweegt niet meer. Dus dit gaat hem niet worden. Gooi hem er maar uit en dan met meneer Schoenmaker gaan we verder.

De heer Schoenmaker: Nou, volgens mij was ik klaar met mijn verhaal.

De voorzitter: U bent zelfs ook al klaar? Zullen we nog een kleine poging doen of we meneer Bos naar binnen kunnen krijgen? Hij beweegt wel weer, maar...

De heer Bos: Ik heb een beetje slechte verbinding vandaag. Jullie horen mij weer?

De voorzitter: Ja, wij horen u weer.

De heer Bos: Ja, hartstikke mooi. GroenLinks vraagt zich af of de fractie van Sterk Lokaal Drenthe eventueel een alternatief, zoals het CDA voorstelt, kan steunen voor een 1x1 zetting met gescheiden rijbanen. Hoe denken ze daar over?

De voorzitter: Mijnheer Schoemaker, heeft u dat gehoord?

De heer Schoenmaker: Jazeker, dat heb ik luid en duidelijk gehoord. Dank daarvoor. Nee, ik vind het ieder geval dat het, wat het CDA aangeeft, dat het meegenomen moet worden in de opties. En afhankelijk van die opties wat daar uitkomt, dan zullen we kijken of we daar wel of niet in mee kunnen gaan. Nogmaals, voor ons blijft doorstroming en het ontwikkelen van het gebied belangrijk, maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat, als de snelheid iets omlaaggaat van 100 naar 80, dat dat meteen hele kwalijke gevolgen moeten hebben, maar dat zal het onderzoek dan uitwijzen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Dan zijn we gekomen aan het einde van de eerste termijn van de zijde van de commissie. Hebben wij elf opinies en een paar vragen, allemaal gericht aan gedeputeerde Bijl, die hier nu de komende 5 min op mag reageren. 12? 12 min? Oké, 12 min, gedeputeerde Bijl, gaat uw gang.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ben ik te verstaan?

De voorzitter: Zeker, heel goed.

Gedeputeerde Bijl: Goed, mooi. Dank aan de commissie voor de bijdragen. Ik hoorde mijn collega Kuijpers zeggen aan het begin van de Woonagenda, ook dank voor de uitgesproken steun. Maar ja, zo breed was die steun niet helemaal, als ik eerlijk ben, als ik alle bijdragen op een rijtje zet. Er zijn nogal wat kanttekeningen geplaatst en dat is ook niet zo vreemd als we weten dat het gaat om een project wat al een tijdje de aandacht vraagt. Hoewel de afwezigheid van de fractie van OpDrenthe doet vermoeden dat het geen belangrijk onderwerp is, ik heb in de krant gelezen dat ze alleen bij belangrijke onderwerpen aan het debat meedoen, maar goed, ik vind het belangrijk genoeg om er wel aandacht aan te besteden. Waar gaat het om? De N34 is een heel belangrijke verbinding in Drenthe. Daar is iedereen het wel over eens. En waar ook iedereen het over eens is, is dat we wat moeten doen aan het knooppunt Gieten. Dus ik denk dat dat de discussie op zich niet is. Daar kom ik zo direct nog op terug. De vraag is, wat we dan doen met de tussenliggende stukken tussen De Punt en Gieten aan de noordkant en Gieten en Emmen aan de zuidkant. Wat we zien, is dat de N34 een bovengemiddeld gevaarlijke weg is en dat is een reden waarom men zegt, daar moet wat aan gebeuren. En dan kun je dat op verschillende manieren doen. En dat is ook, door een aantal van u is daaraan gerefereerd. Ik pak maar meteen even de discussie 100 of 80 km. We hebben de N34 aangewezen als een stroomweg. En wil je het effect van een stroomweg ook goed hebben, dan is dat in mijn beleving automatisch een 100 km weg. En als je dan de inrichtingseisen erbij pakt, ja dan moet je ook werken naar ongelijkvloerse kruisingen, inderdaad dat je de rijbanen als het even kan, kan scheiden. Laten we dat even als hoofdlijn vasthouden. Nou dan kun je een aantal varianten nemen. Je kunt zeggen, we nemen 2x1, we nemen wisselend 2 en 1 of we nemen 2x2. Er zijn door een aantal van u voorbeelden in het land genoemd. Ikzelf neem altijd de route Hattemerbroek – Kampen - Dronten- Lelystad. Wel een mooi voorbeeld, want dan komt u echt alles tegen waar we het nu over hebben. Dan kom je 2x2 tegen, 2x1 met een scheiding in het midden, roulerend 2 om 1 en omgekeerd. Kortom, je komt echt alles tegen. Ook nog een 80 en 100 km. En dat is best wel eens aardig om dat te ervaren, wat nou prettig is en wat niet prettig is. En daar kun je deskundigen bijhalen, maar ik denk dat het ook goed is om gewoon als weggebruiker daar ook een beeld bij te vormen. Maar wat mij wel opvalt en dat betogen wij ook, is dat, als het gaat om ruimtegebruik dat het niet zoveel uitmaakt of je nou 2x2 neemt of 2x1 met een scheiding in het midden. Want bij 2x1 heb je om veiligheidsredenen in de berm, heb je een strook nodig met graskeien. En dat is dan weliswaar geen asfalt, maar het doet wel behoorlijk beslag op de ruimte, het kost geld en je moet ook allerlei procedures daarvoor voeren. Kortom, dat is het verhaal achter allerlei varianten. Kijk goed naar wat er allemaal kan, maar kijk ook wat de verschillen zijn, maar ook vooral de overeenkomsten. In dat kader hebben wij niet gezegd, er moet en er zal dit uitkomen. Mede op basis van het advies van de m.e.r. die wij vrijwillig gevraagd hebben in deze fase, hebben we een fiks aantal varianten gedefinieerd, met als uiterste dat we de autonome situatie in stand

laten. En als iemand vraagt, wat is de minimale variant? Wat is voor ons de minimale variant als we niks doen? De maximale variant, niet dat we dat nastreven, maar dat is ook een vraag van de m.e.r. commissie, neem het hele traject 2x2. 2 De principiële keuze moet denk ik toch wel gelegd worden bij 80 of 100 kilometer. En een stroomweg met 80 km is in mijn beleving...

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl, ik ga u even onderbreken, want er is een interruptie van de zijde van mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Misschien was ik iets te vroeg, want ik hoorde de gedeputeerde net over iets heel interessants beginnen en als ik wat voorbarig ben, mijn excuses. Ik kan de redenering helemaal volgen van de N34 is een stroomweg, dat betekent A, B en C. Maar we zien aan de insprekers dat die beleving misschien bij ons er wel is, maar in het veld wat minder. Laat ik het dan maar even zo zeggen. Dus zou het gewoon alleen al voor het nemen van een wel doervlocht besluit niet verstandig zijn om het alternatief, wat zoveel tractie krijgt in de samenleving, wel mee te nemen in onze besluitvorming? Zodat we ook naar onze inwoners beter kunnen uitleggen waarom we bepaalde beslissingen wel of niet nemen. En ik ben wel een beetje in de war als de gedeputeerde zegt van, de minimale variant is wat ons betreft de autonome situatie. Want dat wijkt af van wat er in dat document werd gezegd en dat is volgens mij door de provincie opgesteld, waarin het advies van de Commissie van de MER is uitgewerkt. En in die tabel staat minimaal de maatregelen gedefinieerd als een inhaalverbod en een 2x1 rijbaanscheiding. Zou u dat misschien nog kunnen toelichten?

Gedeputeerde Bijl: Als het gaat om het ingaan op zienswijzen, daar moeten we natuurlijk serieus mee omgaan, dat spreekt voor zich. Maar serieus mee omgaan, dat is ook misschien wel helder vertellen aan de voorkant dat de stroomweg 100 km is en geen 80 km. Dat is ook een heldere keus. Je kunt het er vervolgens niet mee eens zijn, maar ik voel er eerlijk gezegd niet zoveel voor om net te doen alsof een stroomweg met 80 km, dat dat wat ons betreft een aanvaardbare situatie is. Want dat is in mijn beleving geen stroomweg. Dus in die zin probeer ik juist de zienswijze wel serieus te nemen, door aan de voorkant helder te zijn over de randvoorwaarden van een stroomweg. Kijk, als het gaat om de vraag, moet het helemaal verdubbeld worden, ben ik ook helder in, dat is niet waar wij naar streven. Maar de werkcommissie die wil dat graag, dat we dat onderzoeken om dat eventuele eindbeeld, wat nogmaals niet mijn eindbeeld is, erbij de fase waarin we zitten, dat we dat laten zien. Dus ja, dat nemen we dan wel mee. Maar ik ben niet positief over uw suggestie om een minimale variant met 80 km en twee rijstroken mee te nemen. En ...

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl. Er zijn een hele rij mensen die willen op dit moment interrumpen, dus ik ga even kijken of ik een ander het woord geef. Eerst even de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: gedeputeerde betreffende kilometers bij de stroomweg, is dat een wettelijke verplichting dat die 100 km moet zijn, of hebben we daar keuze in als provincie?

De voorzitter: Dat is dan een korte technische vraag, die kan zo meteen beantwoord worden. Dan ga ik naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Meneer Moinat, ik zie uw handje hoor.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, kunt u mij verstaan? Ik hoorde iemand anders er doorheen praten.

De voorzitter: Ja, ik ook, maar wij horen u ook nog.

Mevrouw Potharst: Oké, fijn. Gedeputeerde geeft aan dat met betrekking tot het advies van de Commissie MER. wel de minimale variant 2x1 rijbaanscheiding meegenomen wordt, maar niet de 80 km

variant. Dat begrijp ik dan niet. Ik begrijp niet waarom die keuze dan wel gemaakt wordt, terwijl dat ook niet de voorkeur heeft van de gedeputeerde.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl. Eerst even de technische vraag van de heer Pragt en daarna die van mevrouw Potharst.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, de Staten hebben bij het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan vastgesteld dat de stroomweg 100 km is. Dus ik voer uit wat we de Staten als randvoorwaarden hebben vastgelegd. En vervolgens zit de 2x1 rijbaan met een strook in de berm. Dat zit gewoon in de varianten die onderzocht worden, maar wel met 100 km.

De voorzitter: Dan gaan we door naar de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Voorzitter, ik hoorde de gedeputeerde zeggen dat een stroomweg 100 km/u moet zijn. De snelwegen zijn tegenwoordig ook 100 km/u in plaats van 130. En misschien is er ook wel een mogelijkheid om de stroomweg weer terug te brengen naar 80 km. In ieder geval die optie mee te nemen in het hele stuk, want daar gaat het mij om. Dit is een soort zorgvuldigheid in de compleetheid die je nu moet meenemen in die m.e.r. procedure. Waarom iets uitsluiten, wat gewoon meegenomen kan worden? Dan kun je altijd nog over beslissen.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik herhaal wat ik net zei, dat de Staten zelf hebben vastgesteld dat stroomwegen 100 km zijn. En daar voeg ik aan toe dat gebleken is dat de gedachte daarachter, dat het onderliggende wegennet daarmee rustiger en veiliger zou worden, dat het ook bewaarheid is. En de ervaring leert, als de stroomwegen naar 80 km terug zouden gaan, dat daarmee het onderliggende wegennet ook wat aantrekkelijker wordt om zeker waar het bij Gieten ook opstroopte, om andere routes te gaan zoeken. Dus, ik kan niet helderder zijn dan dat, dat ik de randvoorwaarden hanteer, die de Staten zelf hebben vastgesteld. Maar ook nog eens aangeef, omdat het negatieve effecten zijn, als je van 100 naar 80 teruggaat.

De voorzitter: dan heb ik een interruptie van de kant van de heer Bos van GroenLinks, die zijn microfoon uit heeft staan.

De heer Bos: Ik wou even ingaan op de opmerking van de gedeputeerde over het eindbeeld van volledige verdubbeling. Want zoals ik het Sweco rapport lees, is het wel duidelijk de onderzoeks- vraag zo neergelegd dat alternatieven die onderzocht moeten worden, niet in strijd mogen zijn met het eindbeeld van volledige verdubbeling, oftewel no regret. En nu hoor ik de gedeputeerde zeggen dat die volledige verdubbeling nog niet in het eindbeeld vaststaat. Wat is nou waarheid?

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Ik kan alleen over mijn eigen woorden gaan. Dus die zijn uiteraard waar. Er werd ook door een van u gesproken over de voorgenomen verdubbeling, zit helemaal geen voornemen in, want dat zou een besluit al betekenen? Dus we zitten in een fase waarin echt alles onderzocht wordt. Waarbij ik aangeef dat Gieten, maar daar hoor ik verder niemand over dus, Gieten, die moeten we sowieso aanpakken. En wil je wat aan verkeersveiligheid doen, dan is de meest effectieve manier om de rijstroken te scheiden. En hoe we dat gaan doen? Ja, dat zou je moeten uitzoeken met al die varianten die nu voorliggen in deze Nota Reikwijdte en Detailniveau. Dus, ook alleen al de financiële mogelijkheden die we onszelf gegeven hebben, die 90 miljoen, herhaal ik ook nog maar een keer, dat is

echt voor ons, het kader waarbinnen we willen werken. Dat is volstrekt onmogelijk om daar in totaal te verdubbelen. En ik ben zeer onder de indruk van de financiële bijdrage van de heer Vorenkamp met Operational Lease, waar ik heb geleerd dat, als je alle leasetermijnen optelt, dat je door de kosten die daar ook wel bij zitten, uiteindelijk meer betaalt dan als je het in een keer zelf betaalt. Dus het geld moet links- of rechtsom op tafel komen en dat zit er gewoon niet in voor een totale verdubbeling. Het zit ook niet in het voornemen. Het zit niet in het beleid van dit college om dat zo te gaan doen. Dus wat dat betreft kan ik daar heel simpel over zijn. Wat volgende colleges gaan doen, dat weet ik niet. In die zin zou je kunnen zeggen, nou wees verstandig met wat je doet aan investeren. Maar, het zit niet in de lijn van dit college om een totale verdubbeling aan de Staten te gaan voorstellen, maar op verzoek van de MER-onderzoek het wel.

De heer Bos: Voorzitter.

De voorzitter: De heer Bos, GroenLinks. Gaat uw gang. Of had u niet

De heer Bos: Hoe het zit is, het feit dat het onderzoek zeg maar, in het onderzoek van Sweco vallen bepaalde alternatieven, bijvoorbeeld voor knooppunt gieten, vallen af, omdat die niet in lijn zijn met het eindbeeld van volledige verdubbeling. En als dat eindbeeld dus niet klopt, als dat onderzoek eigenlijk als het ware uit de verkeerde uitgangspunten is opgezet, dan hebben we dus nu een onderzoek dat eigenlijk niet bruikbaar is voor het eindbeeld dat nu openligt.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, nog niet zolang geleden is de rotonde in Gieten aangelegd en ik vind het eerlijk gezegd doodzonde dat wij zo snel die investeringen weer moeten gaan vervangen door een oplossing die rechtdoor, verschoven rechtdoor gaat, of mogelijk in de vorm van een klaverblad. En wat ik de Staten wil meegeven, omdat we ook gaan besluit daar in Gieten om het zo te doen dat je denkt dat je daar een jaar of veertig mee vooruit kan. En hoe dat eruit zal zien, dat moet dan in 22 maar worden besloten, als u een klap geeft op de oplossingen van de modellen die we dan gaan kiezen. Maar als de vraag aan mij is, heb jij nu voor ogen, dat geval Emmen tot aan De Punt, de komende jaren gaan verdubbelen, dan is nog steeds mijn antwoord dat dat niet het streven is voor dit college. Dat zit niet in deze plannen en dat is denk ik de achtergrond van de vraag van de heer Bos.

De voorzitter: Dan kijk ik nog even naar mevrouw Potharst, is dat een vergeten handje of nog een nieuwe breng?

Mevrouw Potharst: Nee, nee voorzitter. Dat is geen vergeten handje.

De voorzitter: De laatste interruptie op ditzelfde thema?

Mevrouw Potharst: Ja dank u wel. De gedeputeerde heeft het over het Provinciaal Verkeers- en vervoersplan. Ik zie dat dat plan geldig is tot en met 2020. Dus het lijkt me een heel goed idee dat we ook dit plan gaan herzien. Ook zeker gezien de SP aangeeft, dat ook op de snelwegen naar de snelweg wordt aangepast in verband met de stikstof. Het lijkt ons een heel goed idee om dat ook voor deze provinciale wegen te gaan doen.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl en daarna mag u doorgaan met uw betoog.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, het lijkt me uitstekend om het opnieuw vast te stellen. Het lijkt mij niet uitstekend om er nu vanuit te gaan dat op snelwegen de snelheid 80 km gaat worden.

Goed. Dan, hebben we al een heleboel bij de kop gehad. Maar wat denk ik wel belangrijk is, dat is draagvlak. Er is door een aantal mensen op gewezen. En ik zeg wel eens, ik ga het bij de heer Idema nooit helemaal goed doen, omdat u totale verdubbeling wil en dat gaan we echt niet doen in dit plan. En ik ga het ook bij een aantal andere mensen niet goed doen, omdat die totaal geen verdubbeling waar dan ook willen, terwijl dat misschien wel aan de orde zal zijn. En als mij gevraagd wordt van, investeer in de relatie naar alle kanten van het spectrum van belang, dan zou ik dat heel graag willen. Ik vind het echt om een aantal redenen meer dan jammer dat de corona omstandigheden eigenlijk het onmogelijk maken om gewoon eens een keer een groep mensen bij elkaar te halen weer, om die zaken te bespreken. En waar de fractie van ik dacht de Partij voor de Dieren vraagt, is het mogelijk om voor de PS nog een keer inspraak te houden, ja, ik heb daar geen enkel probleem mee. Maar het is aan het presidium en de griffie om dat te willen en te organiseren natuurlijk. Maar als dat wordt georganiseerd, dan zal ik op z'n minst passief graag bij aanwezig willen zijn om daar ook kennis van te nemen. Maar ik denk dat we aan de vooravond staan van een jaren durend traject. En laten we er vanuit gaan dat corona ook wel een keertje weer beheersbaar wordt, dat we in dat traject, dat heb ik ook maandag bij de informatieavond gezegd, we ervoor moeten zorgen dat er meer dan genoeg aandacht voor is. En ik heb ook in principe al afgesproken, dat herhaal ik, dat wat mij betreft minimaal een keer per jaar in overleg met uw Staten er een aparte vergadering komt met de commissie en belanghebbenden, hoe dan ook, om de stand van zaken te bespreken, om te kijken hoe ver we zijn en wat iedereen ervan vindt. Dat vind ik echt van belang, maar ik heb niet de illusie dat ik het iedereen naar de zin kan maken. De heer Vorenkamp die heeft gevraagd. Hoe ga je met de geluidsbelasting om? Het is normaal dat je 10 jaar probeert vooruit te kijken voor die geluidsbelasting en dat zal ook in dit geval gebeuren. We gaan alle normale wettelijke termijnen hanteren. 20 jaar is dus wat veel gevraagd, maar 10 jaar wordt zeker vooruitgekeken. Wat ook wel doorklinkt is bij, laat ik zeggen ingeschatte voor- en tegenstanders van meer fysieke ruimte voor de N34, dat iedereen zegt, ja die verkeersveiligheid daar moeten we wat mee doen. Mevrouw Potharst zegt, het is 90% eigenlijk gedrag. Ik was gisteren tussen 17.00 u en 18.00 u, reed ik tussen Emmen en Groningen op de N34 gemiddeld 85 km. En ik blijft keurig achter in dit geval een camper, maar daarvoor zat een vrachtauto, het was hartstikke druk, dus ik bleef daar keurig achter. Gemiddeld 85 km. Maar er was een Audi en die zag ik in mijn spiegels, die tot drie keer toe een levensgevaarlijke inhaalmanoeuvre. En in mijn beleving maakte het dus niks uit, wat we doen. Gedrag blijft een heel bepalend iets. Maar je moet echt in de fysieke sfeer, dat is mijn overtuiging, als je voor de veiligheid wat wil, moeten we in de fysieke sfeer een oplossing zien te vinden. Maar laten we ons daarop richten in de onderzoeken die we daarin gaan doen. Ja, in die onderzoeken zit heel veel. Er is gevraagd ook door de heer Bos van GroenLinks, de barrières voor de natuur. Ja ik, natuurlijk moeten we daar heel goed naar kijken. Er zijn heel veel aspecten genoemd. Partij voor de Dieren zegt, ja jullie hebben economie, onderzoek je verder niet, dus, is daar soms iets negatiefs uitgekomen, dat je dat niet hebt onderzocht? Maar ik denk dat de inspraak van de heer Idema al aangeeft het belang van het bedrijfsleven. Sinds de Romeinen weten we al dat, de economie volgt de infrastructuur, dat het gewoon heel belangrijk is voor de ontwikkeling van het gebied dat er goeie infra is. En dat moet infra zijn zowel op fysiek gebied, zowel voor de auto's, voor het openbaar vervoer, maar ook kennisinfrastructuur en de digitale infrastructuur is van groot belang. Maar fysieke infrastructuur zeker ook. Stikstofzaken die zullen ongetwijfeld aan de orde komen. We weten nog niet hoe Nederland het gaat oplossen, dus het is ook nog te vroeg om hier nu al te kijken van wat betekent dat. Als we massaal elektrisch gaan rijden, dan zal dat een effect hebben. Nou kortom, er zal nog genoeg wat dat betreft ook de komende jaren passeren, om meegenomen te worden in het proces. Ik denk dat als het gaat om het openbaar vervoer, de ChristenUnie nog gevraagd heeft, zijn jullie ook bereid om te investeren in het openbaar vervoer? Nou, als je de bussen ziet rijden, de lijn 300 tussen Emmen en Zwolle en de 312 tussen Stadskanaal via Gieten naar Groningen, dan zie je dat het meest moderne materieel van Nederland daar rijdt en zeer comfortabel, van alles voorzien. We hebben bussen die elektrisch zijn en straks ook een aantal op waterstof. Kortom, we zijn aan alle kanten bezig om te investeren in het openbaar vervoer. Wat niet wegneemt dat altijd een fors deel van onze provincie

de eigen auto, die is komende tientallen jaren naar mijn overtuiging, zal blijven gebruiken. En dat zien we ook in de cijfers van de Corona interbellum, wat aangevraagd werd. De eerste weken van de intelligente lockdown in maart en april zag je echt een forse afname van de cijfers en daarna liep het richting de zomer weer rap op. En ik denk dat dankzij de vele toeristen die Drenthe bezocht hebben, het misschien zelfs al in de zomer drukker was dan normaal op de Drentse wegen. Dus je ziet dat wat dat betreft er toch wel behoefte is aan goede infra- verbindingen in Drenthe. De N381 is al genoemd als een referentie weg. Trouwens, dat is ook een 100 km weg voor het grootste deel inmiddels, en die wordt nog verder uitgebreid...

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl, de heer Bos van GroenLinks wil u een vraag stellen.

De heer Bos: Ja, aanvullend op wat de heer Bijl zojuist zei over de drukte die weer gezien werd in de zomer. Ik vraag me af of er eind augustus/begin september nog spitsen en opstoppingen waren bij de rotonde Gieten.

Gedeputeerde Bijl: Bij de rotonde Gieten? Wat voorzien is sinds een half jaar, dat het verkeer meer gelijkmatig wordt verspreid over de dag, dat is wel een punt. Maar wat ik al aangaf het is tussen 17.00 u en 18.00 u, is het nog steeds heel erg druk op bepaalde wegen. Dus dat is toch wel iets waar je rekening mee moet houden. En dat de capaciteit tot 2040 voldoende zou zijn, dat is geen oplossing voor wat ik gisteren zelf meemaakte. Mensen konden gewoon rijden, 85 km/u, ja dat vindt niet iedereen hard genoeg en die gaat dan echt als een gek inhalen. Ik kan geen andere woorden gebruiken, onverantwoord, voor zichzelf, maar ook voor andere weggebruikers. En daar moeten we toch echt een oplossing in zien te vinden. En als mensen denken dat ik een vastomlijnd plan zou hebben of zou klaarliggen, wat het moet worden, dan moet ik iedereen teleurstellen. Degenen die vrezen of degenen die hopen, wat in mijn beleving redelijk vastligt, is dat we met Gieten wat moeten doen. Daar hoor ik iedereen over, dat onderschrijf ik. En alle oplossingen daaronder en daarboven, die moeten echt op basis van de onderzoeken nader worden bekeken. Ik heb ook al meerdere keren aangegeven, we zullen natuurlijk ook gewoon heel zorgvuldig kijken naar de kwetsbare, de meest kwetsbare gebieden, want we hebben een keus. Maximaal 12 km zou kunnen worden verdubbeld gezien het budget en we hebben ongeveer vier keer zoveel kilometers. Dus we moeten echt die keus goed maken. Waar mensen wonen, waar de kwetsbare natuur is, daar moeten we hier extra voorzichtig zijn met datgene wat we doen. Dat geef ik ook hier intern steeds mee. En hoe we die keuzes dan vervolgens in 2022 gaan maken, laten we dat gemotiveerd en goed gedocumenteerd doen. En ik kijk ook richting de heer Berends als die zegt, denk om het draagvlak, investeer aan de voorkant. Ik denk dat dat heel belangrijk is, dat we dat de komende twee jaar in de aanloop naar, die keuzes ook gaan doen. Concluderend denk ik, dat heel veel wat we hebben gezegd gewoon in het proces zit. En nogmaals, waar ik wel enig gewicht aanleg, opleg, is denk ik om dat karakter van die stroomweg, die 100 km vind ik wel van belang, om dat als uitgangspunt te hanteren. En ja, daarbinnen wordt echt heel veel aan varianten onderzocht. Voorzitter, ik zal ongetwijfeld iets over het hoofd hebben gezien, maar ik ben al veel te lang aan het woord.

De voorzitter: Dank u wel. Ik wou het niet zeggen, maar... Meneer Bos, u wilt nog een interruptie plegen, maar dat is dan wel de laatste.

De heer Bos: Ja, excuus. Ik hoorde de gedeputeerde zeggen, ik zal wel wat over het hoofd hebben gezien, ik had de vraag nog uitstaan hoe nou de plannen voor de N34 zich verhouden tot het nieuwe regionaal mobiliteitsplan dat eraan zit te komen?

De voorzitter: Oké en voordat de gedeputeerde Bijl gaat antwoorden, zag ik ook nog een handje van meneer Pragt, toch?

De heer Pragt: Ja, maar ik gebruik het tweede termijn daarvoor.

De voorzitter: Oké, ja. Gedeputeerde Bijl, op de vraag van de heer Bos.

Gedeputeerde Bijl: Het antwoord is: "Goed".

De voorzitter: Oh kijk, dat is helder. Dan zijn wij gekomen aan het einde van de beantwoording van de gedeputeerde. Dan komen we weer op hetzelfde punt van wat in het presidium is afgesproken, dat er geen tweede termijn komt. Maar dat we dus nu vast gaan stellen of het een bespreekstuk of een hamerstuk wordt. Nou, dit wordt wel een bespreekstuk denk ik. Ja? En dan vraag ik me af, zijn er nu dan nog mensen die een verhelderende vraag willen stellen? Dat is in ieder geval meneer Pragt. Zijn er ook nog anderen? Nee? Wel. Kijk, daar komt mevrouw Vedder al. O, daar komt de heer Pruisscher, Vorenkamp, Potharst. Ja, dat was hem? Mooi dan zijn deze vijf mensen, mogen nog een duidelijke, een verhelderende vraag stellen en begin ik bij de heer Pragt van de fractie van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. De heer Bijl heeft drie vragen van mij niet beantwoord. Wat dat betreft, of het mogelijk is om de rotonde Gieten en de verdubbeling los te knippen in de MER. procedure. Hij heeft de vraag niet beantwoord betreffende de dive-under bij Gieten. En de cijfers over de N33, of die aangeleverd kunnen worden voor de volgende beheersvergadering.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl?

Gedeputeerde Bijl: Die cijfers van de N33 is beloofd maandagavond, die worden aangeleverd. De weg in Zeeland waar de heer Pragt op wees is een 80 km weg. Het los knippen van twee MER-procedures, dat ontraad ik. De MER-commissie heeft ook al aangegeven zoveel mogelijk alles in samenhang te zien. En een van de modellen dat is het knooppunt Gieten, met 4 km of 5 km ten noorden en ten zuiden daarvan. Dus dat is ook een van de modellen. Dus dat zou ik niet doen. En, wat was nou de volgende vraag nog? De dive-under. Nou ja, wij hebben gezegd, de dive-under dat kunnen wij qua kosten, dat gaat ver over de 100 miljoen. En dat vinden wij eigenlijk niet verantwoord om zoveel geld alleen in die oplossing te stoppen. Ja als u zegt, geld speelt geen rol, nou dan prima. Maar wij hebben die keus gemaakt.

De voorzitter: Oké. Dank u wel, dan gaan we naar de heer Pruisscher, ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Ja volgens mij ligt dat een beetje in het verlengde van wat de heer Pragt zei om de alternatieven ook mee te nemen bij het knooppunt Gieten zonder trajecten. Maar niet bedoeld om aparte MER-procedures te doen of zo, maar in de alternatieven mee te nemen. Misschien is dat wel hetzelfde antwoord. Ik hoop natuurlijk van niet, maar ik ben benieuwd.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, als de Staten in 2022 tot een keus komen voor alleen het knooppunt Gieten, dan is dat een keus die in 2022 gemaakt kan worden.

De voorzitter: We gaan verder, CDA.

Mevrouw Vedder: Ja dank u wel voorzitter. Ik had nog een vraag gesteld rondom de andere geconstateerde afwijkingen in het verkeers- onderzoek die horen bij een stroomweg, namelijk dat inhaalverbod,

obstakelvrije zone en de mogelijkheid tot keren op de weg. En verder de suggestie om de waarschuwingsblokjes die nu in werkzaamheden worden geplaatst naar voren te trekken. Ik zou graag een reactie willen van gedeputeerde of hij ook kansen ziet om in de tussentijd wel alvast veiligheidsmaatregelen te nemen op korte termijn.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik wil laten nagaan of dat mogelijk is en of dat zinvol is. Dus daar wil ik apart naar kijken. Ik weet dat er ergens bij Zuidlaren een keer een proef is gemaakt met die blokjes en men haalde rustig in, of er nou camera's op staan, dus dat heeft, dat hielp weinig op dat moment daar. Maar ik wil kijken, want het is ook een langdurig traject, zijn er ook nog wat kleinere maatregelen mogelijk om wat te doen. Dus dat ga ik bekijken.

De voorzitter: heer Vorenkamp. PVV.

De heer Vorenkamp: Ja voorzitter. Gaan we nog een extra insprekavond houden voor PS? Een vraag aan de voorzitter en de commissieleden.

De voorzitter: Maar dat is geen vraag aan de gedeputeerde hè? Nee, dan slaan we die nog even over en dan gaan we naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja ik zou graag van de gedeputeerde willen weten, hij geeft aan dat corona een van de redenen is dat wij weinig mogelijkheden hebben voor inspraakavonden met de indieners. Maar waarom hebben de indieners geen bericht gekregen van de reactie op hun zienswijze en gewezen op de mogelijkheid van inspreken tijdens deze commissie?

De voorzitter: Dat lijkt mij eerlijk gezegd ook geen vraag voor de gedeputeerde, tenzij hij daar wel iets over kan zeggen.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik heb maandagavond ook gezegd dat de mensen allemaal een brief hebben gehad dat de zienswijze is binnengekomen en dat ze de reactie daarop krijgen zodra de Staten dat hebben vastgesteld. Je kan erover redetwisten of dat wel of niet de goede benadering is geweest. Dus hebben we maandag ook vastgesteld dat we daar ook aandacht aan zullen geven in het vervolg, hoe we dat ook anders kunnen gaan doen.

De voorzitter: Oké, dan constateer ik dat er een voorstel van orde ligt van de heer Vorenkamp, om een extra inspraakavond te houden waarin mensen nog gehoord zouden kunnen worden. Dan wordt het een beetje moeilijk, want ik zou dan moeten nagaan of de commissie daar in meerderheid voor of tegen is. Want dat wordt wel een heel probleem, want dan zouden we ook iedereen in de spotlight moeten gaan zetten en overal handjes moeten gaan tellen? Dus, ik zou haast zeggen, wij laten het over aan het presidium. Ik kijk even. Kijk, ik zie D66 ja knikken, Partij van de Arbeid ja knikken, CDA ja knikken, Forum, Sterk Lokaal. VVD knikt niet, SP knikt ook. Ja, overwegend zegt men hier, we laten dit over aan het presidium. Dus het voorstel van de heer Vorenkamp over een extra inspraakavond zal door het presidium worden afgewikkeld. Goed. Volgens mij zijn we dan door het agendapunt heen en dat betekent dat ik nu de opdracht heb om een schorsing in te gelasten van 10 min, zodat iedereen even de beentjes kan strekken, koffie kan halen en andere versnaperingen. En dan gaan wij over 10 min verder met vergadering, dus dat is om 15.23 uur. Tot zo.

Even kijken hoor, er gebeurt van alles. Dit moet Roy Pruisscher zijn. Dat kan niet anders. Of moet ik even kuchen om een, ja kijk, dan krijg ik... Goed, een aantal mensen zal gehoord hebben dat de heer Pruisscher een stukje op zijn orgel gespeeld heeft.

10. Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Emmen-Noord (Odoornerweg) op de N34; Statenstuk 2020-955 en

11. Onttrekken aan het openbaar verkeer van de aansluiting Odoorn-Noord (Borgerderweg) op de N34 en de nabijgelegen carpoolplaats; Statenstuk 2020-956

De voorzitter: Het is 15.23 uur. We gaan door met agendapunt 10 en ik zou u willen voorstellen om niet alleen 10, maar ook gelijk 11 maar even mee te pakken, want het zijn eigenlijk nou ja, behalve dat het over een ander stukje weg gaat, zijn het gewoon identieke voorstellen. Dus we kunnen die denk ik wel in een keer afwikkelen. Ik zie geen heftige protesten in mijn beeld. In de sportlight zitten de mensen die aangegeven hebben hier iets over te willen zeggen. De anderen staan niet in de spotlight. Maar als die iets alsnog zouden willen zeggen, als er andere woordvoerders zijn die toch nog iets zouden willen zeggen, dan is het een kwestie van handje opsteken en dan worden ze er alsnog in toegevoegd. Meneer Vorenkamp heeft nu al zijn hand opgestoken. Gaat uw gang. Wat zegt u? Wat vindt u? Want wij gaan behandelen... Wat wilt u zeggen?

De heer Vorenkamp: Ja, ik vind dat ik wat moet zeggen, dus ik wist niet wat ik moest doen, mijn hand opsteken.

De voorzitter: Als ze wat wilde zeggen nee, nee, nee, nee. Als je niet in de spotlights zou staan en u wilt toch daar iets over zeggen, dan zou u uw handje moeten opsteken. Maar u staat wel in de spotlight, dus wat dat betreft is niks aan de hand. Wij gaan, even kijken het rijtje af. Dus de agendapunten 10 en 11. Het eerst is aan de beurt de heer Pragt van D66 en daarna de heer Berends van de Partij van de Arbeid. Meneer Pragt, kom er maar in. Ik moest even wachten tot er geluid was.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Zowel de aansluiting Emmen-Noord als de aansluiting Odoorn-Noord, het is een goede zaak dat die hier eindelijk worden opgeheven, dat er een ongelijkvloerse kruising komt, zoals die bestemd is. Dus we kunnen volledig instemmen met dit stuk en staan er erg positief tegenover. Dank u.

De voorzitter: Oké, hamerstuk dus. De heer Berends, Partij van de Arbeid, daarna mevrouw Udinga VVD.

De voorzitter: Dank u wel voorzitter. PvdA wil ook maar eens vol op het orgel gaan op dit onderwerp. Nee, zonder gekkigheid. Punt 10 is een digitaal zorgvuldig proces geweest, hebben we geconstateerd. Er zijn geen zienswijzen ingediend, dus het kan ook helemaal goed zijn qua draagvlak. Maar goed het is natuurlijk een minder omvangrijk onderwerp dan wat wij net aangesneden hadden. En punt 11. We hebben eigenlijk een vraag, want verder volgen we dezelfde redenering als bij het vorige punt, dus punt 10. We hebben vastgesteld dat de er een zienswijze is ingediend buiten de daarvoor gestelde termijn. De vraag van ons is, wat heeft het overleg opgeleverd met de indiener om het een en ander toe te lichten? Tot zover.

De voorzitter: Dank u. Mevrouw Udinga VVD en daarna de heer Moinat SP.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. Volgens ons zijn de procedures zorgvuldig doorlopen. Er is veel discussie geweest en het heeft ook lang genoeg geduurd. We willen dat deze stukken ook aangepakt worden, zodat de verkeersveiligheid en de doorstroming worden verbeterd. Het is goed om de volgende stap te zetten en wat ons betreft twee hamerstukken.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Moinat SP, daarna de heer Vorenkamp PVV.

De heer Moinat: Dank u voorzitter. Wij zijn nog steeds van mening dat de nieuwe ongelijkvloerse kruising op de verkeerde plek komt en de aansluiting Emmen-Noord op opwaarderen was voor ons logischer zijn geweest. Maar helaas dat is een gelopen koers en we zullen ons daarbij neer moeten leggen. Punt 11 vinden wij prima. We zijn wel benieuwd naar het antwoord van de vraag gesteld door de PvdA zojuist.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Vorenkamp, daarna mevrouw Potharst.

De heer Vorenkamp: Ja dank u wel voorzitter. Ben ik goed verstaanbaar deze keer?

De voorzitter: U bent nu, voor mij wel, omdat wij hier in de zaal echt maximale geluidsterkte opengooien, maar voor de rest is het niet heel erg geweldig, zal ik maar zeggen.

De heer Vorenkamp: Ik snap niet hoe dat kan, want de vorige keren ging het prima. Maar goed.. Ik zal brullen.

De voorzitter: U zal brullen.

De heer Vorenkamp: U kent allen de opvatting van de PVV over de aansluiting Klijndijk.

De voorzitter: Mag het volume hier een beetje lager? U moet hier een beetje lager.

De heer Vorenkamp: Ik kom nu duidelijk over?

De voorzitter: Ja, hier wel. Gaat u door.

De heer Vorenkamp: Daar waren wij mordicus op tegen en met name ook vanwege het afsluiten van deze aansluiting, dus Emmen-Noord. Onder punt D van de inleiding wordt wel gesteld, dat de gemeente Emmen betrokken is bij de planontwikkeling, maar dat verhult ons inziens dat bestuur en gemeenteraad uitdrukkelijk schriftelijk verklaard hebben tegen opheffing van deze aansluiting te zijn. Waarvan akte, alstublieft. Wij waren tegen en blijven tegen en consequent moeten we dus helaas meedelen dat dit een B-stuk gaat worden. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor punt 11. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dank u wel.

De heer Vorenkamp: We waren tegen en blijven tegen.

De voorzitter: Ja, ja, we hebben het gehoord, we hebben het gehoord. Dank u wel dan gaan we naar mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Wat ons betreft zijn het gevolgen van eerder genomen keuzes door de Staten. Dus daar kunnen we niet zoveel meer van vinden. Wij waren ook nieuwsgierig

naar hoe het was afgelopen met die zienswijze die is ingediend, want dat is eigenlijk het enige vraagpunt wat we op dit moment hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar gedeputeerde Bijl, die heeft vier minuten, maar ik vraag me af of die die nodig heeft.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Nou ik denk dat het een, ik zet even mijn geluid lager. Ik had ook even het geluid wat hoger gezet. Dank u wel. Ik dank de commissie ook voor de opmerkingen. En ik denk dat het inderdaad helder is. Het is voortborduren op eerdere besluitvorming. Dat maken wij nu keurig af procedureel. En ik respecteer natuurlijk de eeuwig blijvende tegen- gevoelens van de PVV. Maar van mij mogen ze er best straks overheen rijden ondanks hun gevoel. Er is gevraagd naar wat is gebeurd met die ene zienswijze buiten de termijn. Wat ik nu even heb kunnen achterhalen is dat het niet om een direct inhoudelijke zienswijze zou gaan, maar er is wel een gesprek geweest. En het lijkt mij het beste dat ik even apart laat weten wat er uit dat gesprek is gekomen. Dus dat, volgens mij moet dit ook nog naar de Staten. Als we afspreken dat we voor de behandeling in de Staten wij u informeren over de uitkomst van dat gesprek. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Nou, dan mag ik concluderen dat de beide stukken gewoon naar de Staten gaan, allebei als bespreekstuk. Maar meer dan, omdat een aantal fracties wensen te gaan tegenstemmen. Dus dat komt dan gewoon in stemming, zonder al te veel discussie eromheen. En dan zijn wij bij agendapunt 12. Maar daar hebben we eventjes twee minuten de tijd nodig om hier iedereen weer in en uit de spotlight te zetten. Dus we zijn om 15.32 u weer bij u terug.

12. Investeringsagenda, Thema Mobiliteit, Statenstuk 2020-935.

De voorzitter: Goed, Wij gaan door met agendapunt 12. Dat is de Investerings-agenda, het thema Mobiliteit, Statenstuk 2020-935. Het gaat dan om € 500.000 ter beschikking te stellen vanuit de reserve Investeringsagenda Drenthe voor de uitwerking van het thema 'Mobiliteit' van de Investeringsagenda, onderzoeken in de verkenningsfase van de spoorverbinding en Emmen-Rheine tracé over Neuenhaus. Goed. Even kijken. U heeft allen een spreektijd van twee minuten. Dat is ook niet heel erg veel. Alle fracties gaan spreken. En wij beginnen bovenaan bij de heer Pragt van de fractie van D66.

De heer Pragt: Ja dank u voorzitter. D66 is voorstander van een personentreinverbinding met Duitsland via Coevorden. En als we dan ook een treinverbinding gaan realiseren tussen Emmen en Groningen, zou het helemaal mooi zijn. Wij kunnen instemmen met de € 500.000 voor het onderzoek naar de spoorverbinding Emmen-Rheine. D66 vraagt zich af waarom deze bijdrage uit de Investeringsagenda komt en niet gewoon in de lopende begroting wordt verwerkt. Dat heeft onze voorkeur namelijk. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer. Pragt. Gaan wij door naar de heer Vorenkamp van de PVV, daarna de heer Moinat van de SP.

De heer Vorenkamp: Ik zal mijn best doen duidelijk te spreken. Ben ik duidelijk? Ik sta niet te juichen over die treinverbindingen richting Bad Bentheim op zich. Nu weer € 500.000 voor onderzoek ten behoeve van ProRail. Hoeveel gaat dit nog meer kosten? Graag een indicatie. En we zijn helemaal niet enthousiast als het toekomstig zou gaan om waterstof aangedreven treinstellen, zoals tijdens het werkbezoek aan de orde leek te zijn. Is dat nog aan de orde? Maar, we zullen het bezit niet tegenhouden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Voorzitter, de SP is heel enthousiast over dit traject en dus akkoord.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ja voorzitter, wij kunnen ook vrij kort zijn. Wij stemmen in met het vrij maken van dit bedrag voor het doen van onderzoek naar deze spoorverbinding. Ik wil nog wel een ander puntje wat net ook nog werd genoemd, waarom wordt dit uit de Investeringsagenda betaald en het MFM meldt meer dingen die vandaag besloten zijn, dingen die in het coalitieakkoord staan, die worden allemaal uit de Investeringsagenda betaald. Dat begrijpen wij ook niet helemaal. Misschien kan de gedeputeerde daar nog wat over zeggen.

De voorzitter: Dan de heer Schoenmaker Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De fractie van Sterk Lokaal Drenthe is positief over het ontwikkelen van dit project. Het biedt kansen voor de verdere ontwikkeling van de regio en aan de Duitse kant is reeds een revitaliserings- traject in gang gezet. Het lijkt ons zinvol om verder te verkennen, om in de toekomst op basis van deze verkenning een goede inschatting te maken van de economische effecten en de kosten die dat met zich meebrengt. Dus wij kunnen hier zeker in meestemmen.

De voorzitter: Mooi, we gaan naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. De ChristenUnie is groot voorstander van het investeren in goede spoorverbindingen. We vinden het bovendien belangrijk om daarbij aan te sluiten op de ontwikkeling van het treinverkeer als alternatief voor middellange afstanden in Europa. En met deze verbinding worden we ook aangesloten op het internationale treinennetwerk. Bovendien kennen we ook naast onze eigen wensen ook de wens van onze Duitse partners, om verder te rijden naar het noorden via de Nedersaksenlijn. In het Statenstuk kunnen we ook lezen in de tijdsplanning dat we in het derde of vierde kwartaal geïnformeerd worden over de voortgang van onderzoek en de vervolgstappen. Nou, daar zitten we nu zo'n beetje, dus ik ben wel benieuwd of gedeputeerde al een tipje van de sluier kan lichten. Hoewel de kosten misschien wat hoog zijn, kunnen ook wij instemmen met beschikkingstelling van het bedrag.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar mevrouw Vedder CDA.

Mevrouw Vedder: Dank voorzitter. Kort en krachtig, gewoon een heel goed idee. Het CDA heeft altijd gepleit voor grensoverschrijdend werken, wonen en recreëren en we weten dat er ook plannen zijn om studiemogelijkheden te ontsluiten over en weer over de grens. En dat komt met de spoorverbinding Emmen-Rheine allemaal letterlijk wat dichterbij. En verder vinden we het mooi om te lezen dat er een Statenstuk ligt waarin te lezen valt dat Drenthe samen met onze goede burens op dat gebied aan het pionieren zijn. En daar mogen we denk ik best wel trots op zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, we gaan naar mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter. Ik zal het ook kort houden. De provincie Drenthe, Landkreis Graftschaff Bentheim en de Bentheimer Eisenbahn werken samen aan de ontwikkeling van grensoverschrijdende personenvervoer op het traject Emmen-Rheine. De ambitie is dat de Duitse reizigerstreinen in december 2024 rijden op het tracé Bad Bentheim-Coevorden. Als GroenLinks fractie zijn wij voor betere internationale treinverbindingen, meer treinen minder vliegen. Wij zien dit Statenstuk dan ook als een logische stap om de ambitie te halen.

De voorzitter: Mevrouw Zwaan VVD.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel voorzitter. Het doet mij enigszins wel deugd dat ik de inbreng mag geven namens de VVD-fractie. Ik was in de jaren dat dit is opgestart met de Bentheimer Eisenbahn raadslid in de gemeente Coevorden en de nu voorliggende doorontwikkeling van het personenvervoer op het traject Emmen-Rheine is toen al gestart. De VVD zou de VVD natuurlijk niet zijn om deze treinverbinding, die volgens planning in 2024 moet gaan starten, van harte te ondersteunen. Uiteraard, mevrouw Vedder van het CDA zei het ook al, het is fijn te lezen dat het doorloopt en dat het pionieren is, want het project heeft inderdaad een uniek karakter. Een Duitse vervoerder die op deels eigen goederenspoor en een traject van ProRail deze persoonlijke verbinding tot stand wil brengen. Er wordt al jaren met een achttal Duitse partners samengewerkt, we hebben het ook in het stuk kunnen lezen. En natuurlijk ook de gemeente Coevorden en Emmen doen hieraan mee. Als Provinciale Staten wordt ons inderdaad gevraagd om uit de Reserve Investerings- Agenda € 500.000 beschikbaar te stellen voor de verdere uitwerking en dus ook het verder onderzoeken van de haalbaarheid van die spoorverbinding Emmen-Rheine en natuurlijk het tracé in het bijzonder naar Coevorden-Neuenhaus, met als doel het stimuleren onder andere ook van de economie en werkgelegenheid. Voorzitter, wie kan daar nu tegen zijn? De VVD in ieder geval niet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bosch, Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja dank u wel voorzitter. De Partij van de Arbeid constateert dat het college van GS voortvarend doorstoomt op het ingeslagen spoor richting Duitsland. Een goede spoorverbinding tussen Drenthe en aangrenzende Duitse regio's is, zoals GS terecht schrijft, een belangrijk instrument om de integratie van de grensregio's te bevorderen. Dit spoort goed met de ambities om de samenwerking met Nedersachsen te intensiveren en daarmee dus de integratie van beide grensregio's te stimuleren. De Partij van de Arbeid gaat dan ook akkoord met het beschikbaar stellen van de gevraagde middelen voor de verkenning en uitwerking van de plannen rondom het spoortracé tussen Coevorden en Neuenhaus. Daarmee zorgen we ervoor dat dit project, volgens het door GS opgestelde spoorboekje, zoals weergegeven in de tijdsplanning pünktlich op de rails blijft. Mijn fractie kijkt uit naar de uitkomsten van de verkenningsfase en hoopt dat de volgende tussenstations leiden tot een blijvende en veel benutte oost-westverbinding tussen Drenthe en Duitsland. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, dan tenslotte de heer Bos van Forum voor Democratie

De heer Bos: vormt de verbinding tussen Drenthe...

De voorzitter: Meneer Bos, meneer Bos, u mag nog een keer opnieuw beginnen, want het ging even niet goed.

De heer Bos: O. Dank je wel voorzitter. Onze fractie van, hoort u me nu wel?

De voorzitter: Ja, ja, zeker, zeker.

De heer Bos: Oké. Onze fractie van Forum voor democratie steunt het plan voor een goede verbinding met Duitsland. Wij zien hier goede mogelijkheden en economisch ook eventueel rechts in Scandinavië. Dus wij steunen het. Ik heb alleen wel een vraag. Volgens het advies gegeven in Statenstuk 2020-935 worden de kosten geraamd op € 500.000. Echter is er een kans aanwezig dat het onderzoek nog doorloopt in 2021 met kostenboekingen in 2021. Hoe gaan we erop toezien dat het niet te

ver uitloopt? Dus niet dat we een ongelimiteerde bankpas meegeven. Voor de rest zijn wij namens de fractie akkoord.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Nou, dan gaan we naar de gedeputeerde. Ongetwijfeld een blij man met zoveel enthousiasme.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ik ben heel blij met de enthousiaste reacties van de commissie. Niettemin leefden er toch nog wel een paar vragen en daar zal ik ook op ingaan. Maar misschien is het wel goed om te zeggen dat wij hiermee een belangrijke stap kunnen zetten om de verbinding tussen Drenthe en Duitsland via het rail ook voor personenvervoer te maken. Het is al voor goederenvervoer het geval en dat loopt heel goed. Maar het personenvervoer, dat is wel een ambitie die wij samen met onze Duitse burens nastreven om die in te vullen. Aan Duitse kant is zowel de Bondsregering als de Landsregering en de Kreisbestuur, hebben besloten om tot aan de Nederlandse grens te willen investeren. En dan is het natuurlijk jammer als dat zou ophouden bij de Nederlandse grens. Dus waar wij nu alle inzet op plegen, is om samen met het ministerie van I&W tot overeenstemming te komen om die lijn ook in Nederland op te pakken en het te laten landen op het station in Coevorden. Daarvoor heb je een gedegen onderzoek nodig van ProRail. En aangezien dit een verbinding is die niet wordt gezien als een knelpunt op nationaal niveau, wordt tegen de regio gezegd, ja dan moet je zelf ook je best doen om dat van de grond te trekken. En dat 'je best doen' bestaat onder andere in het opdracht geven van ProRail om die kostenraming te maken en daar vragen we nu het geld voor. Een van de vragen is, waarom doe je dat nou uit de Investerings- agenda? We hebben afgesproken bij de randvoorwaarden van de Investerings- agenda aan de voorkant, dat dat vooral bedoeld is om een bijdrage te geven in investeringen van anderen. Drenthe investeert niet in de rails, dat doet ProRail en dat doet de Bentheimer Eisenbahn. En wij geven daar een bijdrage in. Zijn we er dan daarmee? Nee, ik verwacht dat wanneer het serieus gaat worden, dat het kabinet aan de regio de vraag zal stellen om een deel van de kosten mee te financieren en daar zullen we de komende tijd gesprekken over gaan voeren met het ministerie, hoe we dat op een redelijke manier kunnen gaan inkleden. Die kosten voor de regio die ten laste van, dat deel wat ten laste van Drenthe zou komen, verwacht ik, dat we die uit een van de mobiliteitsreserves kunnen gaan dekken. Maar het is wel heel belangrijk dat we de komende tijd de ruimte krijgen om die gesprekken te gaan voeren. En ja, u vraagt, de heer Pruisscher met name, kun je al iets meer zeggen. Nou, wat wij, waar wij op mikken is dat we in het zogenaamde MIRT-overleg van november aanstaande, nadere afspraken kunnen gaan maken met het kabinet. En het zou denk ik ook niet verkeerd zijn, en door het enthousiasme wat uit uw houding spreekt statenbreed, kunnen we dat ook laten zien, dat er draagvlak hier in Drenthe is voor het verhaal. Maar mocht u nog politieke vrienden de komende weken spreken, in Den Haag, dan is het natuurlijk nooit verkeerd om te wijzen op het feit dat wij daar veel belang bij hebben, dat wij daar zelf ook enthousiast in zijn en dat wij ook niet te beroerd waren om de portemonnee te trekken, om dat onderzoek überhaupt mogelijk te maken. Dus in die zin zetten we hiermee weer een stap en dank voor de steun. En ja, ik verwacht dat wij richting eind november wellicht wat meer helderheid kunnen krijgen over de voortgang van dit traject. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde. Is er een fractie die vindt dat dit een bespreekstuk moet worden? Dan graag het blauwe handje even opsteken. Dat is niet het geval, dus gaat hij als hamerstuk door. Zijn er nog aanvullende vragen aan de gedeputeerde? Handjes. Eén. Alleen de heer Vorenkamp PVV, gaat uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Aan de heer Bijl de vraag, hoeveel zou dat dan per jaar gaan kosten, die jaarlijkse bijdrage die wij toekomstig zouden moeten doneren voor dat stukje treinspoor.

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: De inschatting is, dat als het gaat om exploitatiekosten, dat je dan praat over € 100.000 tot € 150.000, dat is het inzicht op dit moment. En het is natuurlijk ook afhankelijk van hoeveel mensen er gebruik maken van de trein. Maar het is voor ons alleszins een verantwoorde uitgave als onderdeel van de totale mobiliteitskosten, om die verbinding naar Duitsland mogelijk te maken. U moet zich voorstellen dat u op deze manier niet alleen met de trein van Coevorden naar Rheine kan, maar via Berlijn ook naar Moskou of China en andere verre bestemmingen. Dus, ja de wereld ligt aan onze voeten straks. Dank u wel.

De voorzitter: Dan kijk ik even naar mevrouw Zuiker. Is dat een nagekomen vraag, of is dat een interuptie op?

Mevrouw Zuiker: Een nagekomen vraag. Ja, ik had nog een vraag gesteld over waarom het betaald moet worden uit de Investeringsagenda, waar heel veel dingen uit het coalitieakkoord, zal ik maar zeggen, niet al begroot zijn eerder en nu en nog eens uit de Investeringsagenda moet worden betaald?

De voorzitter: Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, we gebruiken de Investeringsagenda voor investeringen in zaken van derden. Dus een bijdrage. En daar past dit in. Stel, we hebben het net gehad over de N34, als we daarin gaan investeren dan activeren we dat. Dat is het verschil. Dus die Investeringsagenda dat is echt voor bijdragen in investeringen van derden. Dat heeft op zich niks te maken met het collegeprogramma, maar meer met de systematiek van werken.

De voorzitter: Dank u wel. Dan wou ik daarmee dit agendapunt afronden met de conclusie dat het een hamerstuk zal zijn in de Statenvergadering en gaan wij even schorsen. Wij kunnen meteen door.

13. Bijstellen kredieten N34 en Emmen-West, Statenstuk 2020-959

De voorzitter: We gaan naar agendapunt 13, Bijstellen van kredieten N34 en Emmen-West. En mensen worden in dan wel uit de spotlight gezet. En even kijken, er zat nog geen microfoon... Waar gaat het om? Een aanvullend krediet van € 5 miljoen ten behoeve van het project N34 en Emmen-West. En voor de kosten van zandwinning bij de Huttenheugte in kredieten beschikbaar stellen voor € 2 miljoen en de kapitaallasten te dekken uit de post Kapitaallasten, is opgenomen in de begroting 2020. Even kijken, we hebben een aantal woordvoerders. We gaan niet weer beginnen met de heer Pragt, want dan wordt het een beetje eentonig. Later we beginnen bij mevrouw Vedder van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, de werkzaamheden aan de N34 zijn ondanks stikstof, PFAS en corona voorspoedig aan het verlopen en dat is toch wel een hele prestatie. Dat is mij met mijn laatste verbouwing in ieder geval niet gelukt en toen had ik geen stikstof, PFAS en corona perikelen. En gezien het belang van de N34 is het ook vanzelfsprekend wat betreft onze fractie, dat die voortgang gestaag door moet kunnen gaan. Voorzitter ik houd het verder kort. Wij gaan geen zand in de radar strooien. Overmacht is overmacht en wij zullen instemmen met het voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Pruisscher van de ChristenUnie. Dat is eentje omhoog regisseur.

De heer Pruijscher: Ja, dank u wel voorzitter. Allereerst ook dank aan het college dat we dit voorleggen, want in het verleden kwam niet zelden voor dat dit soort zaken bij begrotingswijzigingen werd geregeld. De ChristenUnie heeft de voorkeur aangegeven aanzienlijke wijzigingen, of in ieder geval met aanzienlijke budgetten, via separaat Statenvoorstellen te willen behandelen. Dus dank dat dat nu gebeurt. En dan schrikken we toch ook al enigszins, want een ogenschijnlijk kleine tegenslag heeft toch behoorlijk financiële gevolgen. Het zand uit de verdieping van een plas is niet voor de projecten beschikbaar, omdat tegen de zandwinning bezwaar is gemaakt. We vragen ons eigenlijk af of met dat risico rekening was gehouden. En zo niet, is dan over het hoofd gezien dat toch bezwaar en beroep ook open stonden. Het gevolg is en daar kunnen we dan ook niet omheen, dat het € 5 miljoen extra gaat kosten. Het college geeft aan dat binnen de programma begroting voldoende ruimte is om dat op te vangen, mede door vertragingen en andere. Maar als we dat geld nu inzetten voor het vervangende zand, dan is dat er niet meer voor toekomstige projecten. Althans, dat zegt dan mijn logica. Maar daar ben ik benieuwd naar of dat ook geldt. De reeds gemaakte kosten van € 2 miljoen voor niet gewonnen zand uit de Huttenheugte wordt toegekend aan andere projecten. Wij vragen ons af of dat ook reëel is. Aan welke toekomstige projecten moeten we denken, dat er nog zoveel zand nodig is? En tot slot nog een vraag over de risico's. We kunnen lezen dat eventuele onzekerheden worden meegenomen in risicoparagraaf. En dat is dan ook de enige zin die daarbij staat, dus we zouden graag horen dat er iets dieper op in gegaan is. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, dan gaan we naar de heer Vorenkamp van de PVV. Dus de registers mogen weer open en daarna de heer Moinat van de SP.

De heer Vorenkamp: Oké. Ik hoop dat ik nu goed verstaanbaar ben.

De voorzitter: Hier in de zaal wel weer, ja.

De heer Vorenkamp: Oké, in de zaal wel, mooi. Het probleem was het gebruik van de zandwinning Huttenheugte en het bezwaar van Infracom inzake oneerlijke concurrentie. Allereerst complimenten. Complimenten voor de provincie Drenthe, dat hier een slimme oplossing zag voor de benodigde zandsuppletie voor die verdubbeling van de N34. Jammer dat het nu zo loopt, zeg ik dan. En ik vraag daarom aan de gedeputeerde of deze slimme en potentieel kostenbesparende vondst, heel goed, of die vondst ook vooraf juridisch is doorgeakkerd op alle aspecten. De provincie is nu dus € 5 miljoen definitief en € 2 miljoen tijdelijk extra kwijt voor het zand. Valt dit nog ergens te verhalen? Vallen die extra kostenposten nog ergens te verhalen? Een laatste vraag, is of wordt nu € 2 miljoen extra gestoken in het zand van de Huttenheugte? Ligt dat zand nu echt klaar voor gebruik, of lopen daar nog ook weer procedures tegen in verband met overlast of PFAS, of wat dan ook? Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Moinat van de SP en daarna de heer Pragt van D66.

De heer Moinat: Voorzitter, doodzonde dat we ons huiswerk blijkbaar niet goed hebben gemaakt. Als provincie niet weten dat er een zandwinningsbedrijf in de buurt zit en dan ook nog vergeten om die actief in te lichten over dit project. Zodat ze aan de ene kant een eerlijke kans zouden hebben om mee te doen en aan de andere kant juridische problemen te voorkomen, zodat het geheel geen vertragingen zou oplopen. Kost ons in ieder geval € 5 miljoen extra en is gewoon niet handig. En dan druk ik me heel voorzichtig uit. Verder kunnen we wel akkoord gaan.

De voorzitter: Dank u wel, woord aan de heer Pragt D66. Daarna mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

De heer Pragt: Ja dank u voorzitter. Het is jammer dat deze bijstelling nodig is, maar een duidelijk en helder verhaal met een goede onderbouwing van het gevraagde krediet van € 5 miljoen en de daaruit voortvloeiende kapitaallast van € 250.000. D66 kan dan ook instemmen met het voorliggend besluit. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan krijgen we mevrouw Potharst Partij voor de Dieren en daarna de heer Bos van GroenLinks.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, er zijn aanvullende kredieten nodig voor de werkzaamheden aan de N34, omdat er geen zand gebruikt kan worden uit de zandplas bij de Huttenheugte. Dit roept vele vragen op bij onze fractie, die ik graag beantwoord zie door de gedeputeerde. Want hoe is het mogelijk dat er al wel € 2 miljoen is uitgegeven voor het zand bij de Huttenheugte, terwijl de bezwaarprocedure nog loopt? En hoe kan het dat er geen rekening is gehouden met de mogelijke bezwaren, zodat er nu geen zand beschikbaar is? Is niet van tevoren ingeschat dat er elders zand zou moeten worden ingekocht? En hoe kan het dat de post onvoorziene uitgaven hier niet toereikend voor is? Er wordt € 5 miljoen gevraagd voor de lopende werkzaamheden aan de N34 en daarna € 2 miljoen voor het zand van de Huttenheugte. Dus dit betekent dat er € 7 miljoen is misgecalculeerd. Deelt de gedeputeerde deze conclusie? Voorzitter, de Partij voor de Dieren houdt haar hart vast als er bij andere wegwerkzaamheden door de provincie zo wordt misgerekend. We horen graag concreet van de gedeputeerde wat er gaat veranderen om dit soort omissies te gaan voorkomen.

De voorzitter: Dank u. De heer Bos GroenLinks, daarna mevrouw Udinga VVD.

De heer Bos: Ja, het is jammer dat het zo gelopen is. Het project zit al op zijn einde en wij hebben eigenlijk geen bezwaar om het nu bij te stellen door de Staten. En dan kan het ook door. En ik ga binnenkort met mijn karretje naar Coevorden denk ik en Dalen, om wat zand op te halen.

De voorzitter: Mevrouw Udinga VVD en daarna de heer Berends Partij van de Arbeid.

Mevrouw Udinga: Dank u voorzitter. We begrijpen dat dit een enorme tegenvaller is. En er zit helaas niets anders op dan dat we dit verlies nemen, maar we hebben nog wel een vraag over één bepaalde zin in het voorstel. Er staat: 'Voor de zandwinning Huttenheugte is inmiddels € 2 miljoen aan kosten gemaakt'. Maar hoezo, welke kosten zijn dit dan? Of wordt hier iets anders bedoeld? Ligt er ergens een bult zand klaar of zijn het rechtsgangkosten? Graag een reactie van de gedeputeerde. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u, de heer Berends Partij van de Arbeid, daarna de heer Omlo van Forum.

De heer Berends: Dank u wel voorzitter. Ook de PvdA begrijpt de argumenten die leiden tot het bijstellen van de kredieten en is het eens met de aanvullende kredieten. We zitten nog met één puntje, dat zit een beetje in de technische hoek, het kwam min of meer ook al aan de orde. Want voor het zuidelijk deel Coevorden-Holsloot is een bezwaarprocedure doorlopen, waarbij de provincie dus in het gelijk is gesteld. Nou, zorgvuldig proces zo. In de tekst staat ook dat de gemaakte kosten voor de zandwinning op de balans van de provincie moeten worden verantwoord. Eventuele onzekerheden in verband met de af te wikkelen bezwaarprocedure worden betrokken bij het beheer of de risico's van de provincie en de risicoparagraaf. De vraag van ons is, is dat dezelfde bezwaarprocedure als de eerste waarin de provincie in het gelijk is gesteld? Dat is ons dus niet geheel helder. Tot zo ver.

De voorzitter: Dank u wel meneer Berends. Dan tenslotte de heer Omlo van Forum voor Democratie.

De heer Omlo: Ja dank je wel voorzitter. De gedachte 'werk voor werken' in deze juicht onze fractie heel erg toe. Toch maken we ons wel zorgen over de overschrijding van de € 5 miljoen al zo vroeg na de start van het project. Veel vragen zijn al gesteld. Ik ga even kijken welke... Tegen de verleende vergunning is bezwaar gemaakt. Was dit niet voorzien geweest? Is ook al gesteld. Er kan op dit moment geen gebruik worden gemaakt van de zandwinning in de plas bij de Huttenheugte. Wanneer is de verwachting dat dit wel weer kan? En waar is dat op gebaseerd? En is de verwachting dat het bezwaar niet gegrond wordt verklaard dat de provincie in het gelijk wordt gesteld? Wat gebeurt er als dat niet gebeurt? Ook over de € 2 miljoen zijn al enkele vragen gesteld. Willen wij ook graag opgehelderd zien. En voor de vervangende leverantie van zand, had die niet aanbesteed moeten worden? Is daar geen begroting van opgesteld? En als dat wel zo is, waar kunnen we die vinden? Hoe komt men aan het bedrag van die € 5 miljoen? Tot slot voorzitter. Na een overschrijving van € 5 miljoen relatief aan het begin van een N34 project, onze fractie wil geen Ring Groningen debacle hier in Drenthe, lopen er nog meer bezwaarprocedures die het project negatief kunnen beïnvloeden? Hebben we daar zicht op? Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de commissie eerste termijn, dus gaan we naar gedeputeerde Bijl. Gaat uw gang.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ja, moeilijk. De ene kant krijg je complimenten omdat je een voorstel als dit tot voorstel hebt gemaakt. Maar dat hebben we ook afgesproken volgens mij met de Staten, dat we ook meer met grotere wijzigingen richting Staten zullen gaan. Het is jammer dat het met dit als voorbeeld moet. Ook mooi als je complimenten krijgt voor ondernemerschap 'Werk met werk maken'. Nou ja, proberen om uit een bepaalde situatie ook voordeel te halen. Maar, en dan kom je op het probleem dat inderdaad de aanbestedingen gedaan zijn en de gunningen, in de veronderstelling dat er over het zand beschikt kon worden, en dat je moet vaststellen dat dat niet het geval is. En daar hebben wij natuurlijk ook intern over gesproken. En ook naar de vragen, naar de toekomst. U kunt ervan overtuigd zijn dat bij toekomstige aanbestedingen dit niet een keer, niet twee keer, maar drie keer ook gecheckt zal zijn, hoe dat zit. Mochten we het nog weer een keer gaan doen, en ja, we willen het nog weer een keer gaan doen, want in principe ligt er zand wat we goed kunnen gebruiken voor toekomstige projecten. De heer Pruisscher die vroeg dacht ik ook, welke zijn dat dan? Nou er moeten, ik zeg het maar even uit m'n hoofd, in de buurt nog wel de nodige dingen gebeuren. Niet alleen... Bijvoorbeeld bij Klijndijk, wat we net hebben besproken, die nieuwe aansluiting op de N34 ongelijkvloers, Emmerschans, in Emmen rond de rondweg liggen nog een aantal projecten. Kortom, er is nog wel wat werk in de buurt waar dat gebruikt zou kunnen worden. En dan druk het daar natuurlijk op de kosten die je anders zou moeten maken als je dan zand zou kopen. Die € 2 miljoen, die hebben we apart genomen, omdat dat de wervingskosten zijn voor de zandwinning. Dat is, nou laten we zeggen, voor ongeveer de helft is dat uitgegeven en voor de andere helft moet dat nog gebeuren wanneer die vergunning afkomt. Even ruwweg gesproken, wanneer die vergunning af komt, ja het ligt onder de rechter. Er zijn ook bij rechters wachttijden extra door de corona onder andere ontstaan, dus daar durf ik niks van te zeggen hoe snel dat nu zal gaan. Maar wees er van overtuigd dat wij hier wel het nodige leergeld mee betaald hebben en dat we echt bij voorkomende aanbestedingen, als we zelf zand willen inbrengen, het alleen doen als we drie keer gecheckt hebben dat het ook daadwerkelijk beschikbaar is. En natuurlijk, Het leidt nu tot een hoger krediet. Dat heeft niet zozeer te maken met een foute berekening, maar met de verkeerde aanname dat we zelf over het zand konden beschikken. Want anders hadden we dat zand natuurlijk wel meegenomen in de rekensommen en waren de kredieten hoger geweest, zonder dat wij naar die Huttenheugte zand- mogelijkheid zouden hebben ingebracht. Maar als u denkt dat hier iemand van het college zit die daar blij mee is, dat is niet zo. De vraag is dan ook, is het een verhaal? Nee, dat is niet zo. We hebben dit zo gedaan en dat is uiteindelijk niet goed uitgepakt. Aan de andere kant, het voordeel kan nog wel een keer behaald worden, maar dat zal bij toe-

komstige projecten dan gebeuren. Wij hadden natuurlijk een keus gehad om te zeggen een jaar geleden, nou weet je wat, we wachten op een uitspraak van de rechter totdat het zand wel zelf kunnen leveren, maar daar waren al gunningen gepleegd aan aannemers. Dat had tot enorme risico's in de kostensfeer en schadeclaims kunnen leiden. Dus dat hebben we bewust gedaan, om dat niet te doen. Je hebt altijd nog hoop dat tijdens het traject de vergunning toch af komt voor de zandwinning. Nou ja, dat is allemaal niet gebeurd. Dus het is zoals het is, maar begrijp mij goed, ik zit hier echt niet met veel blijheid, integendeel, dit verhaal te houden. De vraag was, die procedure bij Holsloot, was dat diezelfde? Nee, dat was een andere. Dat was van een wegenbouwer die de uitkomst van de aanbesteding betwistte. En daar zijn we in het gelijk gesteld, dat we wel met een goeie aannemer de deal hadden gesloten. Ja voorzitter, ik kan het niet mooier maken dan het is. We hebben de middelen wel nodig om het te kunnen betalen. En nou ja, nogmaals, leergeld is hiermee betaald.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Vorenkamp heeft een interruptie begrijp ik.

De heer Vorenkamp: Ja, kan dat?

De voorzitter: Ja, dat kan. Wij gooien de registers weer open.

De heer Vorenkamp: Van die € 2 miljoen heeft de gedeputeerde net gezegd, is er € 1 miljoen al uitgegeven aan die die winning bij de Huttenheugte. Zijn dat dan € 1 miljoen aan juridische kosten die uitgegeven zijn, of is dat € 1 miljoen aan zand wat daar ligt?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dat is voor een deel kosten die bij de aannemer gemaakt zijn, dat is voor een deel aankoop van grond voor zanddepot, dat soort kosten zijn gemaakt. Er zal ook iets van procedure zitten, maar dat is van ondergeschikt belang.

De voorzitter: En dan zag ik nog een handje van de heer Pruisscher, maar die is inmiddels weer weg?

Gedeputeerde Bijl: Opgelost?

De voorzitter: Nou oké, prima. Even kijken. Dat is ook weer zo'n... Ik ga even navragen. Zijn er fracties die vinden dat dit een bespreekstuk moet gaan worden in de Staten? Dan nu even handje opsteken. Nee, dan wordt het een hamerstuk. Zijn er verder nog verhelderende vragen nodig? Mijnheer Pruisscher ChristenUnie. Gaat uw gang.

De heer Pruisscher: Ik dacht, ik houd mij netjes aan de tweede termijn, had ik het handje weer weggehaald, maar bij deze nogmaals. Ik had gevraagd naar de dekking van toekomstige projecten of vertraagde projecten, nu die € 5 miljoen in de lopende begroting wordt gepost. Volgens mij heb ik het antwoord daarop nog niet ontvangen.

De voorzitter: Oké. Mevrouw Udinga heeft ook nog een vraag zie ik.

Mevrouw Udinga: Dank u voorzitter. Een ding die de gedeputeerde zei begreep ik niet helemaal. Hij had het over wervingskosten. Wat bedoelt hij daarmee?

De voorzitter: En de heer Vorenkamp heeft nog een vraag.

De heer Vorenkamp: Ja, ik concludeer hier wel uit dat datgene wat de gedeputeerde net gezegd heeft, dat het project Huttenheugte niet goed juridisch is doorgeakkerd van tevoren. Klopt dat?

De voorzitter: En de heer Omlo heeft nog een vraag.

De heer Omlo: Lopen er nog bezwaarprocedures momenteel, waar het project negatief door beïnvloed kunnen worden? Dat was nog mijn vraag.

De voorzitter: Goed, we hebben nu vijf laatste verhelderende vragen voor de gedeputeerde. En die gaat ze nu beantwoorden.

Gedeputeerde Bijl: Sorry voorzitter, ik ben weer aan de beurt?

De voorzitter: Ja, je bent aan de beurt.

Gedeputeerde Bijl: Ja dank u wel. Ik begin even bij de laatste vraag van de heer Omlo, of er nog procedures zijn. Er loopt behalve deze procedure ook nog een procedure over de ontgronding bij de Huttenheugte. Dan op de vraag van de heer Vorenkamp hoe de inschatting aan de voorkant is geweest. We hebben dus het onvoldoende het risico onderkend dat de vergunningen voor de zandwinning nog niet onherroepelijk waren. Dus ja, dat is gewoon zo. Dan of er toekomstige projecten in gedrang komen, vraagt de heer Pruisscher. Dat is niet zo, maar het is wel zo dat we voor toekomstige projecten, wanneer we die zandwinning wel tot stand kunnen brengen, dat we dat zand kunnen gebruiken. En dat zal eerder dan een positief effect hebben op de kostprijs van toekomstige projecten. En de derivingskosten dat ...

De voorzitter: de wervingskosten...

Gedeputeerde Bijl: Dat zijn de verwervingskosten. Er is dus grond gekocht bij de Huttenheugte, of in de buurt daarvan, om een zanddepot te kunnen aanleggen.

De voorzitter: Het is verwerkingskosten?

Gedeputeerde Bijl: Verwerkingskosten. Ja, voorzitter, volgens mij waren dat de vragen.

De voorzitter: Ja en ik zie verder geen mensen meer die iets hierover willen zeggen. Dus dan gaat deze verder als hamerstuk door naar de Statenvergadering. Daarmee kunnen we dit agendapunt afsluiten.

14. Besluitenlijst van de vergadering 16 september 2020 en de Lijst van toezeggingen

De voorzitter: Dan komen we nu bij agendapunt 14, dat is het besluitenlijst van de vergadering van 16 september 2020 en de lijst van toezeggingen. De besluitenlijst wordt aangepast op grond van het feit dat er van de zijde van D66 de opmerking gekomen is met betrekking tot de besluitenlijst dat de heer Pragt nog moet worden toegevoegd bij de aanwezigen. Verder zijn er geen opmerkingen over. Dus de besluitenlijst gaan we daarmee vaststellen. Dan hebben we de toezeggingenlijst. Ik vraag mij af, zijn er commissieleden die iets willen met die toezeggingenlijst? Dan moet ik wel een blauw handje zien. Eentje gesignaleerd. Dus alleen de heer Bos van de fractie van GroenLinks die een vraag heeft over de toezeggingen lijst. Meneer Bos gaat uw gang. Meneer Bos, u moet wel uw eigen microfoon even weer aanzetten.

De heer Bos: Een vraag, of eigenlijk meer een aanvulling. Vandaag is bevestigd dat de toezegging die de vorige keer is gedaan, want dat was niet helemaal duidelijk in de tekst te beluisteren, dat de gedeputeerde Stelpstra zou kijken naar mogelijkheden om wat materialen voor isolatie te gaan subsidiëren.

De voorzitter: Sorry, ik heb hem even niet gehoord, maar, u wilt de reactie ...

De heer Bos: Het ging erom, dat gedeputeerde Stelpstra aan mij had aangegeven dat hij de mogelijkheden ging onderzoeken om isolatiematerialen te gaan subsidiëren.

De voorzitter: Maar ik garandeer u dat gedeputeerde Stelpstra niet aanwezig is. Is de vervanger van de heer Stelpstra, is, of Jumelet of Bijl, want dat zijn de enige twee die we hebben.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter ik ben bang dat, weliswaar als vervanger van de heer Stelpstra, dat ik niet veel licht kan laten schijnen op deze kwestie. Dus, ik denk dat handig is dat we dat even meenemen naar het college.

De heer Bos: En anders zie ik het wel terug in de toezeggingenlijst van vandaag.

De voorzitter: Oké. Goed. Dan zijn er verder geen opmerkingen meer over de toezeggingenlijst.

15. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan komen we bij de ingekomen stukken. Nieuwe procedure, namelijk dat u van tevoren uw vragen daarover schriftelijk heeft moeten stellen. En dat maakt het overigens wel een stuk overzichtelijker moet ik zeggen. Dus de kans is wel groot dat we hiermee doorgaan in de toekomst. Even kijken. In de spotlights mogen nog, even kijken. Nee hoeft niet. We gaan eerst eens kijken naar de beantwoording van de heer Jumelet op de vragen van de PVV van de heer Vorenkamp, dat is A.5, A.6 en B.27. Dus gedeputeerde Jumelet denk ik? A.5 Jaarverslag 2019 provinciale VTH-taken.

Gedeputeerde Jumelet: Ja. Ik weet niet, moet ik, ben ik al in de gelegenheid voorzitter?

De voorzitter: Ja. Wij hunkeren naar uw antwoord.

Gedeputeerde Jumelet: Nou dat is mooi. Jaarverslag inderdaad. Een vraag van de fractie van de PVV, de heer Vorenkamp. Hij vraagt naar aanleiding van een opmerking dat er sprake is van toename van klachtenmeldingen. Hoeveel klachten komen er eigenlijk jaarlijks binnen? En hoeveel met name over illegale dumpingen en ook inzake de hout- opstanden? Waar gaat het dan om? Kap of tijdstip waarop? Ik moet u zeggen dat op korte termijn, maar sowieso, is het lastig om exacte aantallen klachten en meldingen ook hier te geven. Want, daar is ook een oorzaak voor natuurlijk, deels komen de klachten binnen via het zogenaamde Klanten contactcentrum, deels rechtstreeks bij medewerkers, maar ook via het netwerk via andere organisaties. En als we dat allemaal bij elkaar gaan harken, dan moeten we daar denk ik heel veel werk van maken. Dus ik zou me kunnen voorstellen dat we daar toch wel wat terughoudend in zijn. Als het gaat om heel specifiek, want daar werd dan naar gevraagd, met name illegale dumpingen, dan zijn die vaak maar heel beperkt. Want die meldingen worden vaak direct gedaan aan de eigenaar van de terreinen waar is gedumpt. Denk bijvoorbeeld aan het terrein van Staatsbosbeheer. En van ook Natuurmonumenten is een aantal voorbeelden ook bekend als het gaat om de klachten- meldingen die we krijgen ten aanzien van houtopstanden. Dan zijn ze in twee categorieën te splitsen. En een veel gestelde vraag is mij gezegd, is waarom er ten aanzien van waar-

genomen capaciteiten geen kapverbod bestaat. En ook de meest gestelde vraag is, waar maar ergens wordt gekapt en of daar ook toestemming voor is verleend. In beide gevallen wordt het ook vaak al direct een antwoord gegeven en dat alles leidt er in ieder geval op, dat we wel constateren dat er een toename is, maar dat op zich ook goed met de klachten wordt omgegaan en zo nodig ook wordt gehandhaafd. Zeker in het laatste geval. Voorzitter, dat wat betreft A.5.

De voorzitter: En wat mij betreft mag u ook gelijk door naar A.6.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dat is de Eerste Voortgangsrapportage Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. Die is u toegestuurd. En de vraag is, gaat alles op basis van vrijwilligheid en kunnen we ook geïnformeerd worden over bijkomende negatieve economische effecten, zoals bijvoorbeeld bedrijfsbeëindigingen ten gunste van het programma? Het antwoord kan zijn heel kort, ja alles gaat op basis van vrijwilligheid. Dat is ook de inzet vanuit ons programma. Deelnemende boeren doen juist mee omdat ze dat zelf willen. En er zijn vanuit de kennis die ik heb en wij hebben, geen voorbeelden van door dit project bedrijfsbeëindigingen. Het project is er juist opgericht om te zoeken naar verdienmodellen, zodat er juist positieve economische effecten zich gaan voordoen. Dat is het antwoord op A.6. Dan B.27, dat is de brief die laatst ook aan mij is gestuurd met een afschrift ook naar uw Staten. Een afschriftbrief van de heer J. van der Gaast, 18 oktober. Dat gaat over Wilde Zwijnen Vorrelveen Brunstingerveld. De vraag is, de wilde zwijnen in dat grote maisveld waar ze zich verborgen hielden, dat is nu weg, gehakseld, maar de zwijnen lopen nog rond. Is de vraag, klopt dit? Was dit niet een gemiste kans? Waarom zijn de beschikbare jagers in omgeving niet ingeschakeld? Worden die schades die nu nog steeds veroorzaakt worden, ook ruimhartig vergoed? En daar is dan ook een foto door de heer Van der Gaast bijgevoegd. Eigenlijk drie vragen. Ik begin met de laatste, namelijk de schade wordt die ook vergoed? De schade die wordt ondervonden, kan worden gemeld bij Bij12, de organisatie die dat ook voor ons uitvoert, voor alle provincies trouwens. En er wordt een onafhankelijk taxateur ook dan ingeschakeld. Die komt de schade opnemen. En de getaxeerde schade wordt bij, ja, als het gaat om grotere schade, uitbetaald. Er is wel sprake van een eigen risico van € 250. Dat is de eerste, of dat was de laatste vraag die in de tekst die ik zag, stond opgesomd. De tweede is. De zwijnen zijn waargenomen op 8 oktober ook, is er één door de aangewezen beheerders geschoten. De mais is inderdaad van het land gehaald. De boa's waren ook ter plekke aanwezig. En daar was geconstateerd dat de zwijnen zich niet in het desbetreffende maisveld aanwezig waren. En ook eerder trouwens, als de provincie middels dronebeelden ook bevestigt deze constatering. En dan de laatste ervan, van deze vragen die ook door de heer Vorenkamp zijn gesteld. Drentse jagers zijn ingeschakeld. Even kijken, dat is inderdaad, waarom zijn ze niet ingeschakeld? Zoals al eerder aan de orde geweest, de opdracht om te beheren ligt bij de boa's van de provincie, politie en beherende organisaties. En we weten, in onze provincie geldt de nulstand en we handhaven dus die nulstand volgens vastgesteld beleid. We geven daar dus ook uitvoering aan. En inderdaad, vanuit verschillende kanten wordt inmiddels gevraagd, ook middels deze brief, om een nieuwe opdracht ook te verstrekken aan andere jagers. Maar ik moet u zeggen dat het niet zo eenvoudig is en dat ook juist dan, als er een nieuwe opdracht wordt verstrekt, ook juridische haken en ogen aanzitten. En het heeft uiteindelijk wellicht ook consequenties voor het handhaven van de nulstand. En daarom kiest het college daar niet voor. Voorzitter, dat waren de vragen met antwoorden van de heer Vorenkamp.

De voorzitter: Oké. En dan denk ik dat wij ook gelijk door kunnen naar vragen van mevrouw Kleine Deters van de fractie van D66. Ja, niks handjes, want het is een vraag en ook op een vraag wordt een antwoord gegeven. Het is enkelvoudig, dus we gaan er niet over in discussie treden. Handjes kunnen wel opgestoken worden, maar daar gaan we nu niks meer mee doen. We komen dus bij de fractie van D66, mevrouw Kleine Deters heeft een vraag gesteld over ingekomen stuk A.4. Ik vermoed zo dat het ook gedeputeerde Jumelet is?

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ja, dat klinkt zo als, maar het gaat over de MER. Zo heb ik hem niet opgevat. Maar volgens mij moeten we die dan schriftelijk beantwoorden, want dat kon ook volgens mij.

De voorzitter: Dat kan ook. Dan komen we bij een ingezonden stuk A.7. Maar daar geeft de fractie van D66 aan hem te willen agenderen voor de volgende OGB-vergadering. De onderbouwing wordt dan op tijd aangeleverd voor behandeling in het presidium en het presidium zal dan besluiten over de behandeling in de volgende OGB-vergadering. Griffier. 12 november. Ja, dat staat erop. Oké. Dan komen we bij B.11, een brief van de heer Bremer over Staatsbosbeheer. Dat zou ook maar zo gedeputeerde Jumelet kunnen zijn?

Gedeputeerde Jumelet: Ja voorzitter, ik ben blij dat ik zo toch nog weer erbij ben, want ik mocht beginnen vanochtend vroeg, maar ik mag ook hier nog even van me laten horen. B.11, brief van de heer J. Bremer, 26 september. D66 vraagt daar om, is dit bij de verantwoordelijke gedeputeerde bekend en heeft hij contact gehad met de heer Bremer over zijn vraag en zo ja, wat is de uitkomst? Ik heb zelf geen contact gehad met de heer Bremer, maar de brief is in de organisatie aan de orde. Er worden nog wat zaken uitgezocht op dit moment. En als dat allemaal uitgezocht is, krijgt ook de heer Bremer daar nog een antwoord op zijn brief. We kunnen daar nu allerlei dingen over zeggen, maar ik denk dat het goed is, dat we het via de ambtelijke organisaties laten lopen, dat gaat natuurlijk altijd zo. Trouwens de brief was, als ik mij eventjes in gedachte heb, ik heb hem niet voor me, maar volgens mij was die ook gericht aan de griffie en is die doorgestuurd naar de organisatie. Dus daarom zit daar ook wat tijd tussen. En de vraag is, wat is de uitkomst? Dat kan ik nog niet zeggen. Volgens mij staat er ook nog op papier wat ik zie. We willen graag ook het mailadres van de heer Bremer om hem zelf te benaderen, maar die is bij de griffie bekend.

De voorzitter: Oké, dan komen we bij even kijken, tenslotte A.9. Dat is de fractie van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Zuiker, die vraagt de Natuurvergunning Kloosterveen/ opdracht Fochteloeërveen, brief van 9 oktober, te agenderen voor de volgende OGB-vergadering. Onderbouwing wordt uiteraard aangeleverd uiterlijk 12 november, ter behandeling in het presidium. Het presidium zal besluiten of en hoe die dan op de agenda komt. Daarmee hebben wij volgens mij alle ingekomen stukken afgewikkeld en is dit agendapunt ook afgewikkeld.

16. IPO-, SNN-, EU-aangelegenheden, NRK en verbonden partijen

Kom ik bij agendapunt 16, de verbonden partijen. Daar heeft niemand aangegeven daar het woord over te willen voeren.

17. Sluiting

Rest mij niets anders dan om 16.20 uur de vergadering te sluiten. Met dank voor al uw inbreng en graag tot de volgende keer.